مخطوط رقم	3028 م.ك	الموضوع	معجم + لغة
العنوان	السامي في الاسامي		
المؤلف	الميداني ابوالفضل احمد بن محمد بن احمد بن ابراهيم ـ 518 هـ		
أوله			
آخره			
تاريخ النسخ	631 هـ		
إسم الناسخ	عبدالجامع بن عبدالرحمن بن محمد بن عبدالرحمن الخووي		
نوع الخط	نسخ معتاد	عدد الأوراق	140
لغة المخطوط		عدد الأسطر	0
تاريخ التأليف		المقاس	
الملاحظات	الكتاب معجم عربي / فارسي للكلمات والاسماء		
مصدر المخطوط	شستربيتي		
المراجع	بروكلمان : 1 / 289 // ذيل بروكلمان : 1 / 506		

3028

AL-SĀMĪ FI 'L-ASĀMĪ, by Abu 'l-Faḍl Aḥmad b. Muḥammad b. Aḥmad b. Ibrāhīm AL-MAIDĀNĪ (d. 518/1124).

[An Arabic-Persian dictionary of names and words.]

Foll. 140. 20·2 × 15·3 cm. Clear naskh.

Copyist, ʿAbd al-Jāmiʿ b. ʿAbd al-Raḥmān b. Muḥammad b. ʿAbd al-Raḥmān al-Khūwī.

Dated Rabīʿ I 631 (December 1233).

Brockelmann i. 289, Suppl. i. 506.

* This copy was transcribed from one read before the author in 515 (1121).

XIII Cent.

As-Sāmī fī-l-Asāmī

by

Ahmad b. Muh. al-Maidānī
died 518 AH = 1124 A.D.

An encyclopaedical work by the author of the famous book of Proverbs in this collection. Dealing with terminology of law, names & attributes of living beings, heavenly things & earthly things, giving some explanations in Persian. Cited by al-Hajjī no. 234. Brit. Mus. copy (590/1203) only known earlier one.

150

بسم الله الرحمن الرحيم

فللشمس نور في السموات نشأة

اي شمس توصف صفتي بارى [illegible] الاهل

شرب خمري ونور وجهي [illegible] سواكل واشد [illegible]

يكون سر صفا طه [illegible] ال سود [illegible] وفيل

هم خوانة عقل واكل سود [illegible] قتو [illegible] واربان لال [illegible]

كتاب

التامي في الاباري

ما اخضر ركان واورق عود

تصنيف الشيخ الامام الاجل السيد

صدر ... ابو الفضل احمد بن محمد

... نفعنا الله ببركاته

يا ابن ادم ان اعمالك

اذا حصل القران حصل ... ثلاث اشياء

اذا سمعه العاصي يطلب من الله توبة

واذا سمعه الشيطان

... نخير وقدم الى ربه ...

اللهم اني اعوذ بك من وعثاء السفر وكآبة ...

خلاصة الفتاوى

امنا بالحمدنه امين منا الشوص واللوص والعلوص

وجع الضرس وجع الاذن وجع البطن

A109

من الكلا[م] [illegible] [illegible] المعجم على [illegible] ابن الجواليقي

بسم الله الرحمن الرحيم رب [illegible]

الحمد لله الذي [illegible] [illegible] حمده ولا [illegible] [illegible] قدره ومجده

والصلوة على محمد نبيه وعبده وعلى آله واصحابه من بعده وسلم [illegible]

وبعد فان الله تعالى ادخر [illegible] قرن لصيانة [illegible] [illegible]

وسيلة وجعل [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

غير راض بالتعب عن [illegible] وان كان [illegible] [illegible] [illegible] منه على [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] استحقاق [illegible] [illegible] [illegible] وهذا

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

غير اني [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] عليه [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

و[illegible] [illegible] و[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

وقلما [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] من يومي [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

و[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] عليه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

وحين استفرغت وسعي في [illegible] و[illegible] واستقلدت [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

والبعض [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مجلس الشيخ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ادام

الله [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] منه [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] فانتصه

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] واعز علي من نفسي [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الكتاب على

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] والشاء [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] واعرضت [illegible] الاستشهاد

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] وتركت [illegible] [illegible]

تعلم سنن القياس فيصغر جمعه في العين ... هذا الباب ... أن أذكر منها
صدرا كافيا في صدر الكتاب وأعقب ذكره بقسم من الفصول وإذ قد أتى
ولي النطق بإتمام ما بدأت وإيضاح سبيل الرشد فيما قصدت وهو حسبي ونعم
الوكيل **فصل في الجموع القياسية** للثلاثيات إذا كان الاسم على فعل أو
فعل أو فعل جمع في القلة على أفعال وأفعال وفي الكثرة على فعول وفعال
نحو جند وأجناد ... وبرد وأبراد ...
وربما كانت أسماء الثلاثة بعض هذه الجموع دون بعض نحو قلب وقلوب وقفل
وقفال وشسع وشسوع لم يجمع ... وجمع فعل على ...
فعالة نحو قرط وقرطة وفعال نحو خف وخفاف وإذا كان على فعل أو فعل
أو فعل مفتوح الفاء محرك العين جمع على فعال وأفعال نحو جمل وجمال وأجمال
وعلى فعالة وأفعال نحو حجر وحجارة وأحجار ...
... وفعال ... نحو أسد وأسود وآساد ...
وفعال نحو عضد وأعضاد ... وعلى فعال نحو ضبع وضباع ورجل
ورجال وإذا كان على فعل فربما كان له ثلاثة جموع نحو كبد وأكباد وكبود وأكبد
وربما يقتصر على جمع واحد نحو فخذ وأفخاذ ... وأكثر ما يكون

هذا الباب للصفة نحو عجل ... ويشاركه في هذا الوجه فعل نحو
... واذا كان على فعال او فعال جمع على أفعال فقط نحو ...
... ولا على فعل وإذا كان على فاعل جمع
على فاعلين وفعال وفعلة نحو كاتب وكاتبين وكتاب وكتبة وعلى فعل
... نحو ... ومساجد ... وعلى فعال نحو راكب و
ركب وصاحب وصحب وعلى أفعال نحو ناصر وأنصار وصاحب وأصحاب
وعلى فعال ... نحو جائع وجياع ونائم ونيام وعلى فعلة
وهذا يكون في المعتل اللام نحو ماش ومشاة وقاض وقضاة وإذا كان اسما
... جمع على فواعل نحو غارب وغوارب وكاهل وكواهل إلا ثلاثة أحرف
جاءت شواذ وهي فارس وفوارس وهالك وهوالك وناكس ونواكس فإنها
للعقلاء وجمعت هذا الجمع وإذا كان على فاعلة جمع على فاعلات وفواعل
نحو كافرة وكافرات وكوافر ... وإذا كان على فعلة جمع على فعال وفعلات
نحو جفنة وجفان وجفنات وقصعة وقصاع وقصعات وعلى فعلات
ساكنة العين نحو ضخمة وضخمات ... هذا إذا كانت نعتا وإذا
كانت اسما فربما جمع على فعل نحو نخلة ونخل ونملة ونمل وإذا كان على فعلة

جمع على [illegible] نحو [illegible] وعلى فعالات [illegible] نحو ركبات
وركاب وركبات [illegible] نحو سدرة وسدر [illegible]
فعلات وفعلات وفعلات نحو سدرات وسدرات وسدرات وإذا كان
[illegible] وفعلان نحو
[illegible] وعلى فعلا [illegible] وعلى فعلاء نحو [illegible]
[illegible] إذا كان [illegible] نحو [illegible] وإذا كان
[illegible] جمع على [illegible] وإذا كان [illegible]
[illegible] وإذا كان [illegible]
[illegible] وإذا كان [illegible]
[illegible] نحو [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] نحو [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] نحو صائم وصيام وصائم ونيام والثاني مستعمل في الكثير نحو قواد وقراد
[illegible] صاحب [illegible] فإذا [illegible] كذلك جمع جمع السلامة نحو الفقادين
والقرادين وفعول نحو [illegible] ونائم وفعول نحو [illegible] وذارح وفعول
نحو مستو [illegible] وفعال نحو ساكن وسكان وإذا كان على أربعة أحرف
[illegible] جمع على فعالل نحو ثعلب وثعالب [illegible] وبرثن وبراثن وجندب وجنادب
وكذا إن كان على خمسة أحرف [illegible] رددته إلى الرباعي في الجمع بأن تحذف منه الحرف
الأخير [illegible] نحو [illegible] وفي فرزدق فرازد وإذا كان الحرف
[illegible] منه حرف مد [illegible] على فعاليل نحو قرطاس وقراطيس وعصفور
وعصافير وقنديل وقناديل وإذا كان أوله ميم زائدة جمع على وجه
[illegible] سواء كانت الميم مفتوحة أو مضمومة أو مكسورة نحو مشرق ومشارق
ومنخل ومناخل ومصحف ومصاحف وكذا القياس فيما أوله حرف [illegible]
نحو [illegible] ومضارب [illegible] ومساكن ومحراب ومحاريب
[illegible] وكذلك القياس فيما أوله الهمزة
نحو [illegible] وأرنب وأرانب [illegible] فأما إذا كان الاسم على
[illegible] والمؤنث سواء نحو أحمر وحمراء وحمر وإذا كان صفة

[illegible] الاجل [illegible] المتقدم [illegible]

[illegible] المذكر [illegible]

وجمع [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] وجمع [illegible] مؤنثه [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] وجمع [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] كذا [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صاحب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] على تمام هذا الكتاب وتهذيبه و[illegible]

[illegible] خروج [illegible] من [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ثبت [illegible]

[illegible]

القسم الاول في الشرعيات

يشتمل على خمسة ابواب

القسم الثاني في الطوالات

يشتمل على ستة وعشر[illegible] بابا

القسم الثالث في الحلوانات ١١١

خمسة أبواب

القسم الرابع في السفليات

و[illegible] [illegible] [illegible]

الباب ــــــــــــــــ الأول

في أسماء الذات والأسماء المطلقة على الله تعالى وغيره فصلان

الله [illegible] [illegible] [illegible] الالهة ج الالهة خدای ٥ أي عبادتك

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الرحمن بخشاينده الرحيم

و[illegible] [illegible] الرحمة والمرحمة والرحم والرحموت [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] پادشاه الملوك و[illegible] والملكوت ج

[illegible] [illegible] [illegible] الملوك پادشاهی [illegible] ممالك ج

[illegible] [illegible] [illegible] القدوس [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] من كتب [illegible] [illegible] ٥ دكرديده

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] والعوارج ٥

[illegible] [illegible] [illegible] الجبار [illegible] ج الجبرية

[illegible] [illegible] [illegible] المتكبر بزرگوار [illegible]

لكبير والكبريا بزرگوارى وقوله تعالى [illegible] وتكبروا [illegible]

خالق [illegible] والبارئ [illegible]

[illegible] الغفار [illegible] الغفارون [illegible] ج [illegible]

والقاهر [illegible] ۵ [illegible]

والمؤمنون [illegible] برزق [illegible] روزى دهنده

[illegible] ۵ الفتاح [illegible] الفتاحة [illegible] ۵ العليم

والعلماء [illegible] ۵ القابض [illegible] ۵ الباسط

فراخ [illegible] ۵ الخافض [illegible] ۵ الرافع والرافعة برد [illegible]

[illegible] ۵ المذل [illegible] ۵ [illegible]

[illegible] البصير بينا البصراء ج [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ۵ اللطيف نيكو

[illegible] ۵ الحليم [illegible] بردبار [illegible] بردبارى

[illegible] ج العظيم بزرگ وبزرگ [illegible] ج العظم والعظمة

بزرگى وبزرگوارى ۵ الشكور [illegible]

العلى والعالى والمتعالى بزرگوار والعلاء والعلو بزرگوارى ۵ الكبير

بزرگوار وبزرگ [illegible] ۵ الحفيظ نگاه

دار الحفظ والحافظون والحفاظ والحفظة ج المقيت توانا وقوت دهنده

المقيتون ج المقيت [illegible] ۵ الجليل بزرگوار وبزرگ الاجلة والجلائل

والجلة ج الجلال والجلالة بزرگوارى وبزرگى ۵ الكريم نيكوكار الكرام

والكرماء ج الكرم نيكوكارى ۵ الرقيب نگهبان ۵ المجيب پاسخ كننده المجيبون

ج الواسع فراخ عطا ودانا ۵ الحكيم درستكار وگفتار الحكماء ج الحكمة

درستكارى ۵ الودود دوست مطيعان ۵ المجيد والماجد بزرگوار الامجاد

ج الباعث [illegible] ۵ الشهيد والشاهد گواه وحاضر الشهداء

والشاهدون [illegible] والشهود ج الحق سزا خداى ۵ الوكيل

[illegible] القوى توانا المتين استوار ۵ الولى يار ودوست ۵ الحميد والمحمود

ستوده [illegible] ودانا وتوانا ۵ المبدئ آفريننده نخست بار ۵ المعيد

[illegible] ۵ المحيى [illegible] ۵ المميت ميراننده ۵ الحى هميشه وزنده ۵

القيوم [illegible] ۵ الواجد [illegible] الواحد [illegible] الواحدون

[illegible] ج الوحدة [illegible] ۵ الصمد [illegible] وپناه نيازمند

والاول

قادر [illegible] ... [illegible] ...

[illegible] ... واول ... آخر ...

[illegible] ...

[illegible] ...

دادستان ... مهربان ... و

... مهربان ... [illegible] ...

غني ... الغنية و ... وجد

وجادتو نكرد ... [illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

[illegible] ...

باری دهنده • القریب نزدیک بعلم • البعید دور بقدر • الدعی والاکرم

بزرگوارتر • ... و هلاک کننده • الکافی بسنده کننده • المبین ...

پیدا کننده • الفرد او ... یکانه • الغوث والغیاث فریادرس • المستعان

... زرخواسته

الباب الثانی

فی اسماء النبی علیه السلام وغیره

النبی ... الانبیا والانبا والنبیون ج النبوة ... مرسل ... المرسل والمرسلون ج الرسالة والالوکه ... پیغام • الوحی ... پیغام و اشارت و سخن پنهان و ... محمد واحمد ... العاقب والنبی ... المصطفی ... المبشر والبشیر مژده دهنده البشر و البشری ... المنذر والمنذرون ج النذیر ... خیرة الله گزیده خدای • خاتم النبیین ... المزمل ... جامه در سرآورده

فصل الآل والأهل

البشری
مژدکانی

[illegible] وآل [illegible] خاندان ٭ العترة [illegible] نزديك ٭ الصحابة والصحب

والصاحب [illegible] يارانى ٭ الخلفا [illegible] ٭ الصديق والعتيق

ابو بكر [illegible] ٭ الفاروق وابو حفص عمر ٭ ذو النورين ابو عمرو عثمان

ابو الحسن وابو تراب والمرتضى علي [illegible] ٭ الزهرا والبتول

فاطمه ٭ السبطان والسبطين حسن حسين ٭ الصديقة والحميرا عايشه ٭ سيد

الشهدا حمزه ٭ اسد الله علي ٭ [illegible] ٭ حوارى النبي زبير عوام

[illegible] مهاجرون

[illegible] ٭ الهجرة [illegible]

[illegible] ٭ [illegible] المخضرم

[illegible] ٭ الجاهلية [illegible] ٭ الفترة

[illegible] ٭ اهل الردة [illegible]

[illegible] ٭ المعجزة [illegible] ٭ البرهان والحجة [illegible] سلطان

والبينة [illegible] ٭ [illegible] عليهم السلام

الخليفة وابو البشر آدم ٭ [illegible] ٭ [illegible] ادريس ٭ شيخ

المرسلين نوح ٭ الخليل ابرهيم ٭ الذبيح [illegible] ٭ [illegible] ٭ اسرائيل

ونا اسمعيل

يعقوب ٭ الصديق يوسف ٭ [illegible] يعقوب ٭ الاسباط فرزندان

يعقوب الواحد [illegible] ٭ الكليم والنجي موسى ٭ الوزير هرون ٭ فتى موسى

يوشع بن نون ٭ الخضر م خطيب الانبيا شعيب ٭ كلمة الله وروحه

والمسيح عيسى ٭ [illegible] والحصور يحيى بن زكريا ٭ عزير وصالح والياس م

[illegible] ٭ ذو النون وصاحب الحوت يونس بن متى ٭

الباب الثالث

في الكتب المنزلة وما يناسبها

الكتاب [illegible] ٭ الصحيفة [illegible] ٭ الزبور والقطوط الصحف

[illegible] ٭ الانجيل كتاب عيسى ٭ الزبور كتاب داود ٭ القرآن

والفرقان [illegible] ٭ وقوله وقرآن الفجر يعني صلوة الصبح ٭ ام القرآن وفاتحة

الكتاب والسبع المثاني والصلوة سورة الحمد ٭ السبع الطول [illegible] سورة

[illegible] ٭ [illegible] ٭ المثاني سورتهاى [illegible]

[illegible] ٭ [illegible]

[illegible] ٭ المتشابهات

[illegible] ٭ التفسير [illegible] ٭ التأويل [illegible]

الترجمان ثلث
لغات

معنی آرنده المعنی و نجوی مقصود سخن • الکلام والحدیث والخطبة والقصص سخن • الکلمة یک سخن و قصیده را نیز کلمه گویند • الکلمة العوصا العربیة • والکلمة العورا القبیحة • القصة الشعر • النبأ و الخبر و الاخبر خبر • السورة الحرف • والحرف اسما بکلمه وقراة نیز گویند • حروف المعجم حروف تهجی ا ب ت ث • الواحد کلمة الفواصل آخرها الفاصلة یکی • المصحف الجامع والمصحف والکراسة الشرجة بند مصحف • القضیم • ... نوشته ... سند • الصحیح الورق • الصحیفة یک ورق • النسخة ... سخت کیرند الوراق کرسه نویس الوراقة بیشه ... • الکاتب ... نویسنده • ... نویسنده • الکتاب ... دبیرستان • الخط ... • ... والمکاتب والبیاض ... العنوان والعنوا ... • المسطر ... مسطره و ... فیاله • من المسطر ... طیر ... • ... گرده • ... • ... اجلقه ... • السنة ... • ... نام و جزو

الفیلق ... فیلق ...

صحیفه الخاب

المقلم ... • المحرف ... • الجزم ... • المقط ... تراشیدن قلم • ... • ... بدان برزنند السکین کارد بی • المحبرة دوات • الدواة • الدوکج • الذوکج النقس والحضاض سیاهی دوات • الکرسف والليقة بسم یا ابریشم دوات • الفرننة والمليق ... سیاهی ... • الجبر والمداد • المجبرة ... دان • اللوح والرخام ... بدان سخت کنند • الصلاسة ... بدان لوح پاک کنند • القراعة ... بدان قلم پاک کنند • المستر ... جزوها ... و بسته ... شیرازه کرده • المجلد ... کرده • المذهب ... زر کرده • الرابع

الباب

... شرایع الاسلام

الایمان والاسلام والحنیفیة مسلمانی • المؤمن والمسلم والحنیف مسلمان • الدین والملة کیش • الدین والمتدین دین دار • الربانی خدای شناس • الشرع والشریعة و الشرعة راه دین • صبغة الله دین الله • الفریضة والمفروض والفرض فرموده خدای • السنة فرموده رسول و کرده او • البدعة ... نو آورده • النفل والنافلة والفضیلة والتطوع والسبحة

[illegible] فرضه بود [illegible] معصية

[illegible] نافرمان [illegible] كه [illegible] دست وروى شويند الوضوء

[illegible] الغسل [illegible] المرحض [illegible] شوند

[illegible] الجنب [illegible] واحد وجمع ومذكر ومونث [illegible] الحدث

[illegible] النجو [illegible] العفة [illegible]

درغسل وطهارت فصل المسجد [illegible] مسجد

[illegible] المحراب [illegible] امام [illegible] امام

وپيش [illegible] مقتدى [illegible] وقوله [illegible]

[illegible] الاذان و الاذين

بانك نماز الاقامة [illegible] التثويب صلوة [illegible] المؤذن

[illegible] صلوة [illegible] سرودها

[illegible] صلوة الصبح [illegible] صلوة الضحى [illegible] صلوة

[illegible] صلوة [illegible] نماز پيشين صلوة عصر نماز ديكر صلوة مغرب

وصلوة العشاء [illegible] نماز شام [illegible] وصلوة [illegible]

[illegible] الوتر [illegible] صلوة [illegible]

صلوة الاستسقاء [illegible]
الكسوف نماز [illegible] خواستن

صلوة [illegible] الصوم والصيام روزه [illegible]

السحور [illegible] وقت سحر خورند الفطور والفطوري [illegible] روزه

كشايند الفطر روزه كشاده رجل فطر وامرة فطر روزه كشاده وهمچنين

رجل صوم وامرة صوم وقوم صوم واحد وجمع ومذكر ومونث يكسان

عيد فطر [illegible] الصائم والصومان روزه دار الصوم والصيم

فصل الزكوة [illegible] واجب باشد دادن [illegible] النصاب اصل

[illegible] زكوة واجب شود الوقص [illegible] ما بين

[illegible] الصدقة [illegible] وقد تسمى الزكوة صدقة

الساعي [illegible] المتصدق والعامل [illegible] صدقه النض والناض

[illegible] المال والنشب والعرض

[illegible] البضاعة [illegible] كنند [illegible] فرستند الكنز كنج

الركاز [illegible] زير زمين [illegible] الوفر مال بسيار المال اللبد

[illegible] معدن ساخته

[illegible] فصل الحج الحاج [illegible] الحاج

[illegible] الحجيج [illegible] كروه الصرورة والصا

حج آورده • خفیر بدرقه • الخفارة مزد بدرقه • العمرة عمره • القارن آنک
حج و عمره بهم کند • المفرد آنک حج کند بی عمره • المحرم در حرم کرفته
محرم [illegible] المحل والحلال [illegible] بیرون حرم [illegible] • المیقات جای [illegible] احرام
[illegible] جون جحفه اهل شام • وذات عرق اهل عراق • ویلملم اهل یمن را
وقرن اهل نجد • وذو الحلیفه اهل مدینه را • المعرّف [illegible] وعرفات
بجا که حج کنند • جبل الرحمة کوهیست در آن موضع • [illegible] مزد [illegible] شعر
[illegible] مزدلفه • منی والمنسک والمذبح والمنحر جای که قربان کنند • مسجد
الخیف [illegible] • الشعیرة والشعائر [illegible] حج وصفها که بجا
کنند • [illegible] عرفات [illegible] التشریق [illegible] حج در [illegible]
جون [illegible] روزها [illegible] البدنة [illegible] الذبیحة
[illegible] قربان کنند [illegible] والبدن [illegible] هدیه [illegible]
[illegible] قربان • اضحیة [illegible] والضحیة [illegible] قربان کنند [illegible]
الاضحی [illegible] والضحایا [illegible] عید الاضحی عید [illegible] • المحصب
[illegible] سنک [illegible] جمار [illegible] سنکها [illegible] جمرة یکی [illegible]
[illegible] منی [illegible] جمره [illegible] جمره [illegible]

زالمتمتع آن محرم
که بعمره و هم آن
احرام بیرون آید
[illegible]

وصلاح مکه • بکة وبطن مکة اندرون مکه • بیت الحرام والبیت
العتیق [illegible] والکعبة والبنیة خانه خدای • رتاج الکعبة در خانه
[illegible] حاجب خانه • سدنة الکعبة خادمان خانه الواحد سادن
الحطیم [illegible] خانه از سوی مغرب • الحجران [illegible] حطیم بود
محیط [illegible] • الحجر الاسود سنکی است بر رکن [illegible] نهاده • مقام ابراهیم
سنکی است [illegible] • زمزم چاهیست در مسجد حرام • الحرم
گرداگرد مکه • المطاف طوافگاه • المسجد الحرام مسجد مکه • المسجد الاقصی
مسجد بیت المقدس • الصفا والمروة دو کوهست بمکه • ابو قبیس کوهی
در [illegible] بجای معروف • ثور [illegible] • ثبیر وحراء دو کوهست
[illegible] معروف [illegible] مکه و مدینه • دار الهجرة والمدینة ویثرب وطیبة مدینه
فصل
[illegible] الغزو والمغزی والغزاة والجهاد قصد کردن
[illegible] حرب • الغازی [illegible] مجاهد غازی • الغزی والغزّی جمع
[illegible] کسانی که خود را بغزو شوند • البطل [illegible] والکمی
[illegible] دلیر الحماة [illegible] الشجعان والشجعة جمع
[illegible] المقاتلة مردان جنگی [illegible]

الابطال جمع

الحَرْبُ حرب دوست • المُزْدي آنک اورا در حرب اندازند • المِحَشّ والمِسْعَر
جنگ انگیز • المُثَبِّت والنَّجِدُ والنَّجيدُ سخت دلیر • [illegible] الأهيس [illegible]
پیشدام فایش شوند • المِطْعان نیزه زن • المُغامِر آنکه در میان حرب شود •
الشاكُّ والشاكي والشائك [illegible] والسالح با سلاح • المُدَجَّج تمام سلاح •
الأَعْزَل سلاح ندارد • الدارع والمُسْتَلْئِم زره [illegible] • [illegible]
تارس والمُتَتَرِّس با سپر • [illegible] سپر • الرامح نیزه دار • [illegible]
[illegible] • النابل والناشب تیر دار • [illegible] تیر [illegible] دارد • السايف والمُسْتَسِيف
شمشیردار • [illegible] شمشیر • [illegible] دارد • [illegible]
مقنع شود داره فصل العسكر والجند والجيش والجحفل لشكر •
المُعَسْكَر لشکرگاه • الخَمِيس [illegible] الكتيبة [illegible] فوج [illegible] • المِقْنَب
والمَنْسَر [illegible] • [illegible] • الدَّهْم
و [illegible] بسیار • [illegible] • [illegible] که [illegible] • الأَرْعَن
که با پاره کوه ماند • [illegible] • [illegible] موج
می زند از انبوهی • [illegible] گروهی که [illegible] • [illegible] گروهی [illegible]
[illegible] نام زد کرده • الزحف که [illegible] • [illegible]

٦٣١

وربنا الرحمن المستعان على ما تصفون [illegible] هذا الكتاب

[illegible] • النَّقيضة والنَّفِيضة گروهی که راه از جاسوسی [illegible]
صاحب الجيش سپهسالار • الوازع آنکه لشکر فراهم دارد • الفارس سوار •
الفوارس والفرسان ج • الفُروسة والفُروسِيّة والفَراسة سواری •
الكِفْل [illegible] سوار • الراجل پیاده • الرَّجْل والرَّجْلة والرَّجّالة
والرجال ج • الرُّجْلة پیادگی • العَنِيك پیادگان پیش لشکر • مقدمة الجيش
پیش [illegible] • الساقة [illegible] • الميمنة راست لشکر • الميسرة چپ
لشکر • القلب میان لشکر • الخميس آن لشکر که این پنج رکن دارد • الجناح
[illegible] سوی لشکر [illegible] • [illegible] گرد کرده • وجدوا [illegible]
[illegible] • [illegible] از روشنی سلاح
[illegible] • [illegible] • [illegible] از انبوهی
الطليعة والبغتة طلایه • [illegible] جاسوس والعين خبر برده • الربيئة
والديدبان دیدوان • [illegible] الكوس والبوق [illegible] العلم واللواء والراية
علم • [illegible] • [illegible] نشان در حرب • الكَيُول صف
[illegible] در حرب [illegible] والعرادة [illegible] • الرهق [illegible] العشيرية
والمرزق [illegible] فصل الحرب والبأس والهيجاء والوقعة

الوزعة ج

[illegible] الاخبار
قولهم [illegible] ای [illegible]
الطلايع والنجايا

[illegible] والمجانيق

يعني ما يحجو به السلطان [illegible]
[illegible] مشاهير

و وقيعة و [illegible] و بقاء [illegible] جومه و معركه معترك
و ملحمة [illegible] امارز و [illegible] و مدفع [illegible] حرب الثغر والثغور
[illegible] سلام يوم [illegible] غارت [illegible]
[illegible] البرذج [illegible] السبة [illegible] سبی صبية له
[illegible] حبشة [illegible] النفي والنفي [illegible] والغنم
والمغنم غنيمت [illegible] الصفية
[illegible] النشعة [illegible] فراز وند
[illegible] خندق العدو [illegible]
انستنا [illegible] وابتداده [illegible]
[illegible] الجرح [illegible]
[illegible] المنجنيق [illegible]
[illegible] انكند [illegible]

الباب الخامس

[illegible]

[illegible]

والاثم [illegible]

اجنادين المعاهد والمسالم [illegible] الذمي [illegible] الجزية [illegible]
[illegible] اهل الكتاب جهودان [illegible] اليهودي جهود اليهود
والتهود [illegible] اليهودية جهودك [illegible] الحبر دانشمند [illegible]
[illegible] الصلوة والكنيسة كنشت المدارس [illegible]
[illegible] التابوت [illegible] العبرية
والعبرانية [illegible] النصراني والنصران [illegible] النصرانية
[illegible] النصرانية ايضا [illegible] الصابي [illegible] القس
[illegible] الاسقف [illegible] الاساقفة الشماس [illegible]
[illegible] المطران [illegible] الراهب
[illegible] الرهبان [illegible] الرهبانية [illegible] الايبل
[illegible] الديلون [illegible] والقوس [illegible] الاديار
والديرة [illegible] الديراني [illegible] الهيكل
[illegible] البيعة والصوم [illegible] الصليب چليپا الواهف والواهف [illegible]
[illegible] الناقوس [illegible] الزنار [illegible] الفصح
[illegible] السعانين والشعانين والبيح [illegible]

والسماج

[illegible]

الجي والجا [illegible]

المجوبات جمع

و[illegible] الحوتي كبر الحوش [illegible] خوسته كه [illegible] وزن كبرج الهزبل

[illegible] آتش الصومعة [illegible] اشتر [illegible]

[illegible]

[illegible] الكافر

[illegible] اشترك [illegible] الشرك [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الجنة [illegible]

[illegible] الذات [illegible]

[illegible]

[illegible]

الباب الاول

[illegible]

[illegible]

الاجناس والجنوس والاصناف
والصنوف والالوان والاضراب
والضروب والافنان والفنون

والوصف والصفة نشان ◦ المنعوت والمتصف نشان نديد ◦ الجنس

[illegible] جنس والنوع والضرب [illegible] ◦ النوع كم از جنس

الموجودات ◦ المعدوم نيست ◦ الجوهر [illegible] ◦ العرض [illegible]

[illegible] النفس والعين والذات والوجود هستي ◦ القديم ديرينه ◦ الحدث

والحدث نو ◦ [illegible] الخلق والخليقة والجبلة

[illegible] الطبع [illegible] والطبيعة

[illegible] والغريزة والنحيتة والنحيزة والسليقة والضريبة و

[illegible] والشيمة والداب والعادة والخلق [illegible] ◦ المزاج والخلط

[illegible] والقوة [illegible] الحرارة گرمي ◦ البرودة سردي ◦ الرطوبة

تري ◦ اليبوسة خشكي ◦ التركيب والبنية نهاد ◦ النامي افزاينده ◦ الجماد

[illegible] والعنصر والنجار والنجر والنجار والنور

[illegible] والنصاب [illegible] والمحتد اصل مردم وجز ◦ الحاسة الحس

احوال الحس ◦ هي السمع والبصر والشم والذوق واللمس ◦

الباب الثاني

[illegible]

الحيوان جانور الحيوانات ج الموتان آنچ جان ندارد [illegible] الموتان
و [illegible] الحيوان الحيوة والمحيا والحيوان زندگانی الموت والممات
والموات والحتف والحتوف والسام والمنون وشعوب [illegible] مرگ الحمام
والمنية [illegible] مرگ الموتان والشواف مرگ چهارپایان الحی زنده الميت
مرده الاموات والموتى ج الميتة والجيفة مردار البشر آدمی یکی را
گويند و جماعتی را نیز الانسان والنسمة مردم الانسی یکی الانس
والانس والانيس والناس والاناس ج والاناسی جمع الانسی
والانسان واحد و جمع و مذکر و مونث را گويند الجنة والجان والجن پری
الجنی یکی الجان پدر پریان الثقلان پری و آدمی الجن گروهی اند از
پریان گويند که میان پری و آدمی اند الملک فرشته الملائکة ج الروح
الامين و روح القدس والناموس جبرئيل ميكائيل فرشته ایست و همچنین
اسرافيل صاحب صور الصور والقرن والناقور صور عزرائيل ملک الموت
فرشته مرگ الكروبيون والمقربون فرشتگان نزدیک الكروبی یکی
حملة العرش برداران عرش رضوان خازن بهشت مالک خازن دوزخ
هاروت و ماروت دو فرشته [illegible] منكر و نكير دو فرشته كه در گور

سوال كنند الروح ملکی بقوم صفا الروحانيون پريان و فرشتگان — الواحد [illegible]
القعيدان والمتلقيان فرشته راست و چپ مردم الزبانية فرشتگان
دوزخ الواحد زبنی و زبانی و زابن و زبنية و كلها من الزبن وهو الدفع
المعقبات الحفظة فصل الشيطان ديو الوسواس والخناس ديو كه
مردم را وسوسه كند العفريت والعفرية والمارد والمريد ديو ستنبه — [illegible]
ابليس مهتر ديوان النسناس ديو مردم جنسی اند از خلق بر یک پای می جهند — والاغوال
الغول والسعلاة غول الغيلان ج السعلاة والسعالی ج [illegible] — قال
الجاثوم والكابوس والنيدلان آنچ در خواب چنان نماید كه مردم را — ونمش الضباب طعام [illegible] النجم
می فرو گیرد الضبغطی آنچ كه كودكان را بدان بترسانند الضباغط ج ياجوج
و ماجوج دو گروه اند كه ذو القرنين بریشان سد ساخت فصل العرب
تازی زبانان و تصغيرها عريب بلا هاء الواحد عربی العجم هر كه جز تازیاند
الواحد عجمی الاعراب اهل باديه الواحد اعرابی الاعاريب ج وليس
الاعراب جمع العرب العرب العاربة والعرب العرباء عرب خالص
المستعربة والمتعربة نه خالص المولد ميان عربی و عجمی فارس والفرس
پارسیان الحبش والحبشة والحبه حبشيان الزنج والزط والنوبة سياهان

معا

الترک واحد ترکی ترکان • [illegible] و نوکت و نوبت • [illegible] ترکی وحد
لفظ [illegible] ریشان • الصقلاب • بالعجز • الهند و السند • الروم و
بنو الاصفر رومیان • الکرد • کراد ج القفص و القفس کوفجان
النبیط و النبط [illegible] سواد عراق • الواحد نبطی و نباطی و نباط
القبط [illegible] مصر واحد قبطی • الخوز جیل من الناس [illegible] الدابة
جنبنده مرکز و موت [illegible] کوینه [illegible] • السائمة [illegible] • السوام ج
والسایمة چرندگان السوام ج • الوحش [illegible] الواحد وحشی • الوحوش ج البهیمة
والنعم چهارپایان • ذوات الخف شتر • ذوات الظلف گاو و گوسفند و [illegible] • ذوات
الحافر اسب و استر و خر • ذوات [illegible]

الباب الثالث

[illegible] الترکیب

السلالة ج [illegible] بیرون کشنده از چیزی چون آب • النطفة والمنی
آن آب که [illegible] بود • [illegible] ج الامشاج و المشیج آب مرد با خون زن
آمیخته • الامشاج ج [illegible] • [illegible] • النفس والدم والدما خون • الاجساد
والدماء والدمی • الباحر خون سرخ • النجیع خون سیاه • العبیط خون

تازه • الجسد والجساد خون خشک • النفیث خون که از جراحت بر آید
القارت خون [illegible] دو [illegible] مرده • الصبیب خون ریخته • الجدیة خون [illegible]
البصیرة خون بر زمین • العلقة خون بسته • الرشاش [illegible] بشیجد
از خون • العظم استخوان • القصب والنقو استخوان مغزدار • المخ والنقی
مغز • البرتم والبراتم [illegible] • العرق استخوان با گوشت و [illegible]
گوشت العراق • الکیس [illegible] گوشت ندارد • المشاش سرها استخوان
که نرم باشد • الغرضوف والغضروف چرنک • البرجم والرواجب استخوان
[illegible] • [illegible] استخوان [illegible] • الوسیطة [illegible] استخوان زیادتی در استخوان
اصلی پیوسته • المفصل والمفصل والوصل [illegible] • العرق رگ • العصب زرد
العقب پی سپید • اللحم گوشت ج اللحوم واللحام واللحمان ج اللحمة والمضغة
والبضعة پاره گوشت • العضلة گوشت [illegible] • العضو والارب و
الشلو والجدل والجارحة والکسر اندام • الشوی [illegible]
دست و پای • الجلد والمسک والاهاب پوست ج الجلود والمسوک والاهب
والجلود فی قوله تعالی وقالوا لجلودهم کنایة عن الفروج • البشرة برون
پوست مردم و چهره • الادمة اندرون پوست • فصل الصورة والخلقة

والشارة والهيئة صورت الصورج رجل صبر وشبر مردى نيكو صورت

السنة صورت روى الدمية صورت نكاشته التمثال تشبيه الخيال

والخيالة والطيف صورت كه بخواب بينند النفس والجرم والعرض والجثمان

والعذبة والبدن هو نات العرب والحوبا والنتح الصدى تن مرده

القنان والضريب باقى تن العرون والعروة والقرن والقرينة النفس

بتان الضحية فرو تن است بيساده العرش بسنا بيد وستو هيد ازمردم

الشخص والآل والشبح والطلل والسواد والجثمان كه ابدان القد والتقطيع

والقامة والقومية والدمة القوام بالاى مردم القامات والشج الجثة

بالاى نشسته ياخفته الجثة بالاى برات الروح والنفس والمهجة جان

الحشاشة والدم والنسيس والذماء قى جان النفس النسمة مردم الصعداء

نفس برآور فصــــل الجنين بچه اندر شكم الخلق صورت بنا امنه

الخلق ما خلقت السقط بچه ازشكم مقتد المكر منه ازهر جنس الذكور

والذكورة والذكارة والذكران الذى ماذكرته ازذات خنثى كه

هم دوانت را الخناثى والخناث خنث سست مرد عنين عجيز

والسرس صحبت نتواند كرد الحصورات كه حاجت نبود بزنان العذيوط

الذى يحدث عند الجماع والمرأة عذيوطة المخدج كاسته خلق وتمام

مدت الخديج تام خلق وناقص مدت الخديجة مانده واصلها فى الناقة

السليل بچه در آن وقت كه بزايد والانثى سليلة النجل والنسل زه

وزاد الجنانس والطلق درد زه الجش درد ازبس زه الرحوم آن زن

كه رحش درد كند وناقه را نيز كويند المشيز والسقط والمولد اجا

كه بچه بر ميبن ابد الميلاد وقت زادن النفساء زاج النفساوات و

النفاس ح والنفاس بيضا اجى القابلة والقبول والقبيل قابله

المضرح والمعقور ركو كه كوذك در وجسند القماط رشته كه بروبندند

العقى خستين حدث كوذك المهد كهواره الدوداة بازنج الحزام

برتنك فصــــل الولد والولد فرزند يكى را كويند وجمله را نيز

الوليد كوذك زاده بنده الولدان والولدة ح الربيبة دختر زاده وبر ستار

الذرية نسابرى وآدمى ونيزان وفرزندان الذريات والذرارى ج

العقب والنافلة والوراء فرزند فرزند الرضيع والراضع شيرخواره الرضيع

الرضيعة دختر شيرخواره الصبيغ هفت روزه المشهر يك ماهه المحول

يكساله الفطيم والفصيل از شير واكرده الجانت فاختر امنه الجان

معنا ... (marginal notes, partly illegible)

هو المدة التى يضعف صهرها وهى النفسا الى الطهر

المهد

نعش ما تعلق من دستجة يلعب به الصبى

والاولاد

والصمنة

[illegible] دیاله [illegible] اسخنه مود که کودکلرا

[illegible] الدباداجه المثغر

دیدان [illegible] متغور دندان [illegible] شیرزده الضاوی

[illegible] اکلیه [illegible]

[illegible] القرحان

[illegible] الصبية

[illegible] الثاني

[illegible] ح [illegible] بالبه

[illegible] وحاریة بالغة

[illegible] البالغ

و [illegible] الصغیر [illegible] بلوغ [illegible] حالب

[illegible] الكاعب

[illegible] بن عشرة [illegible]

[illegible] حجرة والحرزور

[illegible] ملاه

[illegible] ریش آورمص

الرجل [illegible] الرجال [illegible] والمرؤنح الرجله

امرأة والمرءة [illegible] الشوان ح الشاب والشارخ

والفتی [illegible] جوان الشباب والشبان والشرخ والفتية والشاخ

[illegible] الشباب والشبيبة والجذالة والقنا جوانی

[illegible] زجل مقتبل الشباب

نوجوان [illegible] الاشمط [illegible] الاشيب

[illegible] الشيخ [illegible] الشيوخ والاشياخ

[illegible] شيخ الشيخة والعجوز [illegible] الشهلة [illegible] المسن

[illegible] شود الهم والقحم

[illegible] الحرف [illegible] والمهتر [illegible]

[illegible] شيخ [illegible] كتاب [illegible]

[illegible]

الباب الرابع

في ذكر الاعضا

الفتى والفتو صح

وغلواء ومنبعه

الشرط والشرطان صح

والعجوزة صح

نسخه هذا الكتاب ... ٦٣١ هجرية والله اعلم

[illegible] الک ستقوان [illegible] آزو [illegible]
[illegible] ۞ الدامغة المغز
[illegible] ۞ الجائفة [illegible]
[illegible] ۞ الدية والعقل
[illegible] ۞ القصاص والقود قصاص
[illegible] الجرح والجراحة والكلم [illegible]
[illegible] ۞ الجلبة [illegible]
[illegible] ۞ العرق والنجد
[illegible] ۞ ييبس الماء و
[illegible] فصـــل الرأس والروابي والكرة
[illegible] والخشاش والسمع خرد
[illegible] قطح والمصفح والمفتح لمن
[illegible] ۞ الاجهل [illegible] ۞ الاقرع [illegible] ۞ الاصلع دع
[illegible] ۞ الانزع
[illegible] ۞

والقندل والقنذل

الذكر دهش دارسه

الرس والفتلة صمر • الفروة والشواة بوست سر • الجمجمة كاسه سر الدماغ

مغز سر • ام الدماغ جانب مغز سر • الغضروف بازه ازدنار • الهامة

جكاله • القمة سرجكاه • الحجف اهيانه • الرمانة والنزعة والنمغة

نكاه كه اناهيانه • الشان شعب بند سر • الفراشة بوزه سر

القبيلة سر • الباقوخ افرازبيش سر • اليافوخ التحدوة

افراز سر • القأس كما فحدوة از سوى قفا • القرن بك صوى

سر • الفرق والمفرق والمشقاج جا مي صوى از سر • القصاص رستن

كاه موى كرد سر • القذال جاه پس سر • القذف قذاله العلاوة سر

مردم مادام كه بر دوش است • العارو التجزاء والذؤابة والغديرة و

النبرية والناصية سبوسه سر • البسورة • فصل في ترتيب

الشجاج الشجة شكستن سر • القاشرة الكه بوست ببرد • الحارصة

كه بوست بشكافد • الباضعة الكه گوشت بشكافد • الدامية الكه

خون برود • المتلاحمة الكه در گوشت رود • السمحاق والملطى

والملطاة والملطا الكه گوشت و استخوان رسد • الموضحة الكه استخوان پيدا شود • الهاشمة الكه

نسخ هذا الكتاب ... هجريه ١٢٣١ والله اعلم

استخوان را بشكند • المنقلة الكه استخوان برون كرد از جاى خود

و قد الكه مياب او و مياب دماغ بوستكى تنك مانده • الدامغة الكه مغز

سر رسد • الفرش الكه استخوان شكافد و بشكند • الجائفة الكه

گوشت و پوست ببرد • الدارش واجب اين در جراحت • الدية والعقل

و العقال والعبراج واجب اين در كشتن • القصاص والقود قصاص

التار و المتورة كينه و كشيدن • الجرح والجراحة والكلم خستكى

القرح والقرحة ريش • الضبان در ريش • الجلبة پوست ريش • القيح

ريم • المدة • الصديد زرداب • القرة • العرق والنجد

والسيح والنضح والبصيص خوى • الحميم خوى • يبس الماء و

ياب • فصل في الاذن والنواحي والحرش

والمآقم • الصماخ والحشاش والسمع

• الاكلب • والمصفح والمفرج

• الاقرع • الاجحل • الاقرن • الاصلع

• الادخل • الاجلى • الانزع

موى از بيش سر • الاغم • موى

فصل في الشعر [illegible] الشعر موى [illegible] شعره [illegible] الأشعر

[illegible] سب [illegible] الأزعر [illegible] وزمر و [illegible] دمعر [illegible]

موى [illegible] الشعر [illegible] الزغب والدبب [illegible] سويه

العقيقة [illegible] حوب [illegible] مسبحة والذؤابة

[illegible] موى بافته

العقيصة و [illegible] بحباه [illegible] الغديرة

[illegible] الصدغ [illegible] والناصية

[illegible] العثنة [illegible] الوفرة موى

[illegible] كوش [illegible]

القنزعة [illegible] المنتفش [illegible] موى

[illegible] شعر [illegible] متسلسل

ومتسحح [illegible] جسته [illegible] فرخت

وحد [illegible] ورجل [illegible] وقصد وقطط

[illegible] وجثل [illegible] واثيث [illegible] ووحف

[illegible] وقينا [illegible]

والدبب

وفاحم وحالك واسحم سياه وغربيب ودجوجي سياه [illegible] و

ثايت [illegible] اشيب سبيد [illegible] وخليس [illegible] سبيد واصهب مى [illegible]

واشقر [illegible] سرخ سبيد واشعر [illegible] ورجل

احبت [illegible] فصل في الاذن الاذن

الحاصل سركوش

والسامعة [illegible] والجذة كوش [illegible] الاشماء والاثمه

الادما [illegible] الحثار والكفاف [illegible]

[illegible] المحارة [illegible] كوش العير [illegible] كوش در

[illegible] الوشاتح [illegible] كوش

[illegible] الصماخ والسم سوراخ كوش

الصملة [illegible] الجحمة وشحمة الاذن نرمه

كوش الحوبة [illegible] كوش الوقر كرانى كوش الغضيرة

[illegible] اذن حشر وحشرة مشرة

[illegible] حشر [illegible] وحذوا وعضفا وخطلا

[illegible] وكزما كوتاه ونثرفا

ووقرا [illegible] وقنفا [illegible] ومؤللة وموشله

حمزه نامند • وصمعاء [illegible] وادوسه • وجمعاء برید • وصلماء درست بریده •
ومهبوبه بسیار موی • ورجل اذانی بزرگ گوش • واذن حوش شنوکه شرح
گویند فرا شنود ومنه قوله تعالی ویقولون هو اذن • والطرش والطروش گران
گوش • والصمم [illegible] • والخرم [illegible] گوش سوراخ کرده • والخرب گوش
شکافته فصل فی الوجه والقسمة والمحیا [illegible] معروف روی
الصفحة [illegible] السحنة [illegible] والسحناء والحبر
والسبر [illegible] والنجر [illegible] جبهه نشان
[illegible] النضرة [illegible] الوجه روی شاد
[illegible] مع ملاحة [illegible] وجه [illegible] الدیباجتان [illegible]
[illegible] الحمر [illegible] الرواء [illegible]
[illegible] امرأة [illegible] از دو
سو [illegible]
وچون مردم [illegible] فصل فی نعوته [illegible]
[illegible] نیکو [illegible]
روشن وتازه • [illegible] زیبا [illegible] واسیل [illegible] ومکلثم کرد

ومحروص [illegible] • ومطهم [illegible] • والنجیج نرم گوشت • ومعروق [illegible]
گوشت • وطلق [illegible] گشاده • وملبح [illegible] • ومسیح • وملیح [illegible] نمک •
والخیل [illegible] • والشیب [illegible] • والاسمر گندم گون • والاغبر سپید
والاشهب [illegible] سپید • والاشقر سرخ • والاقشر سرخی سرخ • والادم بو سیاه •
والابد [illegible] • ووقاح وصفیق سخت روست • [illegible]
ناشرین • وجهم [illegible] • [illegible] • وشتیم سزای نفرین •
وعابس ترش • وباسر [illegible] ترش • وکاسف تاریک • وقاطب وکالح
[illegible] • وموجن [illegible] • وکدنة [illegible]
[illegible] فصل فی الجبهة پیشانی الجبهات والجباه ح المنبجد [illegible]
[illegible] السجادة نشان سجده ورپیشانی • السر
والسرار والاسرار [illegible]
[illegible] اجبین یک سوی پیشانی • اجبین صلت
[illegible] • وجبهة [illegible] پیشانی فراخ • [illegible]
ورجل اجبه مردی بزرگ پیشانی • [illegible] نشانی دارد فصل
الحاجب ابرو [illegible] الحجاج استخوان ابرو • اللحیة واللحاء [illegible]

الاغر [illegible]
سیاه دارد بر [illegible]

[illegible] الوجه

الجزع مكاسر جلد الجبهه

وتاريخ سنه ٦٣١ هجريه

صب ... ورجل اقرن ومقرون ... هردو پیوسته ابرو
... والابلج كشاده ابرو ودو لخت ميان كشادكى ... جند دارد
... ابروش باريك باشد ... وازب كه موى ابرو بسيار
بود ... كه ... باريك بود وپيش ستبر
... بود ... واصرف ...
... فصل العين والطرف والناظره و
المقصه والحمة جشم وقوله تعالى ... نخشى المحجر
والوقب ... جشم ... جشم ... وحمة العين
سياه ... جشم ... احدقه ... سياهه جشم
... اجلاف كرد كرد اندرون جشم
انسان العين ... وصبيتو ... مردمك جشم ...
... الناظر سياه
مردمك اندرو پيدا ... كوشه جشم ازسوى كوش
... والماق والمؤق ... كوشه جشم از سوى ... الماق والماقى
... والكوكب

دار السلام

و ... تقصه كه برسياهه افتد ... لو دقه نقطى سرخ كه ... افتد
... الغشاوه ... انقطره ...
... سياه جشم ... العمص ...
القذاه خاشه كى در جشم افتد ... والعبره اشك الغرب ...
حاى اشك فصل رجل اعين واكحل مردى فراخ جشم والكحل
سياه ... واوطف دراز مژه واحدل ... مژه واكحل
ولخص ... واشتر كرديده ... واشوص ... بسيار ...
واشجر ... سرخ جشم واخيف يك جشم ... ودكر سياه واشهل
ميش جشم والازرق سبز جشم واملح كه ازغايت سبزى ... زند
واحور سپيدی سخت سپيد وسياهی سياه واديج سياهه سخت سياه
... فراخ جشم ... واخزر وشوس كه بدنبال جشم نكرد ازجشم بار
... واغمش واغضش كه بد بيند وآب همی ريزد واخفش خرد جشم
... واذوش تباه جشم ... دارد واعشى شب كور واجهر
روزكور واخوص يك جشم تنك تر ازديكر واخوص ... جشم دور در رفته
واخف واعور يك جشم واعمى ... نابينا واكمه نابيناى مادرزاد

زرق ... يعني ابيض بلفظ العين ... ناصول المآقى

والقصيره

بجهم ... بيناى جشم بو ... واحوت كژ چشم • واقبل آنكه چشمش
در ... ورجا جسط ديده به ... بسته • وشايه وشاهي ابصر تيز نكرا
... اعيني وحجي العين بالملحي • وشفق وشفقان كه خوابش نيابد
... را بيند بچشم كند • واشوه كى زود چشم آمد • وعين جدارة بدارة
... گوشت ونمام • ومرها ومقها سرمه ناكرده • وكحيل سرمه كرده • القائم
... چشم هرجاى بود ونه بيند • القديد شب كور • فصل
الانف والمعطس والخرطوم والخيشوم والمرسن والمحتة ببنى الانوف
والاناف و ... النخرة بيشن بينى • العرنين بن بينى • القصبة
نای بینی • المارن نرمه بینی • المنخر والمنخور سوراخ بینی • الخیشوم
اندرون بینی • الدستهان ... اندرون بینی • الوترة والوتيرة ديوار
دیره
ميان دو بینی • الارنبة والروثة والعرنمة والعرتبة سر بینی • الخنابتان
هر دو سوى بينى • الذنين والذنيم اب بینی چون تنک بود • المخاط چون
... بود • العلق والنغف چون خشک بود • الرعاف خون بینی • الخنان
كرفتكى بينى • فصل رجل اقني مرد ... بينى • واشم بلند بيني
وافطس واقصر ناى بينى فرونشسته • واقعم بينى فرو نشسته • وارد الارنبة
واقعص
ح

سر بینی دراز • واخنس وابن جسته • واخثم دراز بینی • واخرم کوتاه بینی
واخثم پهن بینی • واقنی کژ بینی • واذلف هموار بینی • ... آب کند
وبوی نشنود • واجدع بریده بینی • واخرم دیوار بینی بریده • واشرم سر بینی
بریده • وابيلت ... بینی ازمن بریده • وامخط و... انكه آب بینیش
می رود • فصل الشفة لب الشفاه ج • ادهار کنار لب • النقرة
والجثرمة والنثرة کو لب زورین • الثرد شكاف که اندر لب اید البظارة
والنثرة سدی میان لب زورین • شفة هدلا لبی اوخته • وقالصة ومشمرة
وابر جسته • ووارده ست • وباثعة بروسهاح از بسیاری خون • وظامية
هوا سیاه • وزعا سیاه • ولمیا ولعسا آسیاه بام • وحوا کبود • وظمیا
باریک • وبظرا میان بهرون امده • ومبلمة برمینه • ورجل شفاهی
وبرطام بزرگ لب • ادحلع کی بپاش فراهم نیاید چون سخن گوید • الاعلم
شکافته لب زورین • دفلح شکافته لب زیرین • الاقلب والکردیه لب
الفلحة شکافتکی لب • القلبة والکردینک لب • فصل الفم دهن
افواه ج • الحنک کام • النطع شکنهای کام زورین • الغار الاعلی والاسفل
هر دو کاه • اللحیان واللقهان والماضغان والفکان هردو زفر

نرد و ... ديف زفر ... حرس ... اد ... القهز ... جاى فراه
... ورد كوش ... بياند وكداره زفرا ... غمّاغان
... باسالند و سوى ... الشناتر كوشه دهن ... حروف الفم وفلقه
وشجره ميان دهن ... الكهة بوى دهن ... الخلوف ده دهن ... البخر
كند دهن ... الملاغ كرد كرده ... دهن ... اللهاة ... اللها ... اللهواتج
النغنغة واللغدود ... كوشت ... كرد ... الحلق كلو
الحنجرة وحنجور وحلقوم نائ كلو ... الغلصمة سر نائ كلو ... الجرجرة
كره كلو ... البلعوم و ... راه كذر طعام وشراب در كلو ... البلاعيم والمروج
الريق ... دهن ... المجاج ... اب كه ... از دهن ... البزاق و
البصاق والبصاق خيو ... العصب خيو خشك ... الرؤال و ... المرغ
واللعاب ... الراو ... الزبية والزبدة كف كوشه
دهن ... النخاعة والنخامة خيوكه ... از دهن ... رجل افوه
مرد ... فراخ دهن و ... وشدق ... كوشه دهن ... واضجم كژ دهن
وابخر كنده دهن ... واذوط كوتاه زنخ ... وادم دراز زنخ ... وافقم دندانهاى
زيرين بيش ... واضرز ... دندانها ... الس

والازمنة والابنية

والنصر ... والواضحة والآرمة دندان ... الثغر دندانهاى ... الرضعة
دندان شير ... الثنايا جهار دندان بيش دهن دو زبر و دو زير ... الثنيتي
الرباعيات جهار دندان ارس ثنايا ... الرباعية يكى ... الانياب والنيوب جهار
دندان بيشتر ... الناب يكى ... الضواحك جهار دندان كه ازبس نيش تر بود ... الضاحكه
يكى ... الطواحن والارحاء دوازده دندان ازبس ضواحك ... الطاحنة والرحى
يكى ... النواجذ والاضراس الحلم دندانهاى خرد ... الناجذ يكى ... العوارض
شانزده دندان كه از لب بيدا ... العارضة يكى ... السنخ والجذم بن دندان
اللثة كوشت دندان ... اللثات ج ... الجحمة سياهى لثه ... العمر كوشت
ميان دندان ... الظلم اب دندان وروشنى ان ... الظلوم ج ... الشنب خوشى آن
وسردى آن ... الحبب تازكى ... الاشر والتحزيز تنكى آن ... الغرب
والحدة تيزى آن ... الضرس كندكى ... الطرامة سبزى ... القلح والحبرة
والطلى زردى ... الحبر والطليان ج ... الحفر تباهى وبرخلى بن دندان
القادح سياهى ... الراوول دندان افزونى ... الدرد والمغرز رستنگاه
دندان فصل ثغر مفلج ... شتيت دندان كشاده ... وارض والص
باكشاده ... ورتل باكنده كى راست وهموار ... وافلق ثنايا از يك كرد دور ... واقصم

دندان [illegible] شکسته • و قصم [illegible] • [illegible] شکسته • و ذرد [illegible] کوته [illegible] • و [illegible] • وارزوق [illegible] واثل والکش [illegible] • واشغی [illegible] • و [illegible] • ورجل اثعل که دندان افزونی دارد [illegible] فصـــل اللسان والسحال [illegible] والمذود والمقول [illegible] زبان • العکدة والعکرة والملکة [illegible] زبان • [illegible] • اللهجة جایگاه سخن [illegible] • الصردان [illegible] • [illegible] • [illegible] • [illegible] کشاده [illegible] لسان [illegible] • جلیب [illegible] • [illegible] کشاده • [illegible] رجل فصیح وجد [illegible] • بلیغ که سخن [illegible] خواهد نطق ومنطیق ومفوه [illegible] • ومصقع ومسلق وسلاق [illegible] • لقاعة [illegible] • مفوه • وکیته [illegible] فصیح • ساکوت وسکیت همیشه خاموش • [illegible] و [illegible] • ومتفیهق [illegible] گوی • [illegible] • [illegible] • [illegible] • منفیهق [illegible] سخن

دریاه شده

متشدق که سخن [illegible] • متعمق ومتقعر که [illegible] دور در شود [illegible] جانب [illegible] • متشدق که دهن می بجنبد در سخن • عیی وعیاء [illegible] زبان • فه وفهة که درماند در سخن • الفّ دیر سخن • [illegible] • [illegible] سخن • اخرس وابکم وبکیم گنگ [illegible] که سخن [illegible] • مفحم که شعر نتواند گفت • مفلوق که شعر [illegible] • [illegible] • اغن واخن که سخن بینی گوید صحل واصحل وابح [illegible] • صات وصیت سخت آواز • رخیم [illegible] • جهیر وجهوری بلند آواز • تمتام وتأتأ که زوانش با تا کردد • [illegible] • اللثغ [illegible] سین با تا کرداند و را با غین یا لام • الجلاج [illegible] • مقاموق [illegible] • اعجم وطمطم [illegible] • [illegible] زبان فصـــل اللقن زنخ • الفنیکان والاوفنکان دو کناره زنخ • الثونة [illegible] • العنفقة والمغفلة موی زیر لب • [illegible] که موی [illegible] دو سوی عنفقه • اللحیة ریش اللحی [illegible] • السبلة [illegible] • العذاران والعارضان دو سوی [illegible] [illegible] • جبهة فاحمة ریش بزرگ • وجد [illegible] کوتاه • ومخروطة

[illegible] عنفقة وشما لها المنسله ما بجنب الخام

[illegible] ودر [illegible] لا تنسوا [illegible] عن المتقعر والمتفعل [illegible]

[illegible] کلان [illegible] [illegible]

[illegible] وحَشَفَة وَتَنا بسيار موى و [illegible] وجعد [illegible] ريش و
[illegible] [illegible] وكَثّ اللحية [illegible] موى وكَثَّ [illegible] والأمْرَط
[illegible] موى [illegible] ريش برخاكوش [illegible] كوسه وبَعضاه ونَبْطَه وكواسج
وسِناط وسنوط كى [illegible] فصل العُنُق والجِيد والرَّقَبَة
[illegible] گردن [illegible] سبز [illegible] گردن الطُّلْيَة
[illegible] گردن القفا والقافية پس گردن [illegible] الأقفية جمع على
[illegible] النُّقْرَة گوشت [illegible] وخَقّ القفا وجاق القفا
ميان پس گردن الذِّفْرَى [illegible] گردن [illegible] جمع [illegible] جبل الوريد
[illegible] الوَدَج [illegible] گردن ستور
كه بگشايند الجُرْجُرَة [illegible] گردن [illegible] گردن العِلْباء
[illegible] جلات [illegible] [illegible] [illegible] القَصَرَة التَّرْقُوَة
والمذبح والصَّفْقَتان [illegible] [illegible] سوى گلو اللَّبَّة
والذِّفْرَى [illegible] گوش [illegible] كردن النُّقْرَة حنبر كردن البادرة
كوشت حنبر [illegible] [illegible] [illegible] فصل رجل العُنُق
والجيد [illegible] [illegible] والقَصَر [illegible] [illegible] گردن
وانجم [illegible] .

الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمين هو الحي
جمادى ١٣٢٩

و [illegible] گردن والمُخَلَّب سته گردن والأَرْقَب ورقبانيّ بزرگ گردن
والخَضِع گردن فرونشسته والأَدَنّ بدوش فرونشسته والأَصْيَد [illegible]
[illegible] فصل المَنْكِب و [illegible] دوش الابدان [illegible] دوش
والعضد [illegible] المَفْصِل جای دو استخوان دوش العاتق
[illegible] گردن حبل العاتق ميان دوش و گردن الكتف شانه
[illegible] الكتف استخوان شانه الكاهل ميان دو شانه اللوح تخته
شانه [illegible] و [illegible] سر شانه الفريصة گوشت ميان شانه و پهلو
[illegible] [illegible] [illegible] گوشت دوش منكب اشرف دوش [illegible]
[illegible] [illegible] رجل [illegible] مردی كلان شانه والأَجْدَل [illegible] دوش مايل
فصل اليد دست والبدالعة [illegible] الأيدي والبدي الأيادي
جمع [illegible] اليمين واليمنى والأيمن دست راست الأيمن واليمنيات
اليسار واليسرى [illegible] والشمال دست چپ اليسر واليسريات والأياسر
[illegible] [illegible] الكف [illegible] الراحة وبطن الكف اندرون [illegible]
[illegible] [illegible] السرر خطهای كف اليسرة فراهم نابيوسته ظهر
الكف [illegible] الوشم [illegible] [illegible] دست الوشائج الكفّة

قال السيد [illegible]
من كتب آية الكرسي بزعفران على راحة اليمنى
سبع مرات وكذلك يلحسها بلسانه لم ينس شيئا ابدا

[illegible] [illegible]
[illegible] الفوائد [illegible]

والذره کار کرده [illegible] کارکند • المنتوشمة [illegible]
[illegible] خواهند • الميرة مختره [illegible] بسته • منقفزة
دست تا ه دوسته • ملنا احصات [illegible] شتخه • رحل
[illegible] که کوشت [illegible] درشت • القلت کوی الکشت سترک
[illegible] الرمنه خرده دست • [illegible] ازسوی
الکشت سترک • [illegible] • دلیه کوشت بن
الکشت سترک • العفه کوشت بن الکشت کوچ • [illegible] بن الکشتان
درا درون تخه • المفقه [illegible] ومنقوصة دستی
[illegible] ومجلة ومحسنه [illegible] • والقينة درشت
ورخصة [illegible] • وتفسدی [illegible] • و [illegible] بدنها
[illegible] وکرة بند سخت • وکوع خرده ازسوی سترک کرد • و [illegible] ازسوی
[illegible] کرد • وعنها بد [illegible] • وعنها [illegible] وکرد [illegible] • وکرما
[illegible] وتلاحد • وحدما [illegible] جرک د بریدی
ازدست ارجل [illegible] • [illegible] کار تواند
[illegible] دصنو الکشت [illegible] • دنهاه سترک • السبابة

ننزله [illegible] الذي
وهذه [illegible]
[illegible]

التحاد

والمسبحة دیکر انکشت • الوسطی میانی • البنصر چهارم • الخنصر کالوچ
المشله جای چابه انکشتری از انکشت • الرتيمة رشته که بر انکشت [illegible]
تا بدان چیزی یاد آید • الشبر بدست • الفتر با دی میان سبابه و ابهام •
الرتب با دی میان سبابه ومیانکی • العتب با دی میان میانکی و چهارم •
البصم میان چهارم و کالوچ • الفوت با دی میان هر دو انکشتی بدرازنا •
الفرجة کشادی میان انکشتان • السلاميات استخوانهای انکشت • السلامی
یکی • البرجمة بند انکشت • الراجبة استخوان میان این بند تا آن بند • البنانة
والانملة والسرية [illegible] سر انکشت • الظفر والظفر ناخن • الاظفار
والاظافير • وقوله تعالی کل ذی ظفر ای کل ذی مخلب من الطير وحافر
من الدواب • [illegible] ناخن • الاثرة [illegible] ناخن • القلامة والقيعة
آنچه بیوند از ناخن چون بچینند • اللیت والوقه شوخ ناخن • التفنه و [illegible] ناخن
[illegible] که بر ناخن [illegible] الفوفح الافوافج
[illegible] المعصم جای دست ورنجن از دست • الزند سر رش • المجسة
النبض جای که طبیب [illegible] از دست • الساعد والذراع رش • الحسن کناره
استخوان [illegible] از سوی کوع • القبیح کناره استخوان وارن [illegible] برابر حسن •

القبیط

شوخ
ما یجمع تحت الظفر من الوسخ

ناخ

ایدودارن معنو اول الذراع مما علیه

القصبة و الخطمة سنبره از رش ٭ دستانه ٭ ساعدیعم
... رنی فربه ٭ رجل شنیح الذراعین و مسنوخها مردی کم رش ٭
مرفق وزن ٭ ... ٭ مرفق آذرم
... ٭ ... برکوشت بود ٭ النواشر رکهای
... ٭ القیفال
و ... ٭ الشریان سرک که
... ٭ دخل
... فصــل العضد ... ٭ الوابلة
... ٭ العضد
... ٭ الفصادی بزرک ... بسیار کوشت ٭ نابلة
... ٭ عبلة سنبره مشوحة ... عصاره دمند ٭ قلائحث
... ٭ الضبن زیر بغل
الحضن ... فصــل الصدر
... و خوش و خوشتن سینه ٭ اللبة و اللب
و النحر و المنحر ... ٭ ... سینة البرک

والبرکة و الجبجوة و الجؤجؤ کرداکرد سینه ٭ الزور زور سینه
النحرة میان سینه ٭ اللبان فرو تر از ان ٭ الصدرة بالای سینه ٭ الرهابة
استخوان تنک زیر سینه ٭ المصدر سخت سینه ٭ المصدور سینه بکرفته
... سر سینه ٭ الجنجن و الترائب استخوان سینه ٭ البربة
و السحر ... و السحوز و دسجارح القصبة ...
... ٭ الثدی پستان مرد وزن الاثدی
... الثندوة و الثندؤة بن پستان الثادی و الثادی ح ٭
... سر پستان ٭ الاحلیل سوراخ پستان ٭ السواعد
رکها شیر که پستان ... ٭ البادلة
کوشت میان ... پستان البادح ٭ امراة ثدیا زنی بزرگ پستان و مرد
... ٭ و ... بزرک پستان و ...
... ٭ ... بزرک ...
... پستان ٭ فصــل القلب و الفواد و الجنان
و البال و ... و قوله تعالی لمن کان له قلب ای عقل ٭ الجاش و الدوع و
الروا ... ٭ الجماحة و السویدا و الاسود و السودا

قوله ... هو ... الذی ... فی وسط ... مسلک ... معنی ... کالعجب و هو ... فوق دماغ الانسان ... فلا هد

وصميم وحبة القلب ميان دل ❁ الخلب وحجاب پرده دل ❁ الغشاء وشغاف پوشش دل ❁ التامورة والنخشة غلاف دل ❁ الوتين رگ دل كه چون بگسلد مردم بميرد ❁ النيط والنياط رگ دل بند واو بخته بود از وتين

الابهران دو رگ كه شرايين از وى بود ❁ فات احميه وذكي نيز ❁ وبليد كند وازوخ كه از هرچيز بهراسد ❁ واجف سبك ❁ وجاف مردى سته ❁ ورقيق تنك ❁ وقاسٍ وحميز سخت ❁ وعم كور ❁ وبصير بينا ❁ رجل فيد ومفؤود

وى دل ❁ وعميد ومعمود دل شكسته ❁ مؤنات الفؤاد مرده دل ❁ مثلوج الفؤاد سرد دل ❁ مشهوم الفؤاد تيز دل ❁ وكنالك چون الفؤاد

فصل

الجنب والدف واللبي والصفق والصفح پهلو ❁ وقوله تعالى فرطت في جنب الله اى في امره ❁ الضلع استخوان پهلو ❁ الضالع بزرگ پهلو ❁ الجوانح پهلوهاى خرد كه فرايش بود ❁ الجانحة يكى ❁ القصرى والقصيرى ❁ الواهنة پهلوى زيرين ❁ الخلف كوتاه ترين استخوان پهلو ❁ الشرسوف سر استخوان پهلو سوى شكم ❁ السناسن سر استخوان پهلو سوى پشت ❁ الخوش والخاصرة والشاكلة والابطل والابط تهيگاه ❁ وجمع اسامة الثوب على غير قياس القرب از تهيگاه تا زير شكم ❁ الحشا اندرون تهيگاه ❁ الحقو جائى بند

ازار بود الاحقى والحقى ❁ والاخفاج الخصر ميان مردم ❁ الجفرة والجفرة ميان مردم وجز و

فصل

الظهر والازر والقرى والمطا پشت الظهور والازور والاقرآء والامطاء ❁ الكتد ميان شانه وپشت ❁ المتن يك سوى پشت ❁ السراة سر پشت ❁ المنحى والشجح ميان پشت ❁ الذنوب والذنوبة گوشت پشت ❁ المحجة جايگاه حجامت از پشت ❁ الفقارة والفقرة پشت مهره ❁ الفقار والفقر ❁ النخاع مغز پشت مهره ❁ الطبق ميان مهره ❁ الصلب پشت مانده ❁ الصافن والنابط رگى در پشت مانده ❁ رجل اقرى مردى بزرگ پشت ❁ وظهر درد پشت درد كند ❁ وفقير پشت مهره شكسته ❁ وفقير كه پشت مهره‌ش درد كند ❁ وافرز ومفرور كه كج دارد پشت بزرگ ❁ واحدب واهدا واد نا كوژ ❁ وابزخ وابزى واقعس پشت اندر شده وسينه برآمده ❁ واحنى واجنا ❁ واحدب بود در امده ❁ واحنبه ميان پشت برو شده

فصل

في ذكر البطن البطن شكم ❁ الجوف اندرون شكم ❁ الصفاق پوست اندرون شكم ❁ الليط پوست بيرون شكم ❁ المرق نرمه شكم المراق ❁ وقيل المراق جمع لا واحد له وقيل هو جمع المسترق ❁ السرة ناف ❁ السر والسرار قابله واز ادراف ❁ الخثلة والثنة

... الحجرة وخلیای ... دنجزاو کنه
... العجیزه کوه ... شکم ... شکم الکلیة
... جگر دکلیه ... الکبد زن ... میان
... آید ... عمود ... الفؤاد والخِلْب
... جگر ... تهی ... جگر ... سواد ... جگر بند
خشونه ... امراة ... سپرز المِعَی وامّ الطعام
... قات ... والقُتْب والعَفَج
والمصیر ... روده ... الزحیر ... دمغا
دراحدی ... جگر ... جواوی ح ...
... الثرب ... القِبّة
القصنه والرقة ... وهی للدوات دون الانسان
الفرث ... المثانة جای کمیز
در شکم ... نشاط
الودی ... الغایط والنجو العذرة ... اخری والجعس
والحدث ... مرد ... الوکل سرون

العجز کونسته ... مرد ... کویند والعجیزه خاص زنان
کویند دنجزو دوزک بزرک سرون الکفل والردف میان سرون
الماکمه سر سرون زن الغراب ... سرون العزبان ح الصلا
... الصلوان ... القطن میان هردو سرون الحجبة سر
سرون مردم ... الحرافة ... کوسرون القایل والقاف
کون ... الحرقفة استخوان سر سرون الفت والعجز و
العُصْعُص ... استخوان کی نشسته مردم بروی بود المقعد نشستکاه
الالیه ... الالیتان دو علی عرفیا ... المزروان دو کناره
... الرانفة ... که با سوی زمین دارد الاست والسه
والسته والوجعاء ... والرماعة والعفاقة وام سوید
... الدبر ... بوده برهنه بود الفقحه
... کلمه ... الحتار گرداگرد او الاست موی
... العجان میان ... خصیه العورة والسوأة والفرج والقبل
عورت مردان الایر والعوف والزب والقضیب والذبذب والعجارم
والذکر عورت ... والفیشه والقشله ... الاحلیل سوراخ او

حشفه والجمد زور خسته كاه * الحوق كناره حشفه * الذواقح
الختان * اجاكه در ختنه ببرند از مرد و زن * الغرلة و القلفة آن پوست
كه ببرند در ختنه * الاغرل والارغل والاغلف والاقلف ناختنه ناكرده * الخصية
والبيضة * الخصى والبيض * الخصيان والانثيان دو * الصفن پوست او
الادر والادنج باد آمده * الادرة والنفخة باد كردن * الاشرج الذى
له خصية واحدة * المادب(؟) الذى احدى خصيتيه اعظم من الاخرى
الركب زهار * الاركاب ج * العانة والشعرة موى زهار * المرأة الشكر
والحجر والبضع والفليه والكعثب والجهاز فرج زن * الاحراح ج * البظر
والبظارة والعنبل والعنبلة والشكاع بكارد ختنه كنند * البظراء ختنه
ناكرده * الاسكتان دو كناره فرج * الاسكة يكى * الركب(؟) كوشت اندرون
او * الزرنب كوشت بيرون او * الشكير موى او * القرن والعفلة افزونى
دران موضع چون بازكند مرد * وامرأة قرناء وعفلاء * الرحم زه دان
المثبر جاى بچه اندر رحم * البظر و النغر(؟) بن رحم * القرنة احدى شعبتى
الرحم * المشيمة والسابياء آن پوست كه بچه اندرو بود * الخود والعرس
والسلاء آن پوست كى واجه بيرون آيد * السخد والنخص والناهد
منصور

الشؤبوب اندك آب

العام مرج سيار آب

ابرله واجه بيرون آيد * فصل الفخذان الافخاذ ج * الكاذة
كوشت بيرون ران * الربلة كوشت اندرون ران * الحاذ پس ران * الباذ
اندرون ران * الاربية بن ران * النسا ركى دراز اندرون ران * الادلف
سطبران * الابد والادفج والافحج رانها از يكديگر دور * الامنج والامسح
والامشق آنك رانهاش در هم سايد چون برود * الثمش آنك كوشت ران
الركبة زانو * الرضفة كردناى زانو * الداغصة استخوان كى مى جنبد از زور
كردن * العينتان دو كو در پس زانو زور ساق * المابض كوز بر زانو
الاصك آنك زانوهاش در هم كوبند * الازكب بزرك زانو * الاطرق ست
زانو * الساق م السيقان والاسوق والسوق ج وقوله تعالى والتفت
الساق بالساق يعنى شدة الدنيا بشدة الاخرة * الظنبوب استخوان ساق
الوظيف لبك الاوظفة ج * العرقوب پى ساق با پاشنه پيوسته *
وعرقوب الدابة فى رجلها بمنزلة الركبة فى يديها * وعرقوب القطاة
ساقها * الغفر موى ساق زن * الخلخل والخدم جاى پاورنجن * الايبس
آنك كوشت نبود بر و از ساق * الاباتس ج * ساق خدلة وخدلاة تمام
كوشت و استخوان * وخدلة وخدلجة وخدلم زفت كوشت و باريك
وخدلج دو

احمهوان • وجثة اندك گوشت • ومحفوده ستوار خانه • وزبا سیراف
وجثة باريك • وكرعا وخنوا [illegible] • وسوقد رازونيكو
فصل في نعوت الرجل [illegible] دحداح القدم [illegible] وقوله تعالى
[illegible] يعني ساقه خبزا عيزا القدم [illegible] تنك پشت پاى •
[illegible] المنحص [illegible] • البخص گوشت پاى •
الخمص [illegible] دنتي [illegible] مردم
[illegible] • العقب پاشنه • الكعب بزول
الكعاب كعب اذام بزوك [illegible] • السلنة شكاف پاى • الارياح
[illegible] سر انگشتان • الصله [illegible] مردى بزرگ پاى •
واعوج واثبه [illegible] • واقول [illegible] • وحنف [illegible] دو كنار حتى رود
[illegible] • واقفد كه بر سر انگشتان رود • واوكه انگشت سترگ بر ديگر
انسبه • واصنف خرده [illegible] سود وحتى كثره • واقبح خرده از دست پاى باز
باشد [illegible] پاى [illegible] بر زمين نشنيد • خفاف القدم كه پيش پاى
كلمه بود • واقفع انگشتان پا برجسته • ومقعد برجای ماند • القعاد
برجای ماندن

[illegible] محلو [illegible] والمار

الباب الخامس

في الصفات

والدهاء

الطويل دراز • الطوال دارنده دراز • الطوّال بغايت درازى واين فيمالى ات
الطول درازى • العريض پهن • العرض پهناء • القصير كوتاه • الجحدر
والبحتر كوتاه ومجتمع خلق • الربعة والربع والمربوع نه دراز ونه كوتاه وكذلك
امرأة ربعة • وتقول في الجمع رجال ونساء ربعات بفتح الباء على غير قياس •
الدقيق واللطيف باريك • الدقاق واللطاف ج • الغليظ ستبر الغلاظ
الصغير خرد الصغار والصغار ج • الضئيل خرد ونزار • الضخم والفخم
بزرگ • الجسيم والجثيم والبادن تناور • العظيم بزرگ كالبد • الشخت
[illegible] خرد كالبد • العلج والعلجي زفت خلق • القضيف خشك ونزار
الجبير گوشت [illegible] استخوان [illegible] • السمين والبدين والمجاوز فربه
[illegible] والنحيص كم گوشت [illegible] • الغث والاعجف لاغر العجاف جمع
على غير قياس • النحيف والنحيل والنحل والهزيل والمهزول نزار • الحطب
[illegible] سخت نزار • الضرب سبك گوشت • الطرب گوشتي وكوتاه
الرشق والممشوق كشيده بالا • المقدود نيكو بالا • المضبر محكم خلق • المجدول

والناحل

والضلع

باب الدال
باب الذال

بشوخی نرسد رجل عاقل لبیب اریب خردمند العقل والعقول والالباب والحجی والحجا والنهی خرد دانست و دانش مجرب ومحنک ومجرذ ومنجذ ومضرس ومجرس آموزه احنکه المودی سمح وجود سخی جوان مرد مرزا که هر کس ونیکوی یاوه طلق اندین گشاده دست خرق فراخ تف بذول بخشنده خضم خضرم بسیار عطا مخلاف متلف مفید مفیت که مال بیست ارد و بدهد اریحی مهلك ودسوز چون عطا دهد سمیدع مهتر بزرگ کریم وشریف وخطیر بزرگ محدث الفتی والفتی اهرع باید ستد هنا ایند اوذعی تیز دل اخوذی واحوزی که هیچ چیز ازو فرو نشود شجاع وشیح و شکرد گرد آرا حلیقا مبدی حلیق جوی خرد لبق وثبت دمث نرم خوی فکه خوش منش لقس المکسیر اسانی خوی قلب چیلت گر کار گردان محلط مزیل دادوزاه خزاح و رتمه در کار شونده و بیرون اینده مودم مبشم تمام در مرمت و درشتی ثقف لقف لقف سبك و زیرك تبن فطن باریك بین یلمی تصدی در یافتن تلقف دانا بتن رها بوشیدن نحریر زیرك دانا حبیر بر استر مبتمق آ فقیه دانا کی ذ طلابة الضیا وطلاع الجد که

فصد کارهای بزرگ دارد ابن جلا شناخته هر کس فصل فی صد ما تقدم رجل سفیه مردی بی خرد سخیف تنک خرد غر وغریر وغمر ومغمر کارها نا آموزه الغمارة والغمارة نا آموزکی عیل وشجیج و شجاج وضنین سفله لحز وحصه حنك ذا ممحك منوع و قتور که دادن نه بیند ضمر حصره که هیچ ندهد البته ملحان ومصان که بستان ده و ایمرد نا اوار دو شیدن نه شمونه جرضه کوش نا خره لیم ورضیع وخسیس کمن نژند فرومایه و بدخوی جبس وجبر و ناکس شمر شرستو صرم درشت علق وشنت آویزك قنب خشن وی هنه ملح خلد وی اصل وی نسب هیان بن بیان وهی بن بی هیچ کس پسر هیچ کس سنته که در وهیچ خیر نبود خصت جزبز قربز کرنده زشد جیله معر منیح و نیحان فضولی مثق رنگاوا هدان وفحت گران واحمق خلوب وخلبوت دروغ زن و فریونده محارج وملاذ سخن فروش قبضه رقنه که کار فراگیرد و بگذارد قعد ضجعه که می نشیند و می خسبند تقاح وقیاش باد بر وکله وزکه که ذ... کردن از عجز وغد که با خدمت کند

ومثلث [illegible] كه هركس ويرا [illegible] • جند وجنود لشكر ولشكرها
مسناح آنكه [illegible] • [illegible] • وبدور كه [illegible] • مضرمة
آنكه [illegible] • اكول وجبروت [illegible] • هراوة وهبخرة [illegible]
[illegible] • ضحكة [illegible] • نسبة [illegible] كه [illegible]
وامت [illegible] وبالمفعول [illegible] چون ضحكة
[illegible] • الدليل [illegible] والداخر خوار
[illegible] والذل [illegible] والخفاف [illegible] • المنيك
[illegible] • الرجب و الرجاب [illegible] • الصنك [illegible] والحرج [illegible]
الخشن والخشب [illegible] • القضد [illegible] • المضاضة [illegible] والغلظة
درشتي • المتين [illegible] • الصعب [illegible] • الصلب
[illegible] والصليب والسخت [illegible] • [illegible] والواهن والرخو
[illegible] • العسير [illegible] • العسر [illegible] •
[illegible] آسان • الميسر [illegible] • [illegible]
[illegible] • الخوف والخائف والحران
[illegible] • [illegible] • [illegible]

نزند الجبن [illegible] الوردي بد • الطيب باك • الخبيث پليد [illegible]
[illegible] • الاله [illegible] • المسيطر المسلط •
[illegible] الضحى [illegible] • البائر والهالك هلاك شده
[illegible] • المتقي والتقي [illegible] پرهيزكار التقى والتقاة والتقوى
[illegible] والزعة پرهيزكاري • الفاسق والفاجر نافرمان ودروغ زن
الصدوق راست گوي • الكذوب دروغ زن • الصديق سخت راست
گوي • الكذاب [illegible] سخت دروغ زن • المتنبي [illegible]
[illegible] • الغيور والغيران رشكن • الغيري [illegible]
[illegible] • القنبع والدبوث [illegible] • الحيي شرمكن
[illegible] • العجلان [illegible] • الوقور والرزين والرزيت
[illegible] • [illegible] والجرئ والاخوس [illegible] • المخش والمخشف
[illegible] • الجبان والهيابة والرعديد والفروقة والهيوب
[illegible] • الجلد والجليد [illegible] الجلداء والجلاد والجلاح
[illegible] • الكثان والكثلح • المثرى والثرى توانگر • اليسار
[illegible] • [illegible] • زكاة [illegible]

تلك بنتها بوصال غالية
نقل كذا في الصحاح

يعني الذي يوثق به

رق سبريه * مدرها بسيار ده * الفقير [illegible] درويش
الفقر [illegible] * العيلة و الفاقة و خصاصة درويشى * العدم والعدم والفقر
بستى * المحتاج نيازمند * الحاجة نياز * [illegible] * المسكنة بيچارگى
[illegible] * المفتقر [illegible] * [illegible] * [illegible] * الثلثى
[illegible] و الثلثة الحاجة * [illegible] از روى مردمان * والكد
المتعفف [illegible] * الصعلوك [illegible] * والبيسوت [illegible]
البائس [illegible] * السائل [illegible] * المعتفي [illegible] * المختبط [illegible]
[illegible] * الشقيق [illegible] * الشقي
[illegible] * المنحوس [illegible] * المحظوظ [illegible] * [illegible] * والمحارف
[illegible] * [illegible] * [illegible] * البرى والبرا
[illegible] البراة * الصلف [illegible] * [illegible] والوضيع پسنديده
[illegible] * [illegible] * [illegible] بسيار
[illegible] * العصي و عاصي نافرمان * [illegible] نادان
[illegible] * المشوم [illegible] * الجد [illegible] * [illegible]
اللهفان [illegible] * [illegible] * [illegible]

هو الذي يحار [illegible] المرح والنشاط [illegible] وما اشبهه

القمطرير [illegible]

[illegible] والغيمان [illegible] * القيمان تشنه [illegible]
[illegible] سيراب * السغبان والغرثان والطيان والجوعان
[illegible] گرسنه * الغرث و السغب و المسغبة و المخمصة والمجاعة والجوع
گرسنگى * [illegible] سير * السدمان والندمان پشيمان * الحيران والحيران
[illegible] * السهران والبقظان والبقظ بيدار * السهد بسيار بيدار
الوسنان والكرى و النائم خفته * السكران والنشوان مست والجمع
سكرى و سكارى ونشاوى * السكير هميشه مست [illegible]
[illegible] * الثمل [illegible] * سكران ملتخ [illegible] عقل
[illegible] * سكران طافح [illegible]
[illegible] * السارق و [illegible] و اللص دزد * السرقة والسرقة
[illegible] دزدى * [illegible] * [illegible]
[illegible] * [illegible] * [illegible]
[illegible] * الفاتك راه دار * قاطع الطريق
[illegible] * [illegible] * النقاب [illegible] * اللحوج واللج والملحف
[illegible] * [illegible] * [illegible] * الهمزة واللمزة

اليوم [illegible] كأنهم للصوت [illegible]

بدگوی • النمام و القتات و اللذبوب سخن‌چین • النميمة و التثريب

والمثيرة سخن‌چینی • الزنيم و النغبة و الدعي و مسند و السنيد بسد

النسود بلوی و انهاده • المختنج که کس در نه بذیرد • العتل الجافي

الغليظ السيئ الخلق • المأجن نا باك • المجون • الصنفعان سيلی

خوره • الصفاعة • المجنون دیوانه • الجنون و الجنة دیوانگی • المعتوه

والمخبول و المسلوس و ممسوس دل شده • الدمعة ابلهی کم ایشه

کوی من با او • الادمة انک فرمان همه کس را برد • الطغام و ما کان

الباب السادس

فيما يختص بالنساء خاصة

المرأة والزخة و المرخة و حنة و الزوج و الزوجة و الحلة و الصاحبة

والعرس و الفعيلة و الجليلة و الشعيبة و الرنض و الرتض و القعاد

والنعل و البعلة زن • الزوج و البعل و الحليل و السيد شوهر • الكعاب

والكاعب بزر پستان • النواهد پستان • النواهد و

النهدج • المقصرات زنان • العقرة و العقيق کار ناازموده

اللاذس در خانه مانده و بدر نامد و کس شوهر و قد يقال للرجل ايضا • الخيرة

برهنه الخيرات • المتبلت جميل • النصف و العوان ميانه

زنی میانه و قد يقال للرجل ايضا نصف و الجمع انصاف و نصفون • المسنة

بزاد برامده • العجوز پیر • الشهلة و الشهبرة پیری پیر • فصل امرأة

شابة و شنة و عاتق جوان • شاطة و شطبة دراز بالا • خرعوبة و

خرعبة نیکو و نرم • رعبوبة تمام بالا و سپید • رادة و رؤودة جوان

و نیکو • خود نیکو خلق • خوذج • مهفهفة و هيفاء • خمصانة باریک میان •

جارية غرثى الوشاح كناية عن الهيف • بضة نازک پوست • ناعمة

و املود و غادة و غيداء نازک و نرم • اناة و وناة و وهنانة که بهش

برخیزد • معصوبة و مجدولة و ممسودة • نیکو خلق • عرصة توانا بر

خدمت شوهر • فاحشة العرب که جز شوهر نکرد • خريدة و خرود

وخارد و حيية و خفرة شرمگن • قنبين ناز جویش و الرجل كذلك

خالة • خبية خامش و فرمونده • رخلة • کوتاه قد • محطوطة

الحلق • عيناء • بهيرة • وكران

مخدرة و مخباة و مقصورة برده • برزة • خردمند • حصان و حاصن

و محصنة پارسا • زنان • فنق و مفناق نازنین • بهنانة خوش بوی

وسندان ٭ مُستَلة ازرده ٭ تصنّاع جرب دست
صرصمه وضنان بسیار گوشت ٭ منشفانة تشنه باد ٭ رحاح ورداح
بزرگ سرین ٭ مِکسال آنکه سرین سخت باشد ٭ شمو غا باری کند
خندان ٭ دراغ دور بین ٭ عروب شوی دوست ٭ نوار از تهمت دور
و نورجه رشوق دست ٭ رصوف تمت اندام ٭ غابیة
ی یار ٭ بِکر وعذرا دوشیزه ٭ بکارة وعذری ٭ العذرة
نقصه والبکارة دوشیزگی ٭ حائض وطامث وعارک ومعصر حیض
الحیضة ٭ کیسة احرته تستفر ٭ المستحاضة
المتمیسه ٭ الطلیة
حیث ٭ فصـــل
امرة مطاقة زنی که تنها ٭ وزه دختر سرون
ومقتدر ٭ منتوه ٭ کوشت ٭ وقفرة
ورقاء بسته ٭ مردین ٭ وشریم
ومفضاة ٭ وکودکی شده ٭ توالد
نتواند داشت ٭ وختفة ٭ وتفیة که ٭ ندارد ٭

والله اعلم

وعطل ومعطان ٭ ورادة النسا ٭ ومزواج که شوی
بسی کند ٭ ومضرفة که سرنجهد شوی نوکند ٭ وضهیا وضهوا وضهیاه
که حیض ٭ صخّابة وذربة بلند آواز ٭ ومجعة وجلعة
وجاعة وحرة بلند زبان ٭ سلیطة ٭ بذیّة وعارمة شوخ
٭ حدیث ٭ تا شوی با شوی آرام نگیرد ٭ متحاقة
سغتری ٭ عاهرة ومسافحة وبغی ٭ ومومسة وهلوک وی ساز کار
ومرنة کالبو ٭ خرقا که هیچ کار نداند کرد ٭ خباة که بدید آید
پس ٭ طلعة قبعة که سر ٭ فصـــل
٭ امرة ٭ زاید ٭ وعاقر وعقیم نازاینده ٭ وناتق
ومقلاة ٭ که بسیار زاید ٭ ونزور که اندک زاید ٭ ومقلات
که کودکش نزاید ٭ وتکلی که فرزندش مرده باشد
وفقود ٭ ونکر که ٭ فرزند زاده باشد ٭ وثنی
که دو زاده باشد ٭ مذکر که پسر زاید ٭ منکان که همه پسر زاید ٭ مونث
که دختر زاید ٭ مینات که همه دختر زاید ٭ معقات که یکبار پسر زاید یک
بار دختر ٭ مثاه که دو دو زاید بیک شکم ٭ مونن که نگوسار زاید ٭

بیش از خود که حنان زاید • مجنة و منجب که فرزند نجیب زاید
مجمّة و مجماق که [illegible] حاملة و حاملة [illegible] باردار • مرو
استحق بدین امر • منجب [illegible] بار شده • مقرب [illegible] بزه •
معتل و مصرق که [illegible] آید • وخمی که [illegible]
[illegible] فصل [illegible] من الازواج [illegible] امراة نفوث
که فرزند [illegible] شوهر [illegible] • بره که شوهر [illegible]
باشد • مصبر [illegible] • مشتاد که شوهر [illegible] دارد • جزوه فایله شوهر
[illegible] • [illegible] که شوهر [illegible] دارد • متبلة و [illegible] که شوهر
[illegible] • [illegible] که [illegible] • عروس
[illegible] شده • [illegible] شوهر مرده باشند • مردوده طلاق
داده • [illegible] • [illegible] که شوهر دوست
[illegible] که شوهر [illegible] • [illegible] که شوهر دارد
[illegible] • [illegible] ایضا
مرئیة [illegible] که شوهر [illegible] • [illegible] که شوهر [illegible] و مغربة
که شوهر [illegible] • [illegible] که [illegible] خوانده
کرده •

الباب السابع

فيما يلبس ويفرش

از جمله اللباس واللبس [illegible] و [illegible] پوشند • واللبوس
[illegible] • اللبيس جامه داشته • الخميس جامه بادیش [illegible]
[illegible] • الدثار والرياش جامه [illegible]
لباس [illegible] • [illegible] امراة و زوجها لباسها • السابري
جامه [illegible] • السبيجة [illegible] • الجديد والقشيب نو
[illegible] • [illegible] کهنه • الخشيف [illegible]
[illegible] • الثوب [illegible] ثوب [illegible] اثواب والثياب ج • الطاق
[illegible] • ثوب صحيح و جرد [illegible] بشانه • ثوب مفتق
[illegible] • ثوب [illegible] بسیار [illegible] • مخطط [illegible] و منيّح
که [illegible] دارد • معصّد که [illegible] دارد • مغيّن [illegible] • مشتر
[illegible] • مصبو [illegible] • [illegible] • ممطر [illegible] • مفلة [illegible]
[illegible] • مفهوم و معصفر [illegible] رنگ کرده • مفوّی [illegible] رنگ کرده
[illegible] رنگ کرده • مبقّم [illegible] رنگ کرده • معرّق [illegible] رنگ کرده

... کرده و این جامی است
... نیمه جبه ... نزدیک بازای
... الثوب ● السحل
... تا ... الخز
... و دیباج ● السندس
... دیباج ... البرد
... خز
... خیف ... الخیشیة ...
... والبرة جامه
... باره جامه
... العدنی
... الملف
... الوحد ... القطریة
... ترقوی گویند
... القمیص والسربال

پیراهن ● قمصة ● القماص ... البدن تنه ● الجیب والجربان گریبان
... جیب ... براید از گریبان ● القوارة والقریضة گرد
گریبان ● الزر والدجة ... العروة ... العرزة
... الکف ... الکفة ... پیراهن
... البنیقة ... الشعبة ... الرقعة
... الرقاع ... الدلدل ... البت
... الردن ... العلم
... والمنبر ... البقیرة والمقبر والاتب
... شیء ● الجیل والقرمل
... الصدار ... المجول ... المدرع
... الدراعة ... الصدار ... جه
... الوضیعة ... السراویل
... التکة ... شلوار ...
... الران ... رانین
... القبا والیلمق قبا ● الفرجة

مایقرض من اعلی القمیص مستدیرا

مایعلق فیه الزر

... علی القمیص الذی من جانب الظهر

یعنی القمیص الصغیر الذی یلبسه الصبیان

ای قمیص صغیر ضیق ... وهو الشرعة الا لابسه یقرر علی الشرعة

پاره کردن ... زند

القمیص الذی تلبسه المراة فی عرس ...

الزّنّار

[illegible] معالله [illegible] كرته [illegible] والسدوس طيلسان
[illegible] صيلسان سبز [illegible] بدريج [illegible] فرجى [illegible] قبا منه المُمَصّر باراني
الفرجة [illegible] جامه [illegible] الشنق والخمار [illegible]
[illegible] القرقر [illegible] بيله الوجره صنجة الابرنتم [illegible] المقنع ابريشم
سييد وجر [illegible] ابريشم دروي [illegible] باشد

فصل ازار [illegible] ازار [illegible] ازار [illegible] ازاري باشد
[illegible] دوخته [illegible] دخجره [illegible] الحجزة [illegible]
[illegible] ازار [illegible] دارد [illegible] كناره
ازار ازار [illegible] ازار [illegible] لنقاب
[illegible] بند [illegible] والبرقوع [illegible] روش [illegible] نوشوص
سوراخ [illegible] خرد [illegible] اللثام دهن بند
النقاب [illegible] والحجزة ميان بند
[illegible] والمصنف
والمنف [illegible] والصناع
[illegible] امراة

[illegible] الشوذر والريطة والملاءة
[illegible] قلنسوة قلنسية كلاه الكمة كلاه
[illegible] البرنس [illegible] دستار العمامة
[illegible] عمامه العمة دستار [illegible] القفاز بستى
[illegible] الفرو پوستين [illegible]
[illegible] كوتاه [illegible] جبّة پوستين [illegible] والخوف
[illegible] الثنجاب والحواصل
[illegible] ثعالب موى روباه
[illegible] الموجد [illegible]
[illegible] كليم
[illegible] والنمرة كليم خرد
[illegible] المطرف كليم
[illegible] العباءة [illegible]
[illegible] الزينة والزبرج
[illegible] الميداة [illegible]

الرعشة و[illegible] الفزع [illegible] کوسوار الخشیة [illegible] الخوف
والخیفة [illegible] [illegible] الفلادة والمخنقة
کردن بند [illegible] کردن بند [illegible] الکرم کردن
بند [illegible] [illegible] کردن بند العلصة کردن بند [illegible]
المعادة التقوید العقود والتمایم [illegible] الطوق
[illegible] القمدة [illegible] [illegible] [illegible] دانه
واسطة القلادة [illegible] کردن بند [illegible] الشمار والمتصارة
کردن [illegible] الوشاح [illegible] الغامل [illegible]
[illegible] المفتاح [illegible] السوار [illegible] الحباة والجبیرة
دست [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الخاتم
والخیتام انکشتری [illegible] [illegible] الحلق [illegible]
[illegible] الحجل الخلخال [illegible] [illegible] الوقف [illegible]
[illegible] [illegible] التومة [illegible] موی سیمین السبحة
موی [illegible] الباجة [illegible] [illegible] موی [illegible] الجزع موی

[illegible] والخصاف موی [illegible] [illegible] [illegible] بند
السمط رشته مروارید السلس رشته موی الودعة والمقاف
والجزع [illegible] اللؤلؤ مروارید الدر مروارید بزرک الدرة یکی
المرجان مروارید خرد الجوهر کوهر الجوهرة یکی الیاقوت والعقیق
والزمرد الفیروزج والزبرجد البلور والبلور والمها بلور الیجادق
[illegible] الخف والموزج موزه الموازج [illegible] المتقال
موزه [illegible] المساخین موزها [illegible] الجدید الفرطوم [illegible] منقاره
موزه الخفاف [illegible] موزهای [illegible] [illegible] پاره برد وخته [illegible] یعنی [illegible]
[illegible] منقوله [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] المصار
والجداب [illegible] موزه [illegible] که [illegible] پهلوی [illegible] [illegible] المکعب
[illegible] مداس والمداس [illegible] الکوث والقفش کوش النعل [illegible]
نعلین النقل نعلین کهنه السمیط نعلین [illegible] یقال نعل اسماط
السبتیة نعلین [illegible] [illegible] الشراک [illegible] الشسع دوال نعلین [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] الزمام دوال [illegible] پای [illegible]
القبال [illegible] میان انکشتان العقربة [illegible] دوال [illegible] پای النعلة

... درست برسر • الزغبانة جو حبه ... سبلة ... والمنة ... الموق
... الزنج زده حا • الجرموق جرلن • المنفخة ... الكور
فصل فيما يفرش
... التمنه جامه فرو كردن • الباسط والزربية
والمرفقة ... • الدرنوك ... • ... • الوليه
... • العبقري ... • النخ ... والنخ ... الفرش
والفراش ... و كستراند ... ويكنى بالفراش عن المرأة • ... الجنبيه
... • ... والقابر ... البلاس ... النخ بلاس
... • ... والسنج ... بلاس المحصك
... • ... والسجادة ... مصلى ... • المنبذ والوسادة
بالش • ... • ... والنكاد بالش ... • النمرقة بالش
... • ... والمصدغة بالش ... • المسورة بالش ... المسند
بالش ... • ... • ... • ... النمارق والمثال
والمهاد ... • ... والمطرة ... و ... • الثعال
... • ... • ... • ...
... والبوري بوريا • النطع والنطعة والمنتاة ... • الستر

والسند والسجف ... والسدل ... • القرام ... • الشف
... • الكلة ... • والزجاج

الباب الثامن
في الصناع والادوات وما يحتاجون اليه
الصانع دست كار • الصناعة والصنعة كار • الصنع والصنيع جر دست
الماهر والحاذق استاد • ... • ... دعوى استادي كننده
... • المحترف ... • الحرفة ... • المهندس ... كننده
ادة والاداة دست افزار • البناء والفاعل بناكننده • الرهاض والاد
... العرق والاذ ... والادربين • ... والادكه زور
... • الامام والمطمر ... • الشاقول ... • الفرجار
پركار • ... • اللبن ... • الملبن كالبد خشت
الاجر والاجور ... حشت پخته • الطابق تاوه • الشاخورة داش
... • ... • ... • المسيعة والملواط ماله
... • الملاط ... • النسيف ... • السميط
... • ... • القرميد خشت پخته ...

مشتبك كرده ٭ مشتبك او راشته ٭ مشتبك [illegible] وشاف ٭ [illegible] بخته [illegible]
المجرفة في [illegible] كفلس ٭ المترة المعترف [illegible] عميق بناء [illegible] حراث ويرات
[illegible] والمنصفة [illegible] دره [illegible] المرزبة [illegible] دسته [illegible] عتور اسحاة [illegible] المسحاة
القدوم [illegible] ادام [illegible] زبير [illegible] والشكتي [illegible] كلوخ كوب
والشيلج [illegible] [illegible] اجنبي [illegible] الجاعير [illegible] الجتاحة [illegible]
الضارويج والكلس والجيار [illegible] اجاسة [illegible] بانج [illegible] جنيد
[illegible] والمنق [illegible] القتا [illegible] النورة [illegible] والمعتز [illegible] [illegible] وسادج
فصل فيما يكسر به الحجر [illegible] الصاقور مينش [illegible] المعول كلنك [illegible] القفتن [illegible]
المنشار والميثار [illegible] القدوم [illegible] [illegible] الفتجا [illegible] [illegible]
الميطلة سرماهه [illegible] مامه [illegible] الميضاء [illegible] [illegible] دسته [illegible]
المنحت والمنحات [illegible] [illegible] مامهي [illegible] بربدب [illegible]
الميثلة ميخ [illegible] حرب [illegible] [illegible] والمزادة [illegible]
[illegible] الجنادة المشار [illegible] العتاد [illegible] [illegible]
[illegible] الجتاو الحق [illegible] اختراص [illegible] [illegible]
[illegible] والوتد والود وتد [illegible] حرب [illegible] المحتك

المدية ميخ جوزنا [illegible] [illegible] والسكي ميخ اهنين فصل
[illegible] البتجاتيل كره [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] المسحالة [illegible] [illegible]
[illegible] القطيس [illegible] والمنفعة [illegible] [illegible]
[illegible] الملازم [illegible] [illegible] والصقالة [illegible] [illegible]
السجل السفن [illegible] المبرد سوهان [illegible] والمخصفة [illegible]
الكلبتان [illegible] [illegible] سندان [illegible] العلاة [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] والمكان
سكين [illegible] كارد [illegible] المدية [illegible] كاردي [illegible] [illegible]
[illegible] الشعيرة برازوان كارد [illegible] دسته [illegible] [illegible] الفصاب [illegible]
الصيقل [illegible] الجتد [illegible] [illegible] [illegible] الستارة [illegible]
[illegible] [illegible] المدوس [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
المسلح جوال دوز [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
فصل [illegible] الحجام كوشت فروش [illegible] الحجام [illegible] الرواك
[illegible] الشاطور [illegible] الجزاز [illegible] الساطور [illegible] [illegible] الوضم [illegible]

... ودرست ... الشواء ...
... الوسد ...
... الراس ... الحراق ... الهدان ...
... احتفتي ... المراق ... فصل
... الخبار ... الغرقت
... وجرق
... والسمنان
... الطهت
... ابرار
... الحبة ... حركة
... والفتوت
... الثريد ... الملح ... البد
... المشجح ... القطر
... الرئيه ... العجين ... العجل
... الفتاق
... بئود ...
... ان ... محتن

و ... والفرزدق ...
القرص زواله ... المرفاظ بركه ... زمان
... والهدمه ... المصلة ... خوانكه برونان والبرند
المقلع نانجين ... التنور ... الخبرة تنورستان ... المبنى ... تنور
... والمثافد ... تنورات
... تنورتاب ... الذكيه ... الوقود ... الكبير ... الحجب
... خشك ماند ... الوقص ...
... فروش
... خصائص المنخل
... المونيا وأروت القلالة
... الدقاق
... المنقى
... فصل الطحان آسيا وان
... الرحى
والأدجة ... آسيا ... الرحيان دوالارحى والارحاء والارحية

[illegible] حمره [illegible] و سك

[illegible] حمرتی موا احاسیا

لمفوه [illegible] بدست [illegible] المو والحفن

[illegible] المعود [illegible] كرد اكرد اسیا

مردان [illegible] المنسرق والهادی

[illegible] بكرداند [illegible] دستا

[illegible] ممنعه و منكوس الرینه

[illegible] المجنون [illegible] العربة

[illegible] العصار

[illegible] [illegible] روغن زیتون

الزیات [illegible] روغن یاسمین الدهن

[illegible] روغن [illegible] جوز روغن [illegible] روغن كنجید

العصارة و [illegible] نحیبة برنشه

المغص [illegible] اللبات [illegible]

[illegible] العفنة و العنبر

[illegible] العصار

[illegible] اسالد

[illegible] بوی [illegible]

[illegible]

و مواد [illegible] بعد وضع [illegible]

[illegible] البن [illegible]

[illegible] بستان الاجاره

[illegible] الجفین [illegible]

[illegible] الصریف [illegible] الثمالة و الرغوة و الرغاوة و الزباد و الزبد

[illegible] المصلح كف [illegible] الصریب

[illegible] الصقر [illegible] الرثیة

[illegible] الصحیرة [illegible]

[illegible] المحض [illegible] المذق والمذق

[illegible] الضیاح و الضیح و الشهاب و المهوب [illegible]

[illegible] المجورات [illegible]

[illegible] الحنبشة [illegible] القصیبة

[illegible] الحائر [illegible]

[illegible] الجلب و الجلیب [illegible]

[illegible] المروب و

[illegible] الذوابة [illegible]

[illegible] القلدة و القشدة و الخلوص

[illegible]

[illegible] نشده

الروبة ماسه [illegible]

ستره دمغوش ... مسکه ... دونه

وصنکه ... جنس رحله ... دکوز خرخ البلا

زغن خرخته ... صبرجوز ... دفتر ... بیو

ریزه ... دنجد والمنجه

بیرمایه ... مقص ... اجنت ... ستمرانک

دوغ ... وسمند ... جزت والفلج والشیز

ولدان ... جاره ... على عرفه ... القنان

بند ... منقوش ... ایمد المنبر

... العظیم ... لومه ... امغوه نام

العیان ... بغچه ... ومنه دست ... نحوت اعز ... بند

جاره دست ... لمیوه ومشیفه ... املمه والمسله

والمدسه والمقنعه ... امرتقه ... مدور ... حرمن

بدن ... کنند ... حرجره جبه ومجنون بردون ... جوب

مدره نقیند المجبور ... خلف ... دونه ... مازر

الحنته کیاه ... الجد وخته ... دلکاف

کاسمو هو شعر الخنزیر

لکام نوعی بودنتک

کفشکر ... الجبان والفرزه ... بافتد والقاء بخته او الرشی

امنمرد والسمرد درزن ... المحصف درفش نعلین ... الازمیل والمجند

نسکرده ... الناب کالبند ... المخیط نسان ... الصفاحه خوهل المویل

پس ... امدنک موزه ... والسرحاه کاسموی ... النخاس آغاز

المشرط سریش ... السیر والقد دوال ... الحمیر والجمیره والاشکز برمق

وان دو ... مسیف الصباب مغزکه ... دربان درزکیرند ... الصرم

جرم ... الصرام جرم فروش ... الدارش لک ... السختیان کوزکای ... البرندج

والدرمق ... سیاه ... والصبح کمخت ... الجلودی پوست فروش

الادم ادیم فروش ... الدام ... لفرا پوستین فروش ... الدباغ پوست

... امینه پوست ... دفیق نام نابراسته ... العطن دم کرفته

الجو ... الصندح کوش فروش ... الخفاف موزه فروش ... الخراز

مشک دوز ... القربه والسقاء ... الخرزه والکتبه درزمشک

العروه ... العصام ... والشناق بند مشک ... السعن مشک

خرد ... المجل مشک ... الشعیب انک ... پوست

النضج ... الجلبه ... الخربه دسته مشک

تش مساك شه اشماخ * وص مساحيز * البحة والبحى مشك
زيفى * السخوة مشك * يوسف بزغاله خرخوره * البدرة ارو سنت بزغاله
بز بازكرده فصــــل الغزال * بيما قوش * الغزال ريمان *
عقاب كلاه موش * لماصومة ه * المدجة كلاه ودن * الكبة
و منصيلة نروعه * يغضى دوك * شتة وحدنا علوة * مجاجة دسته
ريمان * بتنجة لدش * مثلية ت ه * بعزبانية كاله دن * المعزل
دوك ترش * مقرحه دوك * قرنية خوره دوك * الصنارة سردوك
الملحة بارلبسه دوك * منشله دوك زسه * مرجين دوز مردن * الحجنة
تن خرد سردوك * ادر ندك بسه * ضربة ي ماشا باجوى كه
مردوك مسدحون مى رخمه * مشرة دس دوك ترش * جخش دوكدان *
انقش بنه * قصاب بنه زوش * حبداحه * نجيل و مخبض جوبكين
للوخ خشنه و * كماره خرو * حبيح جرح * منده بنه * القوس
جنبه و لمنبس و منرقسما * هزبره * جيسا باد * المدعس
المصوبة نسه * مدق مشنه * مدنة بكدن * جابد والتاج
جوذنه * محي كه كاركاه * بتسدد بشن قرت * نجمة پود *

اجيد دسه * القديرة كوجودهسان * المتوث والمتعذ والمتسح
سانه كرابين * المسداة تمن * الوشيعة جفرسته ومابه * الميشعة
مارة البت والتحبير * المرقم والمرشة * الشجة * المسجة والمسوجة
سه بجنف بقرب * نشو وحفة نورد * اللفة الك قرت بر و يحيد
دسيني و دشوحة سنبر * الحجزة * السحيه * الشهرق جرخ * المعلى
باى قوه * الصبصبيه و شوكة خاركه قرت مزان داست كتنله *
فصــــل القصار ا ز * القصارة ازر * مرخاض جامه شوى
الرتادة لجامه بست ورد * المرزمة برونده القنر * مزحم * الكربيت
دقواره احرنس و دشنان تشناك * نضب * امليح شحاب * الكذنق
والمبيرة منجنه كذب * المقصرة والمنقعة * احوب كه جامه برال يكونه
احزن موجي كه * بسله ذركونه * المرحاض احوب كه بوجامه
زنده درونست * البزاز والثوب جامه فروش * الرقاد وكر الكرباس
كرباس فروش * خلقان كهنه نوش * النجاد مصلى دوز * البتي ز التان
و تمات كليم فروش * مصرا * الخزاز خز فروش * القزاز قزن فروش *
الحريسي و ابريسم فروش * ستما ميهون * الدتاج ديبا فروش * النائر

مايقطع من السدى بعد العلم
نسيج الثوب
سنبرة قصبة يلف الغزل
عليها بالاصابع

بازركان الفرضة [illegible] براشن [illegible] بحورت واد زون ابون

الهدية والتحفة [illegible] بلكى [illegible] اليمنة [illegible] المجتهم

الثياب والسنسير [illegible] بابرمردمان [illegible] واخماتم الوزان

[illegible] باربسجه [illegible] فصل العطار والدارى

[illegible] وحوش وناحوش

[illegible] خمره [illegible] وقوعنه [illegible] ولسنره وارجه

[illegible] دميف [illegible] مسك [illegible] الوانك

[illegible] نافه مشك [illegible] عود [illegible] والمندك

[illegible] حساب [illegible] دلوة [illegible] عود [illegible] و

[illegible] مضمون [illegible] وكمند

[illegible] عنبر [illegible] الذريرة [illegible] الاقفار

[illegible] مثلث [illegible] عود وعنبر [illegible] منه

[illegible] للخليخة [illegible] وماء الورد

كلاب [illegible] الصلاية

[illegible] عطاركه

مشك [illegible] المدوكان [illegible]

[illegible] الملاك نوعى ازطيب [illegible] العنبرة والقسيمة والجؤنة

بوى دان القفد [illegible] عطار [illegible] عود قارى عنبر مجرد

مشك دارى عند [illegible] الزعفران والجادى والجساد والكركم والزهف

[illegible] الخلوق هم [illegible] نوعى [illegible] ازطيب فصل

الصيد [illegible] والصنف [illegible] الوحيد [illegible] عقير

اهتيبت [illegible] ورده [illegible] القميحة [illegible]

[illegible] الموق [illegible] المجوز [illegible] المركب

[illegible] دطرنبان والجلاب ومفرح القلب

[illegible] الكثير وامرنج

[illegible] وسخ الخطى والاغار [illegible] والخاولنجان و

[illegible] لبان

[illegible] لبان [illegible] والقسط [illegible]

[illegible] السنبلتان [illegible]

الجوارش [illegible] الاسيج

[illegible] ● الثّ هُتْرَج [illegible] ● [illegible] ● اصبَرْ الوا ●
بخصَشن حِبْك [illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● بحانبت انکره ●   الزاج زاك
[illegible] ● ناروت ● [illegible] ● [illegible] ● ابهو داربيان ●   الاندنسناك
[illegible] بغَرُوق [illegible] ● [illegible] ● العَنْدَم و التّنبان دَم   [illegible] بيل داي
جما
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الشفرة الشَّجرف ●
الزّرنيخ [illegible] ● اِجْتَا ● [illegible] و الزرنيخ و البِسْرتا
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الجلا داروی   والوشمة
روشنی ● [illegible] ● [illegible] ● [illegible] داروجی ● المنان   [illegible] جره ح
[illegible] والكُنْدُر [illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الحمرة
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● القنبیر [illegible] وصل
الخَيط و النصح [illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● مُشنج
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● [illegible] والخيط والخياط
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● [illegible] الثان شتة
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الذّنب [illegible] كيسه
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● [illegible] وصل   ملح

الحبال رسن ها ● المِشناة و الجَبل رسن ● و آن المتا الشب و السبت ● البَرِيْم   ريسمان باريک سخت تافته
[illegible] ● الوثيل رسن از ليف ● النحيب از پوست   سه تافته
درخت ● المَوِمّة [illegible] ● التناية از موی [illegible] ● المثلوث سه توی ●
[illegible] ● [illegible] ● الخلب و المَسَد و الليف ليف ● الطلا
رسن که در پای گوسپند بندند ● الطول آنکه در پای چهارپا بندند و بگذارند
تا می چرد ● الزمة آنکه [illegible] چهارپا بندند ● الرِّبقة آنکه در گردن بره
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● المرآة آنک [illegible] بدان [illegible]
بندند ● [illegible] آنکه [illegible] بندند چون فروخته شوند ● الكُرّ و الجابول آنک
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الجاز [illegible]
[illegible] ● الجمل رسن [illegible] ● المسد والصفر رسن تافته ● المُمَرّ   ماعل رسن دو تا
یک تو تافته
و [illegible] محکم تافته ● المشزور [illegible] تافته ● البت و المَسْنُود [illegible] فرو تافته
[illegible] و القوه و الحافه توی رسن ● القنب [illegible] ● الشريطة
[illegible] ● الغرير جنبر ● فصل الخمار [illegible] ● الشراب   والقاق ز
نام [illegible] ● الخمر و الراح و العقار و القرقف و الخرطوم
[illegible] ● [illegible] ● القهوة ● الشمول والمدام والمدامة

[illegible] مى [illegible] [illegible] زنها
[illegible] الخنذريز
ومعتقة [illegible] [illegible] امزه [illegible]
[illegible] الصرف [illegible] مشعشعة [illegible] مصفى باب [illegible]
[illegible] اللذة خوش
[illegible] المبيّن [illegible] سبلى [illegible] اورده
[illegible] مروّق [illegible] [illegible]
[illegible] امزه [illegible] [illegible] والعبيثرا [illegible]
[illegible] [illegible] اسّار اباذق
[illegible] [illegible] [illegible] ده
[illegible] [illegible] شراب [illegible]
[illegible] [illegible] الجريال
[illegible] [illegible] جاشره شرابكه
[illegible] [illegible] [illegible] خورنلا
[illegible] [illegible] [illegible]

١

[illegible] خانه [illegible] للشرب شراب خوارکان — والشرب جمع
النخبة دوستكان [illegible] القابه [illegible] [illegible] نشانرا المعصر
[illegible] القرابة والقنينة والصراحية
[illegible] والباطية [illegible] الطاس [illegible] الكاس والطرجهاره
[illegible] [illegible] يشرب [illegible] وهو القدح ايضا الدن
[illegible] [illegible] الزق خيك
[illegible] الزكرة [illegible] المصعب باموى البربع
والشابك [illegible] روغنله الذوارع
[illegible] [illegible] [illegible] كه خيك برند — والنبّاط
[illegible] [illegible] العكر والدردى دردى
[illegible] الشيخ دردى فصل العواد بربط
[illegible] [illegible] ولايقال زمّارة — المتابي دسيد صح
[illegible] [illegible] الغنا [illegible] سرود المثناة
[illegible] [illegible] سرود [illegible] الاغنية واللحن
[illegible] الدفاف دف زن المطرب الطنبار

[illegible] العَزْف

[illegible] العود و مزهر و الجِشران و البربط بربط

[illegible] الدِّيابُم

الصنبوز [illegible] صنبور [illegible] السرنية [illegible] النَّايُ والمِزمار

[illegible] الجلاجلة

[illegible] الملاهي [illegible] المِضْرَب زخمه

المثنى [illegible] فصل

[illegible] الدَّدَن والدَّدا

[illegible] ان تخدلوا

[illegible] جبتي

[illegible]

[illegible] البصة ومقتة

[illegible] بارى كاه

اللقيبة [illegible] المِقفة

[illegible] كيكي كاه

العُقلة [illegible] كه ازدباى اوكنند ٭ المِقْلَى

[illegible] المِقلا والقال جوب

[illegible] والمحجن جوب [illegible] الكُرَة والطبطاب

٭ المخراق [illegible] زنند ٭ الخذروف الخرارة

[illegible] الاراجيح والدُّجَيْنة

[illegible] الحليك [illegible]

[illegible] والسبقان [illegible]

[illegible] والنرد ٭ الكِعَاب كعبتين

[illegible] والدَّخ

[illegible] المجود [illegible]

[illegible] والقيح والدَّم

[illegible] التوأم [illegible] الرقيب [illegible]

[illegible] المعلّى [illegible] السفيح

[illegible] المفيض والضريب

[illegible] الرتم

يعنى نفك

يعنى سالبحق

[illegible] الجنابت

[illegible] الفالي وكود

[illegible] القانص

[illegible] الصنف

[illegible] المسجد والشركة

[illegible] جباة دام واحوال الحجرة

[illegible] الكفة

[illegible] دام مالى

[illegible] الرحنة او

[illegible] السابط

[illegible] الناطح

[illegible] الدرية والدربعة

[illegible] اوراه

[illegible] القفص

[illegible] براك

فصل [illegible] المنضم [illegible] الوفادة

[illegible] ستور اعلاج [illegible]

[illegible] الزنان [illegible] الجناك

[illegible] المجنة داس

[illegible] الحجام [illegible] المحجمة [illegible]

[illegible] المرتبن موى ستره المنجى

[illegible] موى خنيفة [illegible] مشلمة رخنه دراقنادة

[illegible] الرنفليجة

[illegible] الجبارة والجبيرة

[illegible] الوثو كونتكي الكك

[illegible] النطيس والنطاسي

[illegible] الآسية [illegible] الاواسى

[illegible] المزهم الصاد

[illegible] التفسرة [illegible]

[illegible] الضراب [illegible] دار الضرب ودار السكة سراى دم

سكة بجرده ● البوتقة بوته ● الضرب [illegible] ● [illegible] ● الصيرفي صيرفي
المغير [illegible] ● الصنجة لجوب كه معيار [illegible] ● القسطاس [illegible]
اللبس [illegible] ● الزيف [illegible] ● والنضير والنضار ● والنضر زر
الفضة ● اللجين سيم ● السبائك [illegible] ● الورق والرقة ● والدرهم درم
[illegible] دينار ● النقرة ● الشبيجة [illegible] سيم [illegible] ● العقيان
[illegible] ● [illegible] ● الشذر
[illegible] دينار [illegible] دينار درشت از تازكي
[illegible] ● [illegible] ● مثقالات
[illegible] ● مطلي [illegible] ● درهم [illegible]
درمي [illegible] ● اطلس
[illegible] ● انصاف
[illegible] ● مصوق [illegible] روى در
كشيده [illegible] ● [illegible] ده‌هاى
[illegible] ● الدرابي [illegible]
السفاب [illegible] بلدة
از

صحاح ز

يعني درم نيك وپاكيزه

الشعب [illegible] ● البرام [illegible] ● المركب والمحل
[illegible] ● المجام [illegible] ● السراج ● السباك [illegible]
[illegible] ● الرماح [illegible] ● الشفق [illegible] ● [illegible]
[illegible] ● الزراد [illegible] ● النواس [illegible] ● النبال
[illegible] ● الرياش [illegible] ● القواس والملحي [illegible] ● الطباع
[illegible] ● الخفاف [illegible] فروش ● الاكاف [illegible] ● البرذعي
[illegible] ● العلاف [illegible] ● الحمار خروان ● البقار كاوبان
[illegible] ● الحمال [illegible] ● البغال استروان ● الحمال ساروان
[illegible] ● المغل [illegible] ● الجمتر جمازه وان ● الجلاب
[illegible] ● [illegible] ● النجاد [illegible] ● الشعري جوفروش
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● القتاد [illegible] ● الرقاص
[illegible] ● الجراز [illegible] ● النحاس [illegible] ● الصفار روى ● النشد
والشبه [illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● النحاس [illegible] ● القطرس
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● الاك ● والاسرب سرب
[illegible] ● [illegible] ● [illegible] ● والسفط [illegible] فروش
هم

والمثقل ز

يعني اهن خرده فروش

[illegible] فروش • اللآل
مروارید فروش • [illegible] فروش • الحكاك
[illegible] • والصواغ زرگر
[illegible] فروش • الخزاف
[illegible] • الكاهن فال
[illegible] • السراد [illegible]
[illegible]
[illegible] فروش
[illegible]
[illegible]
[illegible] • الكناس
[illegible] • الشقاق [illegible] فروش
الصواف [illegible] • اللواف
[illegible] فروش
[illegible] • الزجاج آبگينه گر

قوله اللواف معنى جوال باف

الزجاجي آبگينه فروش • الزجاج آبگينه • الراعي شبان • الجشار [illegible]
القشاش [illegible] جوب دستى • المقلاع والقذافة [illegible] • القلاع [illegible]
[illegible] • الشعري والشروطي والمعطي والقفاعي
والباقلاني [illegible] • السجان زندانبان • المهاد گهواره فروش
[illegible]

الباب التاسع

[illegible] القرابات وما يناسبها

[illegible] • الضنء [illegible] اللذان واللذون ج
[illegible] • الاخ [illegible] • الاخوة والاخوان ج • الاخت خواهر
[illegible] • والامهة والوالدة مادر • الامات والامهات
[illegible] • الاب والوالد پدر • الابن والابنم
پسر [illegible] • البنت والابنة دختر
[illegible] • العم والعمة و
[illegible] • الحافد نواده • الحافدة
دختر [illegible] • الربيب پسراندر • الربيبة دختراندر • الراب پدراندر • الرابة

الوالدان ج ج

بمعنى بسر بسرح

مدار [illegible] [illegible] [illegible] الأظآر
[illegible] [illegible] [illegible] خويش
[illegible] [illegible] ما شئت من ازان
[illegible] [illegible] زنان خوانده الختون والخنونة
[illegible] [illegible] المترو [illegible] والصداق
[illegible] [illegible] [illegible] الختان هم داماد
[illegible] [illegible] [illegible] نسب
[illegible] [illegible] [illegible] نزديك [illegible] بيناوند
[illegible] [illegible] [illegible] قارب
النسيب [illegible] [illegible] نسب [illegible] العجيل
[illegible] [illegible] [illegible] شده مردم
[illegible] [illegible] [illegible] والشنيع
[illegible] [illegible] [illegible] العدو
[illegible] دشمن [illegible] [illegible] دشمن باشد
[illegible] [illegible] [illegible] الشانئ
متحرك الهمزة

تحاص جمع العاهر
يعني داماد
يعني آن زنان كه
بعد [illegible] ز ورداد اوراد
هم داماد

والبغضاء [illegible] والشحناء دشمني الاحنة والترة والطائلة
والحقد [illegible] [illegible] السخيمة والحسيكة والضغينة كينه
[illegible] المقوت [illegible] المشناء آنكه كس ورا دشمن دارد
[illegible] آنكه [illegible] دشمن دارند فصل الحب والحبيب
[illegible] [illegible] [illegible] والود والوديد والصديق [illegible]
[illegible] دوست [illegible] يار [illegible] وازاد كرده
[illegible] [illegible] ابن عم [illegible] ابن عم الكلالة
[illegible] [illegible] [illegible] والخلصان والبطانة دوست ويژه الرد
[illegible] [illegible] [illegible] والمعاقد آنكه با تو
[illegible] [illegible] [illegible] القعيد والجليس هم نشين
[illegible] [illegible] [illegible] السليم هم [illegible] الحريف هم
[illegible] الخليط [illegible] [illegible] على خلطاء
[illegible] [illegible] [illegible] العديل والعدل
[illegible] [illegible] [illegible] الضجيع [illegible] والكميع هم بستر
[illegible] [illegible] النديم والندمان هم [illegible] الشريب هم شراب

والحواري

سپتی جونه٭ [illegible] جذبه جذبه٭ مضاحات والمواجه
وجهه٭ البلغة سهرك [illegible] بیدرخ والبادی
انکه بادیه بود٭ [illegible] جازم سرای الجران
[illegible] اجارة [illegible] الناموس [illegible] الحاجب والرئیف
[illegible] الصحب [illegible] والصحابة ج [illegible] بدل الابدال والبدلا
ج مثل [illegible] شبه [illegible] المضير والضريب مانند
[illegible] الصد
[illegible] والجدونه
[illegible] فصل [illegible] الحرة ازاد
[illegible] بلكه الامة
[illegible] ملوك [illegible] الحريت انكه جوش
[illegible] انكه اوبله بود
[illegible] المحض انكه مادر
[illegible] انكه مادر
[illegible] برستار

بوده باشد٭ مختركس المادر [illegible] پرستار بوده باشد٭ المحجوب انك
مادر [illegible] پرستار بود٭ محدم والكون خدمتكارات الواحد خادم
[illegible] المناصف والمنصف٭ المولد كنيزك زاده٭ ام الولد مادر فرزند
جارية كنيزك٭ السترية والحصنة ان كنيزك كه از زنان نهان دارند٭ العقاطة
كنيزك كه شبانه [illegible] الغلام م [illegible] والغلمان ج الوصيف غلام
[illegible] الوصيفة كنيزك خرد٭ [illegible] غلامان [illegible] العتيق و
[illegible] آزاد كرده٭ معتق آزاد كننده٭ خصي م المجبوب والممسوح ج
[illegible] المسلوخ [illegible] الاجير والاسيف والعسيف
مزدور [illegible] انك نان [illegible] كه خورده مزدور [illegible] باشد٭ دستاذ م الاسلة
ج [illegible] شاگرد٭ التلامى والتلاميذ والتلامذه ج القهرمان
كاروان٭ الوقيد [illegible] المترف م الدراتج دارى فصل
خليفه وامير المومنين م الخلفاء والخلائف ج اكاسره خسروان الواحد
كسرى [illegible] ملوك روميان الواحد قيصر البطارقه سرهنكان
ايشان الواحد بطريق التبابعة ملوك يمن الواحد تبع السلطان م
[illegible] السلاطين ج الامير والجمع امراء الوزير دستور الرعيه

عسایه
والقیان ج
والتلام ز
یعنی علم دار
یعنی انکه رغبت دهد درکار
الاوراد ج الورد

و ستونه زیر سقف ستون [illegible] السادة ج السودد والسيادة
مهتری البدو [illegible] اللتي والثنيان نرو نرارزو
نرنیس [illegible] الدعم [illegible] العمدة [illegible] القادة
والقود ج [illegible] النقيب م العريف [illegible]
[illegible] المنكب [illegible] كه [illegible] دارند
[illegible] لشرطة [illegible] منسوب إليها
[illegible] واحد النبع
[illegible] البواب والجند والتراس دروان
[illegible] العسس [illegible] الحارس باسبان الحراس والحرس
ج العسس [illegible] خراج
[illegible] المنادي [illegible] صاحب مال سلطان
[illegible] جملان [illegible] دهند
[illegible] الوظيفة [illegible]
[illegible] صاحب البريد م
[illegible] فصل
الفيوج
ح

معرفان
[illegible] سرهنگان
خليفه
[illegible]
قابض خراج
[illegible]
[illegible] بسار
والرايب

٢١
الفاعل [illegible] الوكيل [illegible] الكفيل والضمين والضامن
بايندان الضمان والكفالة پايندانى المتوسط ميانجى الشاهد والشهيد
گواه العدل گواه راست المزكي ستاينده القبالة م السجل م السجلات
الصكوك [illegible] المحضر والتوقيع م الرشوة م
الرشى ح الدعوى [illegible] اليمين [illegible] والقسم [illegible] سوگند [illegible] اقرار
وانكار [illegible] والوكالة م الخصومة م الخصم [illegible]
[illegible] العدل [illegible] داد [illegible] الوصية [illegible] الشرط
والتربيطة شرط [illegible] القسام [illegible]
[illegible] المزكي والمسدد [illegible] عدول را تزكيت
[illegible] الايتام واليتامى ح [illegible] ومن الذي
[illegible] اللصيم [illegible] ماذر دارد [illegible] الجو
[illegible] والمعروف [illegible] والمنشور والحبس والمشهور والتعزير م
الحد [illegible] المحتسب م الدرة والمخفقة [illegible] الجرم والجريمة
والخطأ والخطيئة والذنب والجناية والجنية والحوب والحاب والجريرة
[illegible] الثقات [illegible] الكلوح الجلاح

العقبة وارثان [illegible]
[illegible] واحد وجمع [illegible]
بود
والالوة
ثلث
الميراث والتراث والارث
والتركة ميراث المواريث

وجمع ... [illegible] ... فصل النفر واللمة

والقبيل گروهی مردم از سه تا ده * الرهط [illegible] ده * العصبة از ده تا چهل

العدنة از ده تا بچهل * النفير گروهی که برخیزند برای کاری را * الرثة

والبيذة گروهی [illegible] * [illegible] گروهی که از جای آیند

القلة گروهی نه همه دل * القرن اهل یک زمانه * الخلف گروهی که از پس دیگر

درآیند * القوم گروهی مردان * الشيعة گروهی هم دل * الملأ

والطريقة گروه بزرگواران * الربيون هزاران الواحد ربی * السلف

والسليف گروه پیشینیان * الشرذمة گروه اندک * العنق والجماعة

والجمع والفئة والزرافة والدهمة والطائفة والعصابة والمعشر والحزب

والجزيقة والحزقة والزمرة والفئام والفوج والثبة والثلة والعزة

گروه العزون والثبون * الجبل والجبل گروه بسیار * الفرقة

والفرق جدا کرده * العدة والعديد شمرده * القبض عدد بسیار * الحشد

والحفل والجمع گرد کرده * الحشر گرد کردن * الجمع برآمده * الورد روی

بآب نهاده * الرفقة والعير والقيروان [illegible] * الدجالة

کاروان بزرگ فصل القبيلة گروهی مردم از یک پدر * بنو الاعيان

یعنی جمع کرده

زنیک مادر و پدر * بنو الاخیاف که مادر یکی بود و پدران مختلف * بنو العلات

که پدر یکی بود و مادران مختلف * الاوشاب والاوباش والاشابة والافنا

آمیخته از هر جنسی * الاوخاش والارذال والانذال ناکسان * الجلائب

نیز همان یک دگر * الشعب قبیله بزرگ * الحی والقبیلة کم از آن * الـ

الفصيلة کم از قبیله * العمارة کم از فصیله * البطن کم از عماره * الفخذ

کم از بطن * الاسرة والعشيرة دوده * العرارة والنبوح بسیاری

وعز و بشان * اللمات بنت وناه فصل خيل وكتيبة

والكتيبة گروهی مردم * الموكب وموكب [illegible] گروهی سواران * رجالة

ورجلة پیادگان * حوقة گروهی غلامان * رعلة ورعيل گله اسب *

صرمة گله شتر * قطيع گله گوسفند * سرب وسربة گله آهو

واسفرو وزنان * عصابة گله مرغان و مردمان و اسپان * خيط گله

شترمرغ * وکذلک الخيطی * [illegible] سکری * رجل گله ملخ * خشرم گله منج

زنبور [illegible] کاو دشتی * عانة گله خر دشتی * زجلة گروهی مردم

فصل فی القطعة قطعة پاره از هر چیز باشد * قطعة

شتقی پاره زمین * کسرة پاره که و اشکسته از چیزی * فلقة پاره که

خشا وندان
الابد شکلم نزدیکر

والخيطان
ج

هذا الكتاب [illegible] عام منذ كتابته والله اعلم

وشکا فند ... [illegible] ... فدرة و... وبضعة
پاره گوشت • فلیمة پاره پوست • وذرة پاره گوشت وکـ استخوان • کتبة
پاره شیر • جمة و... وکتلة پاره خرما • ... وغذفة پاره — وجُرزة
خوردنی • لبخة ... • جبجبة پاره ... • عَمَفة پاره روغن •
فلذة پاره جگر • حزة پاره گوشت بدراز بریده • نقصة پاره خون — یعنی قوت
کعب پاره ... • ثور پاره پنیر • قوس پاره خرما در جلة • شبعة
چندانکه سیر کند ... • دبلة پاره ... • نسفة پاره ارده
مضة پاره ... • صبة پاره شراب • نقرة پاره سیم گداخته • زبرة پاره
... • کتبة پاره ... • خصلة پاره موی • خرقة پاره ... • فرصة
پاره پنبه • قصة پاره ... • جذمة پاره ... • قدة پاره دوال •
قصمة پاره مسواک • جذوة پاره آتش • شعلة پاره آتش که می شخد
جثوة پاره خاک • جشوة ... • قبصة وقبيصة چندانکه
بسر انگشتان ... • قبضة چندانکه ... • حفنة چندانکه در
دو کف ... باشد • ... • إضبارة و
إضمامة دسته نامه • جنذ پاره ... • ... الحنامة

اخ برخوان ... [illegible] ... برخوان ماند کی میوه
ی بیاید ...

الباب العاشر في الأطعمة

القوت ... والزاد ... والمزاد توشه • المزود والمزادة توشه دان • — والزحان ز
القوت ... قوت یک شبه • الرزق ... روزی • المِيرة
والغبيرة خوراک • ... والطعام خورش • الغذا آنک پرورش بدان
بود • ... • اللهنة و السلفة و اللمجة والنُّهجة نهاری •
الوجبة ... • تصبّم خوردنیک بار در شبانروز • الولیمة طعام عروسی
العقیقة مهمانی ... کودک • النقیعة مهمانی ... از سفر •
... والخرس مهمانی ... • الوضیمة مهمانی ... • الاعذار والعذیرة مهمانی
ختنه ... • الخرسة طعام که ... • السفرة
طعام مسافر • المأدبة والمدعاة والضيافة مهمانی • النقری مهمانی خاص •
الجفلی والاجفلی مهمانی عام • الضیف مهمان یستوی فیه الواحد والجمع
والمؤنث والمذکر و ربما تجمع بالاضیاف والضیوف والضیفان •

یعنی طعام که هر روز
بیمار را دهد ...

…… والغل صغني

نرب …… السلاف …… لبيس

…… الخلالة والخلل …… ازدمان

فصل …… ادر طعام

…… الصبير والصحاة

…… القصاب …… سلاخ

…… كوشت …… اوكنند

…… الخل سركه

…… البن …… وحاذق

…… الحضرمية ……

الجيرمية …… الملية

…… السخينة

…… وادسفيناج

…… الحبحبية …… العصيب

الطباهجة نواهشد …… جيكر ……

…… فصل الحماية …… الحمة

…… النسل كوشت ……

…… الفرث ……

…… والحبيبة كوشت تنك كرده

…… الانيف والنقي

…… القدير ……

…… الخبيث ……

…… الملهوج والمعرض ……

…… الفنيج …… والادبزار

…… المرقة خوردى …… السخون

…… الصبح …… القتار

…… المزوزاة …… النزيد

…… الوقبة والالقوعة …… الحجة ……

…… القبيح …… العقبة

[illegible]

ماهو [illegible] الفرّة [illegible] درين
[illegible] بود [illegible] لوك الزّهو والاهالة
والديم [illegible] بود [illegible] الرّبقا آب روغن
[illegible] سرمرديك [illegible] دانة [illegible]
[illegible] ليتنه [illegible] الملبّنة [illegible] وخبيصة شيروا
احرير [illegible] الحنبش واجرابش والبرنوز
[illegible] السّانيا [illegible] السّوس [illegible] الحبو
وجحاجره [illegible] رسك وحرم [illegible] حبره [illegible]
[illegible] لديك [illegible] الحبنه [illegible]
[illegible] المسيّة [illegible] الرّبسقوى سرمان
لبا [illegible] ودكان باجه [illegible] مهمنا ومرحتى المايك بزماورد
السنبوسق سنبوسه [illegible] فصل
[illegible] الحلوى [illegible] شيرينى [illegible] الوخيت وخبيص فروشه
السّرطر [illegible] الفالوذبا لوزه [illegible] الفرينة
[illegible] معقود [illegible] القبيطى

وهوالشوا باج الفو من حنزه الارز

التلبيقة [illegible]

هو طعام يتخذ اهل الشام

[illegible]

[illegible]

[illegible] الفولاد [illegible]

[illegible]

حلواى باذام

ناطف [illegible] العصيدة [illegible] التقاريظ
[illegible] الفطايف [illegible] المبرّث والعجه
شكر [illegible] القند [illegible] نبات [illegible] العسل [illegible]
والحاج [illegible] انكبين [illegible] الشهد
والضحك [illegible] انكبينه الدّبس دوشاب
[illegible] التّمر خرما التّمور
[illegible] الرّطب [illegible]
[illegible] الزّبيب والعنجد والعجد
[illegible] ومن [illegible] شيرت [illegible]
[illegible] درشت [illegible] غات
وجابر زبان [illegible]
[illegible] وحريف [illegible] ومسيح [illegible] خوى فصل
[illegible] البيضة [illegible] البيض
وقيل الماح [illegible]
[illegible] الماح [illegible] البيض [illegible]
خايه [illegible] البيض زرده خايه [illegible] الحبرشا [illegible] خايه جون [illegible]
[illegible] خايه [illegible] الملح نمك [illegible] الملاحة

[illegible]

ويقال هو النعمم

ماک ساره الدقة ... وسه ... حوش ... حجلان کشیر ... الحادی عشر

الباب الحادی عشر

فی الامتعة

الثقل والقماش والجفش والجرش والطهرة والاهرة والمتاع والخرثی یعنی حاله
خنور الرثه والرثة والنضد ... برهم نهاده اثاثخونه اذبانت
قما ... خونه ... وما نمدانا المجالات الالات
... جون ... که حواهه فروابد القدر دیگ البرمة
والقنینة واصیلانه دیگ سنگین الصاد دیگ مسین الوثیة دیگ
... اللفت دیگ ... دیگ سفالی التحجیه کوشه دیگ والجادة
اذوده روی دیگ ... اجاوه علاف دیگ المرجل
لوید الطنجیر ... الطاجن والطیحن والمقلاة تاوه الهبیطة
پاتیله الجفان ... که دیگ بدان اتش فروکنند الدیة دیگ پایه یعنی ثالثه
المنصب ... المحترر دیگدان المقدح والمدنب و
المغرفة کفچیر المطحة ... المصفاة والغال ... وف پالونه

یعنی ایله ... دامن

المغرفة کفچه المسواط ... المحوس کفچه سراب ...
کج بدان سوق درپاوند الابتحام کفچه اتشدان المشنات کوشت آهنج
المقدحة والزند اتش زنه السقط اتشی که ازوی سوفتند القداح والقد
سنگ اتش المضبوحة ان سنگ سرخ بود المروة انک سپید
بود زند شیخاج که اتش ... ازوی ولذلک زند صلود وکابی
الحراق والحرقات الحروف سوخته القطنه بنبه سوخته الشیاط
... المنحاز والهاوون هاون ید المنحاز هاون دسته المهراس
هاون سنگین المایدة خوان اراسته الخوان نااراسته المنوش وقندیل
الفهر دستار خوان السفرة النوعلة والمملحة نمکدان القصعة کاسه
القضاع و قصعه قصعه کبیره کاسه دوروی ... رذوم وردم برجانک
برمی سوند الجفنة والصحنة کاسه بزرگ المبکلة مهر ازان الدسیعة دخوری داجاج
... العضارة ... السلائة ... ازکاسه الوضجرش یعنی ضیفی
کاسه السکرجة والتجبخة والنقة سکره الفاثور والدیسق تشخوان
الطبق والقنا طبق میوه المهلی طبق میوه هدیه المکیة ... ازروی
طبق ... الجامة طبق سرخم فصل القدح ... الصحو القعب

و همر ... القعب سبو خرد
الغمر ... المجمجة ... النبيل ... بزرگ بزن قدحها
المشربة ... آب الاديبة ... جای شراب
القحف ... چوب بوذ القدر ... بوذ النبيخ والسوملة
... الرجحان ... بر گردان الغضار ... شته
... و الناجود ... دستان القارورة و القاقوزة آوزاوره
... شيشه ... شيشه خرد سر فراخ العنابر والصماد
... القمقمة ... القمام ... سر شيشه بدات استوار كنند
القمقمة ... المجمحة افتاده كه بدات ... گرم كنند المجمرة ... اتشدان
دان العنوز ... المناة و الحائلة و المسرجة
چراغ پايه المسرجة چراغ دان السراج و المصباح و النبراس چراغ
المشعلة المشعلة مشعله دان الفتيلة ... بلينة الشعيلة
بلينه كه ... الشمع ... الشمعة شمع دان القنديل المشكاة
چراغ ... السنار ... دود چراغ برد بوار ... سوخته چراغ
كه بايد ... الفلة سبوى بزرگ الجرة سبوى ميانه الحنتم

معنى فتيله آتش زنه

سبوى سبز ... الكوز كوزة الطين و الكوازة ج
البرادة و ... كوزه ... كوزه وى گوشه البلبلة
كوزه ... المسطح كشف ... باشد بهن الجب والخابية خم و الحب
ابصامه ... خم ... الجلفخم ... الاصيص نيم خم كه ... دروه
... البستوقة ... الركوة م الصفن والتور كوزه
... دست ... شويند الاداوة و المطهرة م الجراب انبان
... انبان بزرگ المطيبة انبانك ... المخلاة و المحش
... الوعاء و الظرف ... دان القمصرة جاى شكر القوصرة والدو
... و القليف و الجلة جاى خرما النوط ... خرد كه اندرو خرما
بوذ الجوالق جوال الجوالق والجوالق الشطاط جوب كوشه
جوب العيبة م العياب النزاج ... اللبيد جوال خرد
... جوال بزرگ الوليجة و العرانة و الوطيه ... الفنيقة جوال
... الترنجة جوال ... الجرجة ... الجرج الخرج م
الخرجة ... الحقيبة م المكتل و الزبيل و الزنبيل و الزبيل و العرق
و المحفد زنبيل ... و الجفص زنبيل حرمن المشاة زنبيل كاشكنه

من تمر بسط بنيد التمر
وهل جود اخبار
يعني بطنك
يعني ... زاده
منار ... خرد

يعني سبذ فراخ

قمعة ... سوزه ... بريان
... صاحة كواره. القفة ... سبد. المكنسة والمسفرة والمجمرة
والمقمة جاروب. الدرج و... كوبيز. العلبة ... دوش
... جاى شير. الاجانة ... تغار. اللقن لگن. القشوة
والحقة والمقدمة والدرج والربعة و... مدخنة والمجمر
مجمر بضم ... آتش ... المذبة مگس ران. المراة والماوية
والوذيلة ... المكحلة سرمه دان. الملمول والمرود
... سرمه ... المشط ... المدهن روغن دان
... والمقطعة ... ... المنقاش والمنتاش
... والمفتاح ... مسلة و ... الصندوق
السفط ... الدريكة ... الكرسي ... الجفة
الصون والصيان ... التخت معرب. الحجلة خانه آراسته
تخت ... المشجب والشجار ... كه جامه
... الخصب ... المنخل ... شكننده
الكرزن والكرزين ... درخت ... الجداة ... وسر

... الكعرب ... خنف ...
الحوت ... العرب ... العودة والعقانة
حيا ... الخف ...

الباب الثاني عشر

في الأدواء والأمراض

الداء والوجع والوصب والألم درد. داء دو وعقام وعضال
وعياء درد سخت. ناجس ونجيس كه از وى به نشود. ومزمن
ديرينه. الدواء والعلاج دارو. النشرة والرقية افسون. البسلة
مزد افسونگر. العلة والسقم والسقام والمرض بيمارى. العليل
والسقيم والمريض بيمار. الدنف بيمار گران. الحرض ... اندوه يا عشق
... گداخته باشد ومنه قوله تعالى حتى تكون حرضا. المستقام
والممرض بيمار ... . الوباء والوبا بيمارى عام. العارض ... كه مردم
را افتد. البرسام والموم برسام. الدق ... الضنى بيمارى باريك. الجنون
... الذوبان ... السل والسلال والهلاس
... كاهش. المسحور والمطبوب جادو كرده. المعضوب ...

ويـ ... دي ... بدم ... ر و ... البيارز
... العفتي و الضيب ... الف مسترسـ ... الجتا ... وئ القلس
... كه اركلوه ... خواف ... جنا والبهنر و نقه و الديو
... سر و نسمه د ... خواه الانتعال
خسه ... النحاب ... المرله ذات ... د
... ذات ... دبمه ... ابستاء الاحل والادل
... العلاب ... الخلفان ...
والفتق
الصرع والمنفرت و الفولنج ... شكنه والتنوم
... التوحيم شكنب
... الرثبه ... العرق ... كه ...
فصل ... درد ... ۀ ... درد ... سر
الرنا ... سرد ... الرمد ... درد
درد ... العذرة درد ... العذور
دم ... اسد ذكرتكي ... درد ... الضرس
درد ... ابنا ... والحاضة
يعني المدود

يعني ...

يعني باذ درد شكم

يعني ... ازمرده ... درد ... باشد كه ساق ...
... شود ... الضند درد ... درد ناخن ... الشاد درد ...
... ترجمه ... الخزرة درد ... القلاذ درد شكم ... الاستسقا
... درد شكم ... الضيضة والخلفة والجحاف شكستكي ...
... المخلوف ... شكسته ... العلوص والعلوز ... اللوى ...
... المفس ... التخمة والبردة ناكوارد ... البشم والكظه ...
... درد ... الحصر والاطام كرفتكي شكم ... الاسر
... البول ... اسند ... الابردة سردي كه ...
... كه ... السهلات ... بيرون ... الواحة
... الحرفه سوز ... الورم ... الطاعون ... الدبيلة ...
فصل الحمى ... المرش والرسيس ... المليلة
... الصالب ... كرمى ... النافض كه ... الرعدة والا
... العرواء ... لرزه ... الوعك والوعكة ... القلد
... الفلة ... الفشعريرة ... المطبق
... دست ... الورد ... الغب كه روزي ...

... النخمة ...
٤٠
يعني اذ درد شكم ...
يعني درد ...
... يبرون
... بر
فصل

الدبر دم راد هن باز ۔ ورنی نیایب ۔ الرنو بجشم ۔ الرجف هو نب ۔ متوعود والموزود
والمجوبه بت ۔ المضوا فیناه ۔ انو با اسا ۔ العطاس عطسه
العدس عسطجار ۔ الجلا نیجاه ۔ العقابیا بانی بما رسه دلیدها
وقیل وحدها ۔ العثنون ۔ الیرنانه در قان والصفار زرد ۔ الخراج
صوت ۔ وسلعة دامعو ۔ المقل ۔ الفدة دزبیه
مثولول باو ۔ الشمر ۔ الجحف برجستکی نداهای اسیاری شوه
بجفاصة برجستکی روی ۔ الحصبه ۔ الجدری والنبخ اوله
الحمیقا والحماق باداوله ۔ الجرب والحکة ۔ البثر
هرج برچهدا زمردم ۔ نملة ۔ الکرب ۔ العشی
ساعة شکستکی سر ۔ السقنة
العرنة ۔ الشافة ۔ الزبیبه
والجمرة بادزنام ۔ الحنف ۔ التکرد ۔ السرطان
رحم وحزان ۔ الفحه ۔ الفوبا
ماسوز والناسوز ریشی که بر کوشه چشم افتد ۔ الدکفه
غره ۔ السعوط والنشوق داروکه در بینی کنند ۔ اللدود داروی که

بیک سوی دهن فرو کنند ۔ الوجور والنشوع داروکه بمیان دهن
فرو کنند ۔ القبوء داروکه فی ازده ۔ النفوع والنقیع داروکه دراغازند
الذرور هرچ بر جای براکنند ۔ الغرور هرچ غرغره کنند ۔ النطول
بچکاو ۔ الطلا آنچ برانداینند ۔ العقول دارز که سکم فروبندد ۔ المشو
والمشی والمسهل داروی کار ۔ الشیاف ۔ الحقنه ۔ البسمه داروی
المجرة داروداف

الباب الثالث عشر

في الخيل والاسلحة

الخیل والجنبه والکراع اسب نام جنس ۔ الرباط بنج اسب وزیادت
ازان ۔ ورباط الخیل اصلها ۔ الفرس اسب ۔ الجواد ۔ الحصان
اسب نر ۔ الحجر والرمکة ماده ۔ الجوره الحجر المباتر که قصد
بحا بند ۔ المتوج اسبتی بدید امنه ۔ الرغوث انکه بچه را شیر میدهد
بناه کل الدوات الرغوث ۔ العراب اسبان تازی ۔ البرذون اسب
ماجی ۔ المجمر بادی ۔ الکودن کون ۔ الهجین والمقرف بدنژاد
العتیق والطرف ۔ المهر والفلو والفلو اسب کره

الحولي يك ساله • الجذع دو ساله جذع و الجذعان و الجذيع الثني
سه ساله الاثنا و الثنيان ج الرباعي چهار ساله الرباع و الربع ج
القارح و هذا همه در صفت شتر • الجنيبة • المقرب اسب نزديك دارند
از عزّ و نفاست • الجنيبة جل [illegible] • العناجيج
اسبان نيك و الواحد عنجوج • الصافن اسب كه سم بر [illegible] دارد • الصافن
اسب كه سه دست و پاى بيستد و بر كنارۀ سم چهارم • العجلزة سخت گوشت
[illegible] • المضمر [illegible] • المخيلة [illegible] اسب
الغبنة [illegible] اسب • [illegible] دو [illegible] اردو سون [illegible] •
خليفه [illegible] • القطاة [illegible] • المعار [illegible] • العصفور
استخوان [illegible] • القوس [illegible] • السنبك موى [illegible]
و دنبال او • [illegible] كه سوار [illegible] روى [illegible]
الحارية كتف اسب • الكاثبة و الدسيعة [illegible] • المنخر و المنخر [illegible]
[illegible] • العرف [illegible] • [illegible] • الجانب [illegible] التنبان [illegible]
المسح [illegible] • الهقعة [illegible] دو [illegible] • الكاثبة
[illegible] • الصهوة [illegible] است

القطاة كوشت [illegible] اسب • الصقل [illegible] و المؤقف نمى گاه اسب •
المعد [illegible] • المحزم [illegible] اسب • المنقب •
[illegible] • الحالبان [illegible] • الناهقان دو رگ كه خون
[illegible] • المركل [illegible] ازو [illegible] • الجردان
و الغرمول [illegible] اسب • القنب غلاف او • الصلا و الجاعرة [illegible] دنبال
[illegible] • الحجبة [illegible] اسب • الخوران [illegible] كه [illegible]
الذنب دنبال • العجب و العكوة بن دنبال • العسيب [illegible] • الهلب
موى دنبال • القوائم و الشوامت دست و پاى اسب و جزو • الحماة گوشت
ساق • الحوشب [illegible] • الاشجع استخوان [illegible] • النحاية
[illegible] • الشظى استخوان [illegible] دست اسب • الثنة
[illegible] • ام القردان [illegible] سنب • الحافر سنب
[illegible] سنب • [illegible] سنب • الحامية [illegible] سنب • النسر
گوشت اندرون [illegible] • الاشعر موى [illegible] • الاشاعر
القرشان [illegible] • المصطر [illegible] • الادرج [illegible] • المقلم [illegible]
[illegible] دو [illegible] • الحافر البحت [illegible] • [illegible] • الجناب [illegible]

[illegible] رسم سنو رحمه الله الثملة تسك [illegible] در رباره سم **فصل في نعوتها**
ليعقوب والجموح والسيب سب [illegible] السمت [illegible] والبحر والجواد
نک رو الهملاج والرهوج [illegible] القارح [illegible] زیرک در رفتن وخرو اسیر را
[illegible] کوید العتید ساخته رفتن را الوای با دم خشک والاتی واه
[illegible] والمسح والدرید [illegible] بود السابح والسبوح انک کوی
سنا و می کند الوسیع والباحین [illegible] القطوف خرد کام الجروز
[illegible] القود وسلس القیاد وضوء [illegible] فرمان بردار الضبر
[illegible] جهنده العتق [illegible] دونده [illegible] الکه [illegible] اسبان زود
وقوله تعالی [illegible] ای [illegible] بای درش
دست [illegible] برای [illegible] دست التسبیت انک بای
[illegible] از خاک دست [illegible] باشد [illegible] والمتور والمخطف
[illegible] بار [illegible] المخنف [illegible] بلند السابهب والرجب
[illegible] دراز [illegible] وهو [illegible] السموس
[illegible] الشبوب که دست بردارد الضروح والنفوح المدرن
[illegible] الصنبع سخت [illegible] المحب کژ دست المحب

الجروز [illegible]

کژ دست کژ بای الهضب بسیار خوی الصلتان والفلتان نشاطی
وتیز دل الصلد والصلود که خوی نیارد الوقع که زود بسباید الرجل
که نه سابد المشیاط که زود فربه شود الملواح که فربه نشود
المزدق که بچه بسیار آورد الودوق والودیق که کشن خواهد
فرس شنز ای سمین وخیل شیار الهیکل بزرگ قید الاوابد
که هر وحشی که نه صید کند الاجرد خرد موی الاهلب بسیار موی دنباله
المزلول دنباله کنده المجذوف دنبال بریده الاعزل کژ دنباله
الخیفانه دست و پای دراز السوهاء فراخ دهن الذنوب دراز دنباله
المنوج بن بر دیک العضوف استن وسنانها بر کوید الشوط والطلق
تک العقب تک از سر تک العلالة باقی تک المیعة اول تک الجهر
شتاب او در تک **فصل في شیاتها والوانها** الشیة نشان
فرس بهیم ومصمت که هیچ شیت نه دارد والبلق انک دو رنگ دارد
یکی سپید و دیگر هر رنگ که باشد واشهب که سپیدی غلبه دارد وادهم
واحم سیاه وادهم غیهب سیاه سیاه واصفر زرد واورد زرد بام
وورد اغبش همه واخضر [illegible] وانمر پلنگ رنگ وابرش وانقط

کے نقطها خرد دارد مخالف باقی رنگش • ومدبّر انشا بهای بزرگ دارد •
واشقر بش ودنبال سرخ • واشقر ادبس سخت سرخ • وکمیت بش ودنبال
سیاه نر وماده یکسان • وکمیت مذهّب که زور موبش سرخ بود وابش
زرد • کمیت مجلّف که شک بود درمیان او • والکاب سرخی به خالص
وامغر سرخی نه بس سرخ • وصنابی کمیت با اشقر که سپید بازو آمیخته
بود • وارثم لب زورین سپید • والمطلب زیرین سپید • اغر سپید
روی • اقرح جمله مقدار درمی سپید • لطیم یک سوی روی سپید
وبچشم بارسید • مغرب سپیدی بچشم رسیده • ادرع سر سیاه وتن سپید
اصقع دور سر سپید • اخنس وارخم همه سر سپید • واقنف قفا سپید
اشعف دور مشان سپید • اخنف همه مشان سپید • وارجل پشت سپید
وانبطشکم سپید • ولخصف پهلوها سپید • ومحجل دست وپای سپید •
ومحجل اربع چهار دست وپای سپید • ومحجل ثلث مطلق یدا وزجل دو پای
ودستی یا دو دست وپای سپید ور پای نه • ومشکول یک دست ویک پای
سپید بخلاف یکدیگر وگویند آنکه یک دست وپای سپید دارد • وممسک
الدیامن مطلق الدیا سر آنکه دست وپای راست سپید دارد • وامسال

یعنی سپاه زاز

سپید خواهد بود • چنانکه اصلاحات می آید می کردد واطلاق بخلاف
آن • واشهب ادهم سیاه خنک • واشهب اخضر سبز خنک • واخضر
اورق خاکستر گون • واشقر مدمّی سرخی که ماررزدی زند • واشقر
انضج سرخی سپید بام • ومجنّح سپیدی بزانو رسید • ومسرول که
سپیدی بران رسید • ومحوف که اشکم رسید • واعصم الیمنی دست راست
سپید • واعصم الیسری دست چپ سپید • وارجل یک پای سپید • وطلق
احدی القوایم که سه دست وپای سپید دارد ویکی نه • واشعل پاره از دنبال
سپید • واصبغ همه دنبال سپید

فصل الالوان اللون رنگ

البیاض سپیدی • الابیض والیقق سخت سپید • الامهق سپیدی که رنگ
ادمة نه • سپیدی که باکبودی زند • الاشهب والقهد والاقهب والاکهب
سپیدی تیره • الاملح سپیدی که اندک مایه سیاهی بازو آمیخته بود • الازهر
سپید روشن • الافصح سپیدی نه روشن • الاصحب آنکه سرخی و سپیدی
آمیخته باشد • السواد سیاهی • الاسود والاسحم والاحم والادهم والادعج
والادیخ سیاه • الاربد سیاه تیره • الحمرة سرخی • الکمتة سرخی نه روشن
الصهبة والصهوبة سرخی که در موی سر مردم بود و سرخی با سپیدی موی

شتر محکم بود • السلطة سرکه سبیلش ... و استحکم بود • الثقم
سرخی که بر مردم بود ... الجبل حمرة صافية بحمرة
معنی البيت والناصية • الصلبة غبرة كلون الذباب • الغبسة
لون كلون الرماد • الدهمة والسمرة گندم گونی • الزرقة کبودی
الصفرة زردی • الخضرة سبز • البقة اختلاف اللونين • البلقة
والبلق كل لون خالص بياض • الكدرة لون كلون القطا •
ادغم گرد ناک • الابقع • دغمة قربان منه • ابیض الابیض مرکب
[illegible] يقال ابيض يقق •
واسود حالك وحلكوك وغربيب وجون • واحمر قانئ وغضب
... واخضر ناضر ... همه تا بیشوان سرد
... بود • الابيض ناصع واحمر قانيه ... الباقي
والنعت من الجيد افعل يذكر ونعلاً مونث • فصل في السوام
المعقوذ ... داده بود و هي ستجع • الشامة ... درمیان
... برجای • الهقعة ... بود • المانقة ...
... سینه بود • المهقوع ... • القالع ان دایره

وربنا الرحمن المستعان على ما تصفون ۶۳۱ نسخ هذا الكتاب

السنة مذكور والله اعلم ١٢٥٤

... دربر ... بود • الناخس ... برجای ... بود • النطيح ...
... دارد ... مكروه دارند • وقالة وناخس ... مكروه دارند •
... بود • فصل في السرج واللجام وما يتصل
السرج ... زين ... • الجنو ...
... بود • الجديه
... واصلاب
... بود •
... تمذيب
... • النمرط
... الغاشية والجناح والصفه •
... زواره بربند • الحزام تنگ • الحياصة حلقه تنگ
... • الركاب • الغرز ركاب چوبین • المحز والقرجون
... • الخاتم ... • التجفاف برگستوان
اللجام ... • العنان آن دوال که سوار بدست گیرد •

متصبه دهنه جام • القابس ... • حلقه لگام در
زیر زنخ اسب • المسحل آهن در زیر زنخ اسب بر لگام • الخذوف
آهنی گرد در مسحل • القراشة ... عنان زوی بزند • الوضیعة گره
عنان بر قفا اسب • العذاران دو دوال لگام از دو سوی روی اسب
العارض دو ... لگام بر پیشانی اسب • القلس ... با آهن بر عنان
المقود افسار • القیاد با دهنت • ... فصل الحلبة
اسپان که برای مسابقت فراهم آرند • الجلائب جمع ... • المجلی
اسپ ... • المصلی دوم • المسلی سیم • التالی چهارم • المرتاح
پنجم • العاطف ششم • المؤمل هفتم • الحظی هشتم • اللطیم نهم • السکیت
دهم • القاشور والفسکل ... مقبض و ...
تا بنشد ... اسپان را ... • المتعلق ... این اسپان را
بدانند فصل فی الاسلحة السلاح والبزة والوزر والشکة
سلاح • المتسلح سلاح دار • الشوکة شدة الباس والحد فی السلاح
الاهبة والعدة ساز کار • السیف والنج شمشیر • النصل والمنصل
تیغ شمشیر • الذکرة والحلیة تیزی شمشیر • الشفرة والظبة والغرب

و ... و ... تیزنای شمشیر • الشباة والجراف والحد کناره ...
المضرب والمضربة مقدار یک وجب از سر شمشیر • الشطبة والسفسقة
راه بر روی شمشیر • الفرند والاثر والربد گوهر شمشیر • الذوائب
شمشیر • المقبض والقائم و ... دسته شمشیر • الکلب میخ دسته
شمشیر • السفن پوستی ... بر دسته • الذؤابة علاقه دسته • القبیعة
... • الجفن والغمد والقراب نیام • الحلیة علاف نیام • العجوز
... نیام • النعل آهن ... نیام که بر ... • الحمالة والمحمل والعلاقة
والنجاد دوال نیام شمشیر • البکرات حلقها دوال • الحسام والعضب
والجراز والقاضب والصارم بران • الکلیل والددان والکهام کند
المهند و المذرب تیز • الهذام تیز تیز • الصمصام والصمصامة
... • المرهف والرهیف والمهو والرقیق تنک • القضیب
باریک • المخفق والصفیح والصفیحة والمصفح پهن • الممطول دراز
المتهل کوتاه • الصقیل والمصقول زدوده • الصنیع براسته • الصدی
والصدیء زنگار گرفته • الفضم کناره بریده • الفلیل والافل رخنه در ...
القاء رخنه کار ... شمشیر • القطار شکاف ... • القرضاب والحذم

یعنی ... [illegible]
الفلول

سهام والمقنب آنک زود ببرد وصيت کل رنده المصلت
[illegible] المنثور [illegible] اندر نيام به بسند
بکشف تمام کرده الشرخ [illegible] المضيح [illegible] ستخوان
[illegible] المطرق [illegible] مسنون آنک [illegible]
فرو سود المذکر والمذکر [illegible] المعضد
[illegible] المحجر [illegible] المعقل [illegible] المهند والمسک
[illegible] المشرفي [illegible] والقساسي [illegible]
[illegible] منسوبات [illegible] الزج والزاعبي نيزه القناة
[illegible] الوشيج [illegible] الکعب [illegible] الانبوب ميان دو
[illegible] العالية [illegible] السافلة [illegible] الحربة [illegible] نيزه
السنان معروف العنزة [illegible] حربة [illegible] کوتاه الالة [illegible]
[illegible] السلبة [illegible] الصعدة آنک راست
رسته باشد المزرق [illegible] المطرد [illegible]
اشنان [illegible] الجنة [illegible]
از سنان [illegible] قدر [illegible] العامل زير سنان

ازميان رمح [illegible] ونهي کنده [illegible] وثلب [illegible] رخنه [illegible] ومخدمة
[illegible] بحيله [illegible] ومقصود [illegible] ست وخطا کوزه وعتراء
[illegible] وعتب وخطا [illegible] جبان [illegible] ذابل نرم واصم وصدق
سخت [illegible] ومعلب [illegible] ست واستر ميان [illegible] وخطي وزديني
وسمهري ويزني واذني منسوبات سنان قلة وطرير ومسنون
[illegible] ومنحل [illegible] القعضبي منسوب الى رجل اسمه قعضب
[illegible] الدرية والوتيرة حلقه بدان تير زدن اموزند طعنة
[illegible] تير زدن [illegible] ومخلوجة [illegible] راست وکذلک الشزر وصل
القوس وکبده ونصفه [illegible] دقواس والقياس والنبع
[illegible] کمان [illegible] الجنبية [illegible] الحبش کمان [illegible]
[illegible] مختلف کرده باشد الفلق [illegible] از نيمه چوبي کرده باشد
القضيب آنک [illegible] کرده باشد بدو قره ناشکافته الفرع آنک از
سر [illegible] کرده باشد النبع والشوحط والسراء والشريان والضال
[illegible] درختان [illegible] کمان [illegible] وحني القوس پشت کمان وانيتها
[illegible] العجس والمعجس دسته کمان مرکضه

... حانه [illegible] وهما مرتعشان [illegible] الكبد الخائه [illegible]

[illegible] الكائة [illegible] [illegible] الصابغة [illegible]

[illegible] الخرز [illegible] الفرزدة [illegible]

[illegible] العقب

[illegible] الوتر

[illegible]

[illegible] نكمدان

[illegible]

[illegible]

فصل [illegible] المرفاة

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الوبن

والفدفد [illegible] الواجرة [illegible] الغلمان [illegible]

[illegible] الولجاخطوط وقطع [illegible]

[illegible] الاثم والوام

[illegible] النوف [illegible] الشرطان

[illegible] الفترة [illegible] الكليب

[illegible] السرو [illegible] القطع [illegible]

[illegible] المستبصر دراز

[illegible] الفية [illegible] السلاخ [illegible]

[illegible] الرعظ [illegible] دروبود [illegible]

[illegible] التصب [illegible] الحيث

[illegible] الغرطيم الخارق

[illegible] المقصب [illegible] الحانة

[illegible] القاصر [illegible] الحابض

[illegible] الصابغة [illegible]

[illegible] المابز [illegible] والمصرد [illegible] ارنشانه

الحشيت

[illegible] ... تمامی ... زره ...

[illegible] ... بغرنش ...

[illegible] ... اعرسوا ...

[illegible] ... الكتانة ...

[illegible] ... القرب ...

فصل

[illegible] ... الجنة ...

[illegible] ... القراع ...

[illegible]

[illegible] ... الخيلا ...

[illegible] ... وشند ...

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... الزاملة ...

[illegible] ... بنام الشرف ...

[illegible] ... البيض ... الدرقى والدمعض ...

[illegible] ... الدرقة دامن زره

[illegible] ... زره پوشند الجوشن

[illegible] ... البيضة والترسة والربيعة

[illegible] ... التسبغة والمغفر ...

[illegible] ... المعقود ...

[illegible] ... العرقاس

[illegible] ... الصباة والقوس

[illegible] ... العصا والمنسأة والمنساة

[illegible] ... الرابع عشر

الباب

في ذكر الابل

الابل ... ومادة ... البعران

[illegible] ... الاجمال والجامل والجمالة

[illegible] ... النوق ... والنياج ...

نوعى از سلاح ... زره باشد ... از حلقه تا ... دراز باشد

المقنعة آن سلاح كى در ... بلند از ... باشد

دوال ...

الخارج

[illegible] خارج [illegible] ماده

[illegible] خارج [illegible] الباب

[illegible] خارج [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] دوننا المعبود

[illegible]

[illegible]

[illegible] احاب

[illegible] ماده

[illegible]

[illegible] خارج [illegible]

[illegible] خانه [illegible]

[illegible] خارج [illegible]

[illegible]

[illegible] الخيف [illegible]

[illegible] البرف

[illegible] الجعبة [illegible] جاهليت

[illegible] چراغی کردی سبب [illegible]

[illegible] کشی [illegible] کرفته [illegible]

[illegible] برازی دود [illegible]

[illegible] ماده الجعل القیق

[illegible] کشی [illegible] القرم

[illegible] الهایج [illegible]

[illegible] المقوة [illegible] الفلة

[illegible] کشی [illegible] العید

[illegible] الجبرق والجلیب [illegible]

[illegible] خانه [illegible] الزاویة

فصل [illegible] الخریبة [illegible]

[illegible] الخیبة [illegible] الشقیقة

[illegible]

٧٩

[illegible] شد [illegible] الجرّان
[illegible] شد [illegible] وجمعه [illegible] الكدم
والعرملة [illegible] والكتّر [illegible] [illegible] الرهو
[illegible] ميانه دو [illegible] الدرزة [illegible] سر [illegible] اللحمة واللحمة
[illegible] الملاط [illegible] والملاطة و
[illegible] ناقة [illegible]
[illegible] شطوطا شود [illegible]
[illegible] جدول [illegible] بكيد
[illegible] سينه شد الثفنات
[illegible] القوم [illegible] والخفان [illegible]
[illegible] تامة [illegible]
[illegible] فصل [illegible] الضرة [illegible] الخف
[illegible] كه دراكنت
[illegible] الشعر [illegible] الرمث والعفافة
[illegible] شد [illegible] الصرار

ان [illegible] ابن [illegible] انقضى [illegible] المقام والمعا
علامت او احسا فرح الناقة الحجيباح التصدير ان رسن كه
سينه شترمند الحقب ان رسن كه نزديكى نيل بود العلب نشان
نواد بر بهلوى شتر النسيب نشان بر بهلوى او ازباى كه فراوى مى زنند

فصل الملقوحة بجه اندر شكم السليل بجه در وقت كه

زايد السقب بجه نر ناقة مشقات كه همه نر زايد الحايل بجه ماده
[illegible] بجه شتر ماده اكر بعد تا شير مى شود الاحوزة والحيران
[illegible] الفصيل بجه از شير باز كرده الربح والربع انكه در اول
[illegible] زايد الهبع انكه در اخر نتاج زايد الرابح مارقة امة الجادل
[illegible] الجمدى بيه در كوهان بر بيامد العارضة ان شتر كى [illegible]
[illegible] ان شتر كه تشد وى [illegible] الحايل نر زاده المطفل
[illegible] المتالية بجه از وى [illegible] الملقوحة كه از ان ماده مى شود الخلفة
[illegible] المخاض جمعى است نه از لفظ واحد [illegible] جمعها الخلفات الحايل
[illegible] الناتجة ان شتر [illegible] شود جون هفت ماه از زادنش
بكذرد [illegible] جمع [illegible] الشايل ان ناقه كه دنبال از جاى مى بركرد

خروج اعشرا ده ماهه [illegible] صلوب الکیجه سوکه
شتوی تمام نا شده زن [illegible] بچه مرده باشد یا کشته ٭ اِختلاج انک
بچه از وی [illegible] ٭ اللَّتوق [illegible] ٭ الغبوق [illegible]
شیر بوی دهند [illegible] ٭ الرائم [illegible] دیگری آموخته بود ٭ البوّ
[illegible] آن پوست که [illegible] تا شیر دهد ٭ ابن مخاض
یک ساله ٭ بنت مخاض ماده بنات مخاض [illegible] دو ساله ٭ ابن لبون
ماده بنات لبون ٭ الحِق سه ساله در چهارم شده ٭ الحقة ماده ٭
الجذع پنج ساله ٭ الثنی شش ساله ٭ الرباعی [illegible] ساله ٭ السدیس
والسدس هفت ساله [illegible] ماده یکسان ٭ [illegible] ساله مذکر و مؤنث
یکی [illegible] ٭ [illegible] اخلف ده ساله
[illegible] تمام باشد [illegible]
ومخلف عامین ٭ ومخلف ثلثة اعوام [illegible] رود تا ناب سخت
شود [illegible] ٭ المهریة منسوبة الی مهرة
و [illegible] فصل [illegible] ناقة عیرانة واجد ٭
[illegible] ٭ [illegible] بزرگ و سخت ٭ مرتة

ونسخ ۶۳۱ دهم جلد

ورفتن آموخته ٭ مرقال [illegible] ود [illegible] وعیهم [illegible] رود ٭ ثفال دیر رو ٭
عَبَر اسفار [illegible] همیشه بر و سفر کنند ٭ بلو سفر وبلی سفر که سفر ویرا
لاغر [illegible] ٭ [illegible] وذعلبة [illegible] ٭ لَجون کران رو ٭ عصوف
[illegible] زیّافة خرامنده ٭ عرضنة که از نشاط بر یک سوی رود ٭
سرح ورسلة ومرسال خوش رو ٭ امون که امن باشد ازستی
او [illegible] ٭ [illegible] سخت رود ٭ جلس قوی ٭ سناد سخت خلق
وجنا سخت [illegible] ٭ عنتریس بسیار گوشت ٭ کناز آکنده گوشت ٭
عرمس سخت چون سنگ ٭ کهاة وجلالة بزرگ ٭ نیاف دراز و بلند
[illegible] ماده یکسان ٭ [illegible] بر خلقت جمل ٭ نادیة فربه ٭ مقلاص که
فربه شود تابستان ٭ رهب وحرف نزار ٭ ضامر وضامرة باریک میان
[illegible] گوشت ٭ نقض ونقضو نزار شده از بسیاری رفتن ٭ شنون
میان نزار و فربه ٭ [illegible] منقیة مغزدار ٭ رازم ورازح که نتواند
[illegible] از نزاری ٭ [illegible] سخت [illegible] ٭ اباح عنیز وفصیب و عروض
[illegible] نافرمانی [illegible] ٭ زاملة گوشت برپای بند دارد ٭
[illegible] که دست می [illegible] ٭ خنوف که دست [illegible] ٭ شملة که شتاب رود ٭

جبین و طین و جبّ ماناه صبعة سترامد جمل آنف وانف که
بینیش درد کند از برث صح فصل ناقة جرور بسیار خوره نسوف
که که می کند مش هر صحوه که بر صاداب وگیاه چرا کند کنوف
که در پناه شتر نشیند قذور که دور نشیند از شتران مضاح که
چرا کند تا دور رود عاریه که همیشه درگاه زار بود عنود آنکه تنها
چرا کند سلوف آنکه پیش شتران می رود تا باب رسد دفون که در
میان شتران رود ... باب نشنا بند ملحاح که از ... ناید
ملوث ... تشنه شود رفوت که آب خورد تا شتران وا ...
فصل الوان ابعیر اشهب وبجان وادم وناجح سپید مذکر
مونث و واحد و جمع درشان کی بود ... اشبس سپیدی
که اندامه سرخ ... احمر سرخ ادهم سیاهی
روشن اکلف سرخی ... احصر ... الجون سرخ سیاهی
وزرد ... آمیخته باشد ... سرخی سپید ... آمیخته باشد
اکلف سرخی سیاهی نه خالص ... آمیخته باشد ادهم سیاه جون
سیاه ... ازرق سیاهی که اندام ... دارد ارمک سرخی

که باسیاهی زند فصل ناقة شصوص که شیر ندارد بکیة
وجرور اندک شیر صفی و مری در غزیره بسیار شیر مصور که شیرش اندک
اندک بیرون آید جد آنکه شیرش بریده باشد رقود که یک دو شیدن
... شود قرون و شفوع که دو جای باید شیرش را از بسیاری عبوس
که شیرش یا عند ... صردمان بسوس که شیرش ... نواختن
عصوب که ... مگر ... بندند صفوف که دستهاش بازبند
در ... زبون که لگد زند دوشنده را المحفلة والمصراة
آنکه شیرش نه دوشند تا پستانش بزرگ باید اکانف واکاف پستان
... الفواق مقدار ما بین الحلبتین اللبنة اللبن یجتمع بین الحلبتین
... که سوراخ پستانش فراخ بود عزور وحصور که
تنگ بود ... پستانش ... بود شطور که دو نشیبه بود
... پستانش بود شکره که پستانش پر
شیر بود البکائة ... بود الجلاح الکد والمکد تری
که ... همیشه بسیار شیر باشد البلیة آنک
... فصل الورد والمورد والمنهل

والشريعة والمشرع المشرب والورد ايضا باب ايستادن ٥ الادهم هوشيار ده
الصبيح القرب … شب كه بامداد باب رسند ٥ الطلق آن شب
كه بيش از قرب بود ٥ القارط والقرط آنك از بيش سر روز بود …
واحد … بيكسان بود ٥ الظما ميان … باب آمدن شتر الاظما …
… كه شتر … باب آيد ٥ الغب آنك روزى آيد وروزى نه ٥ الربع
آنك روزى آيد ودو نه وروز چهارم بيايد ٥ الخمس آنك روزى آيد وسه
نه وروز پنجم بيايد وهم برين قياس تا عشر وجمله اظما مكسور بايد گفت
وعشران … كه يك روز آب خورد وهشت روز نه آنكه روز دهم باب آيد
وابن غايت اظما بود ٥ البغر والبجر والمجر تشنگى كه سير نشود از آب
الهيام هوشيار ذكى ٥ الدقى مستى … شتر بچه از شير ٥ المغلة كه خاك
خورد با گياه تا شكم درد كند ٥ الفرج برحاى كه شتر بچه را بود ٥ القرع
آنك ابن علت دارد ٥ الضبح الدبر … ٥ الوقس ابتداى گر
كه … ابتدا كه الناشر گر … باشد ٥ الجام …
الخراع ديوانگى او ٥ … درد پاى او ٥ العر ريشى كه بر لب ودست
وپاى شتر افتد ٥ الدبسة … ٥ الضرد …

القطران والهناء آنچ در شتر گرگن مالند ٥ العنية بول شتر كه
در آفتاب نهند تا ستبر شود ودر گرگن مالند ٥ الربك والثملة
آن پشم كه بدان قطران بر شتر مالند ٥ اليمة والذادراغ كه بر شتر نهند بر
جزو ٥ الميسم والمكواة آن آهن كه بدان داغ كنند ٥ العلاط داغ كه بر
پهناى گردن نهند ٥ السطاع آنك بر درازناى گردن نهند ٥ الدراع آنك
بر دستش نهند ٥ الخباط آنك بر رانش نهند ٥ البيسرة آنك بر هر دو رانش
نهند ٥ المفقاة آنك بر صورت افعى بود ٥ المثناة آنك بر صورت يك تاية
بود ٥ قيد الفرس داغى كه بر گردن نهند بر آن شكل

فصل

فى عيوبها تعبيرات شترى كه با پشت سست بود ٥ وارجز كه رانهاش بلرزد
چون برپاى خيزد ٥ والجذل آنك سر … ٥ والخلف آنك دو پشت
بر يك سو چسبيده بود ٥ والكب آنك از لنگى بر يك سو رود ٥ ومشناف
… فراموش مى كند ٥ والحى آنك يك ناخن از ديگر بزرگتر بود ٥ واذ
والنافة اذنية كه بر جاى آرام نگيرد ٥ وحلم آنكه … دارد ٥ وقصواء كه
كناره گوش بريده ٥ وخلواء كه بر جاى بيستد ٥ ورتقاء كه سوراخ بستانش
بسته بود ٥ وحايض كه … نتواند كرد از تنگى ٥ … ٥ ابل …

ويلف فو انا تنه ... رتا نصرف له ايامه موقتا تمد آب الطرفه
والوسنه ... ... عمد القبك والمقيد انك واستانند ازيتان
وصل لندر سه شر ... ده الصرمه ... ناحيه الجبهه بيش
... العصره ... منه هميه شدشر الهند والخطر دو بيت
العرج بالصد ... البوق شرابسا ... فروخته المنزل اكاله شر
در حسد المناخ اجاكه ... باخو بامده المباءة اجاكه ... المراح
اجاكه ... والجاآمد المربد ... المغض والعطن
... ... الجبهه والحطبه ... والجبه سوغاه او
... العتره ... العمينه دسته بكرده
القمرده ... الجزه ... وصل الكعام
... والكمام ... الشفا ... حانك
... خشاش ... العراق
... النبرى والبرى
ح الحزامه ... ... الخطر ... الجليل

ولجزير رسن كه در كردن شتر كنند الجرير م الطبالة دراخ
الجلس والقطع بلاس شتر الجوية هويد الولية بشما كند شتر
القتب والغبيط والقينى بادن شتر الرحل كهة ازان القتاجوب
بادن المبنى ... تمادن ... عظم الرحل بالان ...
... الكور بادن باجملة التها الاكوار والكيران ج الطلقتان
... القادمة والقادم ... الآخرة والآخرين
بادن الجنو الجانب ... بادن الشرجان كشادكى ميان بالان
... كشادكى ميادن ... ستور نشينه الحصار حقيبه
بيش وسرآن بلند كرداند ... الواسط ميان بالان الرحل
... سموساخته وعقر وعقرة ومعقر كه ... كند
... فند ملجاج دندانكير الحلبة بوستى كه در
بادن ... ادم بود النمرق بالش كه درميان بالان
نهند ... الوضين نوار البيع والنسعة
... ادم النجيرة ارشم العقال زانو بند ... جاى ...
الهجار ... باين ... الاباض ...

بدان وازانو بندند • العراض و العجاس انكه سينش بدان واكردن
بندند • الرواق انك برد ومازوش بندند • السناف انك بر سينه
وى بندند • الغرض والغرضة والسفيف تنك شتر • المحلم العمارية
نوعى ازان • الهودج والموزج والجندج والحداجة انچ زنان درو
نشينند جون سفر شوند • القر نوعى ازان • الظعان نوار هودج

الباب الخامس عشر

في البقر الوحشية و ولادتها

البقر كاو ونام جنس را البقير والباقر • البقرة يك كاو نر وماده را والوحد
والبقرة ايضا ماده كاو • الثور كاو نر ويقال للانثى من هذه اللفظة ثورة
الثيران والثيرة والثورة • النصار برد كاو جزاو • الغبغب والعبب
انچ از گردنه بود از بوست زير كاو • البكر والراكن حوانه • القرهب
والقرهب • الذلول رام • الحلوب دوشا • النطوح سر زن • النتوج
زاينده • المنيه واحده • العجل والعجول بچه كاو • العجلة ماده • التبيع
يك ساله • الجذع دو ساله • الثني سه ساله • الرباعي چهار ساله • السديس
شش ساله • الصالغ شش ساله بر اين كويند صالغ سنة وصالغ سنتين

وهو من قياس مى روند • السنيح كله كاو و خر كذاشته وشتر را نيز
كويند • الجلالة سركين خواره • الخنثى والخنثى سركين كاو • فصل
المهاة والنعجة والعيناء ماده كاو دشتى • الشاة كاو نر • الشبوب والشبب
بغايت جوان رسيده • الذيخ والفرقد والفرير والفرار والجؤذر والبرغز
والبحزج والفرقد بچه كاو دشتى • ويقال الفرار جمع فرير وهو من النوادر
الاجل والصوار رمه كاو دشتى • الراكس والهادي والهادية انكه در پيش
كله بود • الجاموس والهرميس كاوميش • ثور لهق ولهاق ولياح
سپيد • ونمش كه نقطها دارد • ورامح كه دو سرو دارد • وناشط از زمينى
بزمينى شوند • الذيال دراز دنبال • الخنساء بينى واپس جسته • الشحمة
بلشن امد • المسبوعة انك دده بچه ش را خورده بود • الزرافة والزرافة
شتر كاو پلنك • فصل الظبي هو الظبي والاظبى • العفر الظبا
دو واحد ها من نقطها • الريم آهوى سپيد • الادمان سپيد سپيد • الادمانة
ماده • العوهج دراز گردن ودست وپاى • الاعفر سرخ • الادم سپيدى
كه خصها دارد خاك رنك • الاعصم دست وپاى سپيد • الاشعب سروها
از يكديكر دور • المقوز و ... بوز والاتيار جهنده • الامعوز بسى تا جهل • الطلا
والتعفوز

والبرغز

بچهٔ آهو وان هرح زنگله دارد • الخنف والیعفور آنک اندک مایه بزرگ‌تر باشد • الرشا فارغ بود • الشادن مرداوره • الشبهر والشاصر
قوی شدن و چون قوی تر شود جذع گویند و پس از ین ثنی گویند تا که
میرد • الغزال آهو • غزلة والغزلان • العنزة آهو بره ماده
بجلیة بچه آهو هم چنان نر و ماده را گویند • الاَیّل والاِیَّل والوعل
والثیتل بز کوهی • الاَروِیّة بز ماده • الاراوی جمع القلة والاروی
جمع الکثرة علی غیر قیاس • الصیغة نه بزرگ بزرگ و نه خرد خرد • الغفر
بچهٔ بز کوهی • الاعفار والعفور • الفادر والفدور بز نر • الموقف المحرم
سپید تن • العاقل آنک بالا شود • الوقل آنک بر سر کوه شود

الباب السادس عشر

...

الحمار الوحشی والحمر • العیر و بنات صعدة و بنات کداد خر دشتی
المسحل والفرا گور نر • الاتان والبیدانة ماده • السمحج ماده گور
دراز • الجاب گور ... • القلو ... • ... خط ... • الاصحم
... رنگ ... سیاه ... سپید • الاخدری منسوب الی

اخدر و هو فحل من الخیل افلت فضرب فی حمر فکون بکاظمه • الاتان
والمسحل ... • والمسمع استخوان ... وجامع ... بادبود الستی
وی • و ... ار ... دو سم دارد • و محود
... • و ... و ... • و محملجة استوار خلق • التولب کره یک ساله
القنو والعفا کره در شهر ... که بود • الارنب و مقطعة النیاط و مقطعة
الاسجاد خرگوش • الخزز خرگوش نر • الخزان ج • العکرشة ماده الخرنق
والخوتع بچهٔ خرگوش

فصل الحمار والکسعة والعیر خر • الحمیر
والحمر والاعیار والعیارات والمعیوراء ج • الحمارة والاتان ماده • العلج
خر قوی • التدمری خر خرد • الجحش خر کره • الجحشة ماده • والجمع جحاش
وجحلان • حمار اقمر خر کبود • وادلم سیاه • واصحب واصحر کرد رنگ
ومحوج و کلام دندان ... • وجئوز بسیار ... • وکروف ...
... • ورهیض آب ... • الرهصة ... • ورموح لگد زن
وقموص ... • نهوق که ار ... • و نهوق بانگ کن • الروث
... سرگین • المواره ... که ...

فصل البغل استر
الاخضر والاخضر ... • بغلة سفواء که ... ... بود • و شهباء

سپید ٭ ومکتبه جلقه برو آمده ٭ تجویه [illegible] وجرون کم
برجای بیسند ٭ الاکاف ٭ [illegible] پالان ٭ القرطاة والبرذعة
بشماکنند ٭ البجان و [illegible] والصفر کشی ٭ العلم الاعلاج
والعلاقة جمع عربیان ٭ المعلف آخر ٭ الاخیة و الاری آخ
ستوردان و ابدند ٭ القضیم جوکه و ستور دهند ٭ السور بشخور ٭
البنشواشخوار ٭ القبیل جوینه ٭ علیقه توبره که بر سر ستور کنند ٭ القامة
دهن بند ٭ العقم [illegible] العدت [illegible] اوقرام ٭ الجلمة نوار
[illegible] وزوار ٭

الباب السابع عشر

في ذكر الغنم

غنم گوسپند ماه جلست الاغنام ٭ الشاة مثلها [illegible] ویونث ٭
[illegible] شیاه [illegible] الضان [illegible] الضین والانثی
ضانية والجمع ضوائن ٭ النعجة ماده میش ٭ الهرصلة [illegible] ٭ السید
[illegible] المعز [illegible] والماعز [illegible] والانثى ماعزة
العنز برماده [illegible] ٭ [illegible] میش ٭ الرمق رمه ٭

الغافطة مبشیمه ٭ النافطة بز [illegible] ٭ یقال ما له غافطة ولا نافطة ٭ الجلق
والحذف والنقد گوسپندان خرد ٭ الجزرة فربه ٭ الکراز گوسپندی
باشد پیر و کسبان کالای خویش برو نهند واشتقاقه من الکرز
وهو جوالق ٭ الثلة گوسپند بسیار ٭ الثالج [illegible] الفرزدة میش تا چهل ٭
الصبة ده بز تا چهل ٭ البیعة چهل گوسپند ٭ القوط صد گوسپند ٭
السائمة رمه گوسپند ٭ القطیع والجزیعة رمه که از گوسپند واکنند ٭
الفرق گله گوسپند جدا واکرده ٭ **فصل** السخلة بچه گوسپند
آن وقت که بزاید ٭ البهمة آنک روزی چند برو برآید ٭ الجفر بزغاله چهار
ماهه ٭ العریض والعتود فاجره امنه العرضان والعدانح وتا ایت غاب
همه را بچه خوانند چون نر باشد و عناق خوانند چون ماده باشد وجمع
العکبة [illegible] الجدي وجمع العناق عنوق وان جمعیت غریب ٭ العنز
ماده [illegible] ولذلك من الاوعال والظباء ٭ اللقبة بزماده سپید ٭ الجذع
دو ساله ٭ الثني سه ساله ٭ الرباعي چهار ساله ٭ السدیس پنج ساله نر و ماده
[illegible] الباغ شش ساله ٭ الامر بچه گوسپند ٭ الامنة ماده ٭ البذج
[illegible] البرق [illegible] البذجان والبرقان ٭ الرخل بزماده ٭ الرخال

جلمر جملان • خروف ناجرد مه خرفان • الدبيج والدبجة
بك ناره شايل • الجزوزة انك بشم برند • النطيحة انك بسرو زخم
مرده باشد • الموقوذة انك بچوب زخم مرده باشد • المتردية انك از بالا
بيفتد وبميرد • ذكيلة ذبح كرده • ذكوة … • العلوفة والعليفة
پرواری • التيمة … در خانه پرورند بشير • … بكار د آمله
للبون بشير • اللبنة بسيار شير • … المكبر … تحريك الجيم
جمع نادره الحلاب … • الضريبة … بستان • الشمال كيسه كه
پستان كوسپند … • … انك … كش … • الكثي تواند
شرد • النصور … • الخصوص انك كه
پستان او ديكر دراز بود • الهابطة … الجداء والجدان بچه كوسپند
… نوزه • والخبو … • قصص … واحد
… شاة رقطا كوسپند سياه وسپيد • ورآبكا
ودرعا سر سياه وتن سپيد • وحما سر سپيد وتن سياه • … كناره
كوش سياه • خوصا يك چشم … وديكر سپيد • ونجلا … سياه …
وجوزا ميان سپيد • ورجلا يك پا سپيد • وحجلا … دخبنا … سپيد

وطحلا سر … • وخرجا … سپيد وتهى كاه تيره • وقرنا سرو آور •
وحماوى سر … • وعقصا سرو پايس پيچيده • وقبلا د رپيش پيچيده •
ونصبا راست برآمده • ودفوا سرو پى كردن رسيده • وقصما راست
سرو شكسته • وعضبا معه سرو شكسته • وذرآ كوش سياه وسپيد
وتن سياه • وشرقا كوش بدرازنا شكافته • وخرقا بر پهنا شكافته
وجزا ناشده • ومقابلة بار … ودر پيش او … • ومدابرة بار … •
وبايس او … • والجلدتان المعلقتان اقبالة وادبارة • وعرما كردا
كرد چشم سپيد • وشعرا بسيار موى • وشعرة انك موى دارد درميان
… الظلف … كوسپند واهو • المرمة والمقمة دهن كاو
وكوسپند … القرن سرو • الروق سروى … الالية دنبه
… دنبه آوردن • و… فربه • وسحوف … فربه • السحفة
فربهى … • وزعوم انك ندانند كه فربه هست يا نه • وزعوم انك …
… • وماثر انكه چون … حمرى … سپيد …
انك … • وزووم انك … هركس كه … •
ومحرفة … الداجن دست آموز • الرعام خل كوسپند • النقاد والنقاد

دردی باشنکه ... بردنا میدر • التوأ دیوانی کوسبنکا القوام
دردبای کوسبند ذ میمه‌اوه کوسبند • القعاص دردی باشی
... کوسبند بلکیرد زمان معدنامیر • الصوف بشم کوسبند • العهن
بشم رنکین • کبش صاف بیا بشم • الشعر بر موی • السبد مثله • المرعزی
والمرعزا بزدشم • الجزة ... • الجلازة بشم ریسی •
الجشة ... • الشوبة ولثابة شوکاه • الزرب
والزربیة شوکاه ... • الصیرة شوکاه ... • المربض
... کوسبند ... • الوذح ... کوسبند کیرد
الجلة ...

الباب الثامن عشر

فی ذکر السباع

السبع ... السباع ... والرئبال والجنارة
... والقسور ... والعصنفر ... والعزوة
... الضبع ... والبلهاث
والعصرفی والضبار ... الضبا ... ذا المصور

شکلنک ... • ابو الحارث کنیت شیر • اسامة والفرافصة نام او • اللبوة
شیر ماده ... • هزبر ... فراخ دهن • قضقاض
وقضاقض که بزرک ... • خادر ومخدر ... ششونک
العفرة والعفرنا موی پیشانی او • اللبد والزبرة موی قفای او •
الشبل بچه شیر • الجرو بچه او وانجمله سباع • الفریسة صید او
... والمخلب ... • النفر ... وانجمله سباع ... تستعار
لغیر السباع • النجو والجعر ... سباع • الخطم ... وبنی سباع
العرین ... الغاب والغریف والاجمة والزارة والغیل والخیس والعرین
والغیضة ... شیر • المأسدة شیرستان • الشری وجلیة وخفان
وخفیة شیرستانها ... معروف • البربر ... بعادی الاسد
... الذئب والسید والخمع والسرحان والسیدمان •
والقلیب والقلوب ... اوس واویس وذواله نام او • ابو جعدة
کنیت او • الذئبة ... کرکماده • الاطلس والاغبس کرک
... • العسبارة بچه کفتار ... ماده ... • الضبع کفتار • الذیخ
والعثیل والضبعان کفتار نر • جیأل کفتار ماده • جعار وجعار نام او

الذیخ ..

اللبوة بشاجة اللباء
غیر مهموز لغة فیها
الجوهری

ام عامر کنیت او ❁ الوجار جحر ❁ الفراعل والهنبر بچه او ❁ النمه بچه کرک از کفتار ❁ العنو والهتار و امو حرکت رسا موی ❁ العرجاء والجامعة کنیة عنه ❁ الثعلب روباه ❁ الضیدن مثله ار نامهای او ❁ الثعلبان روباه ❁ ثعالة هم نامیست از نامهای او ❁ الحصیم روباه ❁ الزملة روباه ماده ❁ الهجرس والتتفل بچه روباه ❁ مضاة مکوه مرکخدی روباه وحرانی ❁ الدبخرس ❁ الفارة والدبثة حرمادی ❁ الدیم بچه او النمر والسمسنی ملک ❁ النهد ❁ ... الفیو والمهاة الغیثوم ... ماده ❁ الدعلبا بچه او ❁ العنبر ... ❁ الورخول ❁ الفرطوسة والفطیسة بینی ❁ الخنوبر ... ❁ القرد ... القرود والقمر ... القردة ... ماده ❁ الربا ... ❁ الورنة کنیت او الحلب والفلجی والاعتقد ... ماده العقو کزند ❁ المابور ... ❁ المعتبر ... ❁ السلوقیة منسوبه ... سلوق ارض بالیمن ❁ قضاعة سک آبی ابو خالد کنیت او ❁ الناجور ماده سک ❁ الحبی ... سک وانچه ... ابن اوی وشتوط ... شغال ... الارض سیاه کوش ❁

ابن عرس ... الدلق وابن مقرض ❁ السنور والقط والهر والقیع والحیال ... ❁ الضیون کربه دشتی ❁ الوبرة جیریست کهتر از دنبال ... الوبر ... الدلد ... ❁

الباب التاسع عشر

فی ذکر الحشرات والهوام

الضباب ❁ الحشاش والحشرة ... ❁ الضب سوسمار ❁ الضبة ماده ❁ المکن خایه سوسمار ❁ الضبة المکون ... بسیار دارد ❁ البحل سوسمار نر ❁ الجحر سوراخ سوسمار ومار و جز آن ❁ الحسل بچه سوسمار ❁ الکشیة پیه سوسمار ❁ الرزل ذکر سوسمار ❁ الورل جیری است چون سوسمار کهتر ازو ... ❁ الدوران والورلان ❁ الحنش ... از ... ❁ الجنادع ... الواحد جندعة ❁ العظایة والعظاة کرباسو ... ❁ ام حبین ... ❁ الحبین ... ❁ الشقذ بچه کرباسو ❁ العضرفوط کرباسو نر ❁ الحرباء جنسی ... که روی سوی آفتاب می کرده ❁ الوزغة ... جنسی دیکر ازو ❁ الاباء ... وسوام ابرص ❁ الظربان دویبة کالهرة منتنة الریح ❁ الطربی والظرابین ❁ القنفذ والقنفد جیری ❁ القنفذة

ماده؛ الشيم نر السباحين؛ الصنف [illegible]؛ العلجوم بزه نر؛ السلحفية
والسلحفاة كشف؛ الغيلم كشف نر؛ الرق كشف بزرگ؛ الرفوق الرطان
خرچنگ؛ الدعموص كفجليز؛ العلق زرو؛ العلقة يكي؛ السمك ماهي
الحوت والنون ماهي بزرگ؛ الجبابير والهف ماهي خرد؛ الممقور
ماهي شور؛ الجريث والقرش [illegible] ماهي؛ المليس والدخس ماهي است
اندر دريا كه غرق شده را برهاند؛ اللخم نوعيست از ماهي وكذلك اللعنقد
والشبوط نوعان منها؛ التمساح نهنگ [illegible] الحية والايم الايم
والذين والحنش مار؛ الحيوت و [illegible] والشجاع والشجع والاخزم
مار؛ الجان مار [illegible] بزرگ وقيل [illegible] حية بيضاء؛ الافعي مار ماده؛ الافعوان
نر؛ الاذج [illegible] افسون بندبرده [illegible]؛ [illegible] الخبث الحيات
يثب على [illegible]؛ الديثانية [illegible]؛ التنين [illegible]
[illegible] ارما؛ الثعبان مار بزرگ كه [illegible] اژدها گويند؛ الثمر [illegible]
بكرد بكشد؛ ابن قترة مار [illegible] خرد؛ العربد والحفاث ماري باشد
دمنده وي زهر؛ الحباب والشيطان نوعان منها؛ الاسود بزرگ وسياه
الاسودة ماده الاساود؛ الارقم سياه سپيد؛ الجاريه ازبياري

زهر وي بيرون است گرفته؛ ذو الطفيتين آنكه دو خط دارد سياه بر پشت
ذو الزبيبتين آنكه دو نقطه سياه دارد بر زبر چشم؛ الابتر كوتاه دم؛ النضناض
وي آرام؛ الصبيلة [illegible]؛ الهاضة والصل آنكه چون بگزد در وقت بكشد
ارض مجياة ومحواة زمين ماردناك؛ السم والسمام والذيفان زهر مار
وجزو؛ الهلهل زهر كشنده؛ المسموم با زهر؛ الترياق والدرياق
الخرشاء پوست مار؛ المسلاخ پوست او چون بيوكند؛ العقرب والشبعة
والشبوة كژدم؛ العقربة ماده؛ العقربان نر؛ الجرارة كژدم ماده كه دنبال
بكشد؛ الابرة نيش او؛ الزباني سر او؛ الحمة زهر او؛ الشولة
دم او؛ الفصعل بچه او؛ [illegible] چيزي است كه بر پشت برود پوست او
[illegible] فصل الفار والفرب والفويسقة موش؛ الفارة
يكي؛ ام راشد كنيت او؛ الدرص بچه او والدرصة؛ الجيهبوق سرگين او
الجرذ واليربوع موش دشتي الجرذان ج؛ الزبابة كرموش؛ الخلد
كورموش؛ ارض فئرة زمين بسيار موش؛ النفقة والنافقاء والرهطة
والراهطاء والقصعة والقاصعاء والدممة والداماء سوراخ موش
دشتي؛ اللغز سوراخ او كه ميان نافقاء وقاصعاء كند از چپ وراست كژ و پيچيده

الخنفاء وخنفس [illegible] وجعل ومشر
[illegible] الفرى
[illegible] والعلق والقتين
[illegible] القمل [illegible]
[illegible] الحلزون
[illegible]
[illegible] الذكوت
[illegible]
[illegible]
[illegible] العجرود
[illegible]
[illegible] كرد
[illegible] الصئبان
[illegible] البرغوث [illegible] جرقوص
[illegible] اللغة

بيوت [illegible] الواحدة ارينة • الجراد وابو جخادب والدبا ملخ
السرآة خايه ملخ • العنظب والجندب ملخ نر • الحنذب والجخادب ملخ
سبز دراز • الصر جرد • البسرفة درخت بسبنه • الذروح والذراريح
كاعته وهي دويبة مبرقشة بحمرة وسواد ويقال لها ناسم • الرتيلا
الرتيل ديلمك جمار قبان حركش احمر تباح • الزنبور مبخ • الدبر
والنحل منج انكبين • النوب انك باسباهى زند • اليعسوب مبخ نر •
الخشرم والخروب عنبنيه مبخ • الفراش پرند جراغ • الفراشة يكى يقال الطيش
من فراشة • اليراع كت [illegible] التى نمايد • الذباب مكس • الذباح القمعة
مكس [illegible] • الشعرا مكس كه دو زنه دارد • الشذاة
والبمحور مكس [illegible] • الهمج مكس خرد كه برروى كوسبند نشيند • النعرة
مكس خر • النعر [illegible] بعوض والبعوض پشه • البق پشه بزرگ • البقة يكى
الحرجس و [illegible] خارخك خرد • الشران چيزى است مانند خارخك
كه برمردم نشيند وبنه نكرد

العشرون

الباب

في ذكر الطير

معنی خرطوم

الطاير [illegible] ج [illegible] طاير دستاعمله وقوله تعالى
[illegible] يعني [illegible] في تفرقه الخارجة [illegible] النسر
[illegible] ترنه [illegible] مضرحي [illegible]
الصقر و [illegible] و [illegible] و [illegible] و [illegible] جرغ
[illegible] وحدة و [illegible] و [illegible] هيثم
[illegible] جرش والكركي
[illegible] الكركي [illegible] دوسانه
[illegible] باسيف الرخام [illegible] الحداة
[illegible] و [illegible] ج [illegible] مرحمة [illegible]
الصرد [illegible] ج [illegible] جيلق الققوم الكركي
[illegible] الغراب [illegible] الغدف و [illegible] جاك [illegible] او
[illegible] الزاغ [illegible] الورشان كبوترنالا
الورشان و [illegible] ج الكروان [illegible] الكراويح و
[illegible] والورشان [illegible] الكروان [illegible] البلبل [illegible] او
الحمام [illegible] مرغ الحمامة يكى حمام ج اليمام كبوترخانكى

اليمامة بلى الساق و [illegible] ج العكرمة مادة الحوزل
كبوتر بچه الناهض والفاق [illegible] امنة البيقاق انك [illegible] واي [illegible]
المرعش والمرعش [illegible] دور [illegible] الرجال كبوتر باز القمري القماري
ج [illegible] ذكر القماري الفاختة والصلصل فاختة الشفنين [illegible]
الشفانين التدرج والتدرجة تذرو التدارج الطاووس والدراج
الحيقطان دراج نر العنقا المغرب سيمرغ فصل الغرنيق
مرغابي الغرانيق البط البطوط الاوز والوز
[illegible] اذو ذون ج الحمام [illegible] مالك الحزين [illegible] الدبسي
[illegible] الهدهد بوبو الهامة كوف الصدى كوف
نر البوم الفياد بوم نر الشقراق والشقراق والاخطب كاسكينه
الاخيل والخضاري كرايه مرغ [illegible] السماني والسلوى بلدرجين النعام
طوطى الفتح [illegible] اليعقوب [illegible] الحجل [illegible] الحجلى ج علي
[illegible] والسلكان ج الطيهوج [illegible]
القطا و [illegible] الفطا [illegible] الحبارى [illegible]
الحبارى ج النهار [illegible] الحرب [illegible] الحربان ج المكا

نشان دهد بو المكاكي ح اسبلر عندليب والكعيت والهزار هزار دستان
المغرد مرغ جرك الحمرة سرخ سرو السفارية زرد الداجن دست
مرغ العصفور عنك الصعوة الصعو والصعاء القبرة والقنبرة
والصفرد ... والدخل دل بره السنوط والسنوط
... وهو طاير ... الوطواط والعواز
والخطاف بالواو ... القارية سار
مرغ ... والوصواط ... فصل
انواع ... الضيم والنفنق والهيق والهيقم و
... الهقلج ... الاجفل
... الرئالة ... والرئال ... الاذبل
خاكستر رنك ... الصفو طايره الدجاجة
ماكيان وخروه ... والدجاجات ... الفرعز
ماكيان بيازن ... دجاجة ... مضف ارخايه
بشد الفروج والفرخروزه الفرخ بچه هر مرغ كه باشد الفراخ ج
الديك والجزر ... الدبك و ... العقربة والعرف

خروجه خروه ديك افرق ... البرايل موى
كردن خروه الزمع والصيصية خار بر پاى خروه الذنابى دنب
خروه ... الزمجى والزمكى ... مرغ الخطم والمنقار
چنك مرغ المنسر چنك ... المخلب چنكال مرغ الحوصلة و
الجربة والقرية ... مرغ القانصة سنكدان مرغ الوحى كل
... مرغ ... الريش ... الريشة يكى الجناح بال مرغ وهو
... اربع قوادم واربع مناكب واربع اباهر واربع خواف
واربع ... وجميع اجنحة ... الصوع واللبد والسبد والنهب
والنشر ... والبوهة والتبشر ضرب من البط ابو براقش مرغيست كه
هر ... الكندش عكه البلصوص طاير
البلنصى ... البغاث ضعاف الطير ومايصاد منها

الباب الحادى والعشرون

فى الاصوات

الصوت ... والنغمة والارمل اواز الجرس ... ضعيف الركز
... اواز ... الهمس اواز نرم الهينمة اوازى كى ...

ونالی که جهد ... صحيح ... والنحب والجلبة واللغط
بانگ الصيت آوازه النغية صوت حسن الغوث والغياث
فرياد رسی الدعوب آواز و ... النبيب ... سرداب
خوردن النحنحة آواز ... النحيم آواز ... الحمحمة آواز ... الفرفرة
آواز رود کان ... الصرصرة ... والرّدام صوت اسفل الانسان
فاذا ... فصــل الصهيل آواز اسب ...
الصفيل بانگ اسب الضبح بانگ ... بانگ ... دره اسب
الجمجمة والنحنحة بانگ ... الوقيب
بانگ ... الزعيق و الزغاق بانگ ... الشحيج بانگ استر
النهيق بانگ خر السحيل ... الزعيق ... بانگ خر الشهيق
آخر بانگ ... الرغاء و ... والكشيش و ... بانگ شتر الكتيت
بانگ ... الخوار بانگ ... الثغاء بانگ گوسپند التواج بانگ
ميش اليعار بانگ ماده بز ... بانگ ... الحنين بانگ ... وقت
كشتن اللباخ بانگ سگ ... بانگ ... الهرير زوزه
... الزئير والزأر بانگ شير ... بانگ ... الوعوعة

بانگ شغال الضباء بانگ خوک الضباح بانگ روباه المواء بانگ گربه ...
بانگ روباه و گربه الضحك بانگ كبک البغام والترنيب بانگ آهو الصغيب
بانگ ... فصــل الرماز آواز شترمرغ العرار آواز شترمرغ نر
الصرصرة بانگ باز العقعقة بانگ كلاژه القعقعة بانگ چرغ الصفير
بانگ كركس الهدير بانگ كبوتر السجع بانگ قمری النعيق والنعيب
بانگ ... الزقاء بانگ کوف الصقاع والصباح بانگ خروه القوقاة بانگ
ماکیان النقنقة بانگ ... فصــل الفحيح بانگ مار الكتيت
بانگ ... ماده ... بانگ خوشيدن شراب و بانگ ... زنه النقيق
بانگ وزغ وماكيان الصيء بانگ ... وكژدم وموش وخوك وبچه مرغ
وموش ... الصرير بانگ ... ودر ... وتعلين و ... الخرير والقسيب
بانگ آب النشيش بانگ جوشيدن ديگ الازيز بانگ جوشيدن ... الحبيب
بانگ ... الهزيز بانگ باد الهزيم بانگ رعد العزيف بانگ پری الحفيف
بانگ درخت و ... الصريف بانگ ... و دندان شتر الخفق بانگ نعلين
الجعجعة بانگ ... القلقلة بانگ قفل و كليد الهيقعة والصلصلة بانگ
... النصنصنة بانگ رود و بربط القصيف بانگ رعد و دريا

وشبير

الرنين بانگ کمان وزن مصيبت رسيده، القعقعة بانگ سلاح ووقت
خشک، الزفير بانگ سحر واتش، الخشخشة بانگ کاغذ وجامه نو، الدوي
بانگ کوش ومنج ورعد وباران، الطنين بانگ طنبور وکوش ومگس وساز خود
الاطيط بانگ محمل ونيز … وزه وپا جل، الوسواس اواز پيرايه وحيثا دوسک
الصلصل اواز مرغ لحام شيشه را … دق وقرع، النقيق بانگ عقاب
وماکيان وحمل ورجل واواز جاييدن علک، الدندنة اواز سم ستور،
جصقص بانگ سم ستور که بر سنگ زود،

الباب الثاني والعشرون

في ذكر الموازين والحساب

الميزان ترازو وقوله تعالى ووضع الميزان يعني العدل، القسطاس
ترازوي بزرگ وراست، المنجم شاهين ترازو، لسان الميزان زبانه ترازو
العتبة چشمه ترازو، الفيلقان دوامن از دو سوي زبانه، العذبة رشته
ترازو، السعدانات گرههاي رشته، الواحدة سعدانة، الكظامة حلقه
رشته ترازو … بندند، الكفة پله ترازو، الصنجة سنگ ترازو
المعيار القبان كپان، رمانة القبان نارو كپان، العمود العقرب

ميزان ترنج ومتربض محكم، عادل وقايم راست، عايل ومايل كژ، الكد
ايستاده، مائع نيك، الاوقية چهل درم، النش بيست درم، النواة پنج
درم، البدرة ده هزار درم، البدرة … الصرة … القنطار چهار هزار دينار وگويند
پوست گاوي پر زر يا سيم، البهار سيصد رطل وهو مما يوزن به، فصل
في الحساب الحساب والحسابة شمار، الدرهم ستة دوانيق، الدانق
سنجتان والحبة شعيرتان، القيراط نصف دانق، السدس مثل الدانق
الربع دانق ونصف، الثلث دانقان، الثلثان اربعة دوانيق، المثقال
بحساب الدراهم درهم وربع وسدس وثلث شعيرة، وبحساب الطساسيج
اربعة وعشرون طسوجا، وبحساب الشعير مايه وثمان شعيرات اصطلاحا،
المصباح پيمانه المكاييل الجريب كرى، القفيز كويز، الفرق شانزده
رطل، الفرقان ح، الرطل نيم من، المنا والمن يك من، المنوان والمنان
دو من، الامنا والامنان ح، المد رطل وثلث عند اهل الحجاز ورطلان عند
اهل العراق، الصاع اربعة امداد، القسط نيم صاع، والمنا بوزن الدراهم
مايتان وسبعة وخمسون درهما وسبع درهم تحقيقا، وبوزن الاستار اربعون
استارا، والاستار بوزن الدراهم ستة ونصف اصطلاحا لا تحقيقا، وبالمثاقيل

اربعة ونصف الوشق شست من الكُرّ وارده وسوق الاردب
لاهل الشام ولقفيز لاهل العراق المكوك مكيال **وصل**
احد وواحد يكى احاد وموحد يك يك اثنان دو ثنا ومثنى دو دو
ثلثة سه ثلاث ومثلث سه سه اربعة چهار رباع ومربع چهار چهار
خمسة پنج ستة شش سبعة هفت ثمانية هشت تسعة نه عشرة
ده العقد مايبت ده را النصف والنصيف نيم البضع از سه تا نه الثلث
والثليث سه يك الربع والربيع والمرباع چهار يك الخمس والخميس پنج يك
السدس والسديس شش يك السبع والسبيع هفت يك الثمن والثمين
هشت يك التسع والتسيع نه يك العشر والعشير والمعشار ده يك
احد عشر واحد عشرة يازده اثنا عشر واثنتا عشرة دوازده ثلثة عشر
وثلاث عشرة سيزده اربعة عشر واربع عشرة چهارده خمسة عشر وخمس عشرة
پانزده ستة عشر وست عشرة شانزده سبعة عشر وسبع عشرة هفده
ثمانية عشر وثماني عشرة هژده تسعة عشر وتسع عشرة نوزده عشرون
بيست ثلثون سى اربعون چهل خمسون پنجاه ستون شصت سبعون
هفتاد ثمانون هشتاد تسعون نود مائة صد مائتان دويست ثلثمائة

سبعمائة

اربعمائة خمسمائة ستمائة ثمانمائة تسعمائة المئون والمئات والمئين
الف هزار الفان دو هزار الوف وآلاف هزاران ثلثة آلاف ثمانية
مجمل صد تمام الف جمتم وافرع هزار تمام الكسور خردها التفاريق
پراكندها الجملة والمجموع جمله الدخل والخرج م الاداء م القبض م
اجزاء واجزاء ... البراءة والموسوم والخط والرقعة م حامل الخط
وموصله آنكه خط برد

الباب الثالث والعشرون

في الكنى

ابو يحيى ملك الموت ابو مرة ابليس ابو صالح خبيص ابو منصور
... ابو ميمون ... ابو سابغ بالوده ابو عون حرما ابو صابر ...
ابو نافع ... ابو الفرج كرداب ابو الابيض شير ابو الخصيب كوشت
ابو ناجح ... ابو بشر نقل ابو الغيث وابو الحيوة وابو حيان اب
ابو غانم ... ابو مسافر ... ابو مقاتل كرزه ابو رزين ... ابو جميل
وابو الخضر ... ابو رجاء وبساط الرحمة سفره ابو ادهم ديك ابو جامع
خوان ابو نعيم نان حوارى ابو رياح باقلى آب ابو النضر ... ابو المهنا

١٥٢٩
٦٣١
٦٩٨

حرب ه ابو موسی … ه ابو … جدی ه ابو الفضل دینار ه ابو کبیر
دره ه ابو المثنی … ه ابو … ه ابو … ربط ه ابو اللهو
صنبور ه ابو … مسرود ه ابو … ه ابو … ه ابو الیاس
حدب ه ابو ماکی … ه ابو … فصل ابو الامن
… ه ابو عمرو … ه ابو منص جنی ه ابو جزک … ه ابو ادراس
… ه و الدرس الخبص ه ابو … که جزوم … ه ابو قبیس
… مطه ه ابو الحزم … ه ابو مره کنیه … لسرعة الثقاب
… ه ابو … رود ه ابو المضاء
وابو … ه ابو … ه ابو دخل … ه ابو … ه ابو ایوب
… ه ابو … ه ابو … ه ابو … فصل
ابو فراس ه ابو دنبال … ه ابو جعد … ه ابو النجم ه ابو حصین
روباه ه ابو قبیس … ه ابو زرعه خوک ه ابو … کربه ه ابو یقظان
… خروه ه ابو القعقاع کلاغ ه ابو هیثم عقاب ه ابو محرز
… ه ابو جذیح … فصل ام النجوم آسمان ه ام التمام
راه … ه ام شمله آفتاب ه ام دفر … ام دزد جهان ه ام الطبا

دشت ه ام العنبر وام جلبین خر ه ام … عقاب ه ام فروه ماده
میش ه ام غیلان درخت است در بادیه ه ام کلب درخت کوهی برکش
جون برگ بید ه ام عوف ملخ ه ام طلحة شبش ه ام حفصة بط ه ام الطفل
زن باکودک خورد ه ام المثوی وام المنزل میزبان فاذا کان رجلا فابو المثوی
وابو المنزل ه ام العیال آنکه عیال را او دارد ه ام القری انش ه ام الطعام
گندم ه ام الراس سر جای ه ام سوید وام عزم کنیة الاست ه ام الندامة
شتاب زدگی ه ام جندب بلاذی ه ام کلبة تب ه ام اللهیم وام اللهیم
وام قشعم مرگ ه ام طبق وام الدبیق الداهیة ه ام الفضائل علم ه ام الرذائل
جهل ه ام الکتاب لوح محفوظ ه ام الصبیان … کودکان ه وقیل ریح …
… مرز ماد … ام عریط کژدم ه ام السحاب … ه ام الاثواب
گوسپند ه ام دبر زمین … ه ام زنابعة … دوله ه ام ادراص موش ه مادیچار
دشتی ه ام حبار … فصل ابن الماء مرغابی ه ابن دایة
کلاغ ه ابن العام … ه ابن ذکا صبح ه ابن اللیالی ماه ه ابن
الیوم روز ه ابن سحاب باران ه ابن خلاوة … ه ابن النعامة
شاه راه ه ابن السبیل راه گذری ه ابن الارض … که …

وا برمند • ابن طاب حسى ا حرما هديه • ابن الحرب مرد كارزاری •
ابن البوح فرزند • ابن دنس دوست كريه • ابن بيض نام دزدی
است از عرب معروف • ابن صلی وی نام • ابن اجمد سمير • ابن مجل مجل كنايه
عن الدعی • ابنا سمير والاجمد شب و روز • ابن ثمير شب با ماهتاب •
ابن حمير شب تاريك • بنو دنا • بنو الدنيا آدمی • ابنا دارزه
مردم فرومايه • ابنا الدهاء والسبيل سندی كه از كوی بر گرفته باشند •
بنو الغبرا درويشان • بنو ... دانی كه راههای مجهول اند •
... بنت اجبلا زنی كه از كوه وامنوند • بنت الشفة سخن •
بنت الحضر رای و ... بنت امنيه ... بنت نارين خوردی
كرم را بكرده • بنت ... بنت العنقود خمر • بنات الفلا شتر كه بدان
بيا و ... بنات ... بنات ... تنوری • بنات الطول
رودكان • بنات الصدر انديشه • بنات الليل كوشايب و هر حادثه كی
در شب افتد • بنات آب هر حيوان كه در آب باشد • بنات الدهر حوادث
زمانه • بنات نعش معا فتور ... بنات العين اشك • بنات الماء رودها
كه برزمين • بنات الارض حوس رخيد • بنات الطرق راههای مجهول •

دشنام
حلام

والفتح افصح

بنات الدرور ... ورنكه •

الباب الرابع والعشرون
فيما جا مثنى من الاسما

الاغذبان الريق والخمر • الاقهبان الفيل والجاموس • الاطيبان
النوم والنكاح • الاحمران اللحم والشراب • الاصفران الذهب والزعفران •
الابيضان الشحم والشباب واللبن والماء وعرفان فی جالب البعير • الاسودان
الحرة والليل والتمر والماء • الاشمران الرمح والماء • الازهران الشمس
والقمر • الاكبران هيئة والنفس • الاصمعان الرای والفواد • الابتران
العبد والعير • الافضلان العدل والامن • المخران العرب والعجم •
الاشهران صفر والحرم • الرجبان رجب وشعبان • الصفران المحرم
وصفر • الرافدان دجلة والفرات • المصران الكوفة والبصرة • الخافقان
الجو والعثرى • الابهان والاعميان السيل والجمل الهائج • النحسان زحل
والمريخ • السعدان الزهرة والمشتری • الاقطعان السيف والقلم • الازدلان
الخوف والحذر • الامران الفقر والهرم • القرتان والعصران والبردان
والابردان الغداة والعشی • القريتان مكة والطائف • العسكران عرفة

ومنى الجمراب ابو بكر [illegible] احسن حسن وحبس واثيم رمليثن
العجاجة روبة وابوه [illegible] الفرات دجيل والفرات الحجران الذهب
والفضة [illegible] دنسان محمد و [illegible] سلون والحبذان والفتيان
[illegible] الاحدات [illegible] لغاران و [illegible] الجومان البطن
[illegible] الجرمان مصة والمد [illegible] محلتان لقدر الرحى الرميان
الكبد [illegible] سنام الخافقان [illegible] موقفان الوجه والقدم
من امرة [illegible] الاصغران [illegible] فؤاده [illegible] الاختنان
جملان مكة [illegible] الاخشان [illegible] الاخشان البئر والغائط
وما القتبه مذ [illegible] الذئب والغراب

الباب الخامس والعشرون

في الاتباع والمزاوجة

واخر كلماته على حروف المعجم [illegible] على [illegible] احدهما ان يكون للثانية
معنى والاخر [illegible] يكون لها معنى واضح تقول العرب [illegible] فلان ساغب
لاغب [illegible] حرب سليب [illegible] شيان خبيث من الخبيثة [illegible]

حراب يباب وقد يفرد اليباب [illegible] من اللوث وهو
العيش [illegible] من الليث وهوانه [illegible] ارب جرب فالارب المتحرج
من آرابه وهي الاعضاء والجرب مالة [illegible] ولا قارب اى صادر عن
[illegible] واد [illegible] ويقولون عند المبايعة لاشوب ولا روب ولا شيب
[illegible] انه لعفت لفاف اذا كان يعفت كل شئ ويلفته
اى يدقه وانه لعفريت نفريت وربما قالوا عفرية نفرية اذا
كان داهيا امرأة خفوت لفوت اى ساكنة تلفت نفسها عما يكره
[illegible] فلتان من [illegible] والاثلات توصف بالنشاط
ويقال للاحمق [illegible] بصفونه بالخفة ويقولون لم يبق منهم
بيت ولا هيت اى شجاع [illegible] ف يقال تركتهم حيث بيث وحوث
بوث وحاث باث وحوث بوثا اذا وطئهم ودوخهم ويقال خبيث
نبيث فيجوز ان يكون اتباعا ويجوز ان يكون من نبثت الشر اى اثرته
ح هو سميح مليح وسمح لح [illegible] اذا كان
[illegible] على [illegible] اى اقامة ومالك فيه حوجاء
ولا لوجاء ومالي فيه حوجاء ولا لوجاء [illegible] وماله ملجأ ولا منجا

قيل [illegible] دحدح [illegible]

عفشليل لامة معقعة [illegible] وعف [illegible]

اى [illegible]

رجع الى ججه وبحجه ... ويقولون تصفق في الترقيص جلاح بلاح
قرن عوج موج اى سيء خلقه موج وما فيه عوج ولا لوج اتباع
له ويقولون ذ ججة ولا لججة اى ... وخلط انه قبيح شقيح ما
وقبحه الله وشقحه ويقولون مليح قريح فهذا اتباع ويجوز ان يكون من اقراح
... وهى الحة ويقولون ... بجيح وابح اصامن ابح اذا زفر عند السوال
ماله سارحة ولا رائحة ويقولون ذو فلج وذو بلج ويقولون للامر البين
انه لموضح موضح والوجاج البين قال ابن فارس ولا ادرى لاى معنى
قرن به انه طرح طليح من لحنا ... اى اذاه ونهكه واعطاه
اياه فى سحة وسحة اى فى صحته وسجنه انه لفاضح ماضح اى
عايب ويقال ماضح ... فيكون حينئذ معناه عايب بالعيب المجمع
وتركت فلانا ... جاه وسدحت ... ورذحت اى اخصبت و
حسنت حاله وهو ابن عمه لحا فجا اتباع لحا ويقولون مسيخ مليخ
للذى لا طعم له ويقال سايخ مليخ ومن اتبح ... من شاخ باخ لا
هو وجيه جبينه وقولك اسمه ... شديد اديد من الامر الاد
نكد له وحيد رجل ذ ذن ... سيد ابد جا فلان مستعدا مستميدا

كاذب من البلد ولا من اللد
معنى ... شديد الخصومة

اى غضبان ماله سبد ولا لبد ... واللبد الصوف
هو ذو نجدة ولا تمنى نجدتك من الحلق ومدى يبلغ المدى ويقال
عرف ذلك البادى والقادى وهو الادتى وهو جلد نجد اى عون
شى خالد تالد ويقال بالد بالبلد اى مقيم بالبلد هو سيد مهذ اى
حسن ... وقالوا جيد انت وسيدا وهذا اتباع محض ويقال جار
بار وجار ... ايضا عين حدرة بدرة اى ممتلية جمل وبرهبر سوق
عفار ... اى غير ملتوت ولقيته صحرة بحرة اذا اباداه صفر
حجر اى خالى فقم وقيم الوفير المثقل ديتا شهير جهير فى الحلق
والصوت تفرقوا شغر بغر وشذر بذر وانه لحاير باير حضجر حجر
اى سمح هم اكثر من الطرى والثرى فالطرى النابت والثرى التراب
جفير تفير كثير بثير وبذير وهو اتباله وبحير ايضا خاسر دامر
داير سقر بقر ... بلغ اطوريه واثوريه اى منتهاه ويقولون
للمرة ايسرت واذكرت اى سهلت ولادتك وجيت بولد ذكر ويقولون
هذا ... والعتر ايضا ذهب دمه خضرا مضرا اى هدرا
وهذا لك خضرا مضرا اى هنيا مريا ويقولون نقر وعقر كالنفر ذهاب المال

والعقر انر [illegible] جوز بعد الكور فالجور النقصان
والكور جماعة من الابل في نفسه شقور ونقور اى بقية حاجة
يقال فيحور نكور [illegible] بطن شنق سدى مرى من اليسر والمروة
ما حبيته الا الصغر والنقر اى الكذب فلان كفور دفور [illegible] قرنن

والشقر والبقر

وهو الخفيف المتوقد همزة لمزة عذبز مزبز من المز وهو الفضل
ويقولون ما زيد الاحمر ابتر [illegible] شنق [illegible] كلس حابالمال من حيته
وسته وحته وبسته وحشه وعشه اى من حيث اخذه وانقطع
عنه ماسمعت له حسا ولا جرسا اى حركة وصوتا لا يعرف القاموس
من القاموس ويقال حشه وباشه اى حركه وذهب به وجاء رجل
يخش ماكس ناعس وعس اتباع ويقال لطالب الليل جواس عواس
وفلان عابس باس وهو الذى يضرب بجبينه على عظم زوره شكس نكس
مرمرض [illegible] عطشان نطشان اتباع ما زلنا في القفش والرفش
القفش النكاح والرفش الاكل ركبته دنكش ودنتش اى
دنمح هو اعمش ارمش اتباع امشى فلان وافشى اى كثرت ماشيته
والفاشية هي الغادية والرائحة [illegible] ده حيص له ولا ميص ولا بوص

من ناص اى هرب وله منه اصبيص وعصيص اى دعز وانقباض
تركته في حيص بيص وحيص بيص اى ضيق وشدة هو عرص
بيص اى نشيط وقد شاصه وماصه اى غسله ما به نويص
ولا نويص اى حراك وما بعينه حوص ولا خوص ماله من الشعر
قصة ولا نصة اتباع [illegible] لحم غريض ابيض اى طري وبلد عريض
اريض اى حسن النبات وما به حبض ولا نبض اى حركة وما عنده
قرض ولا فرض القرض ما تقتضي والفرض ما تفرضه على نفسك لغائب
او قريبة هو غضب بض وهو يعص ويرض وما عنده غيض ولا فيض
اى اعطا ولا منة ط هو شيطان ليطان اتباع واصابته خبطة و
لبطة فالخبطة الزكام واللبطة اتباع عمل محطوط مربوط اى موضع
وكان في حطته فقد وبطته يقال الهياط والمياط يعني الجهد
والصياح وحبطه ولبطه فالخبط باليد واللبط بالرجل ط هو لط
لط اى ملح وحظيت عند زوجها وبظيت وجهه خطا بطا
اى مكتنز وانه لقط بقط اتباع ع جايع نايع اتباع ويقال هو
العطشان ويقال جوعا له ونوعا ما ادري اين سقع وبقع اى ذهب

هاعٌ لاعٌ اي جبان، ضرعٌ سارعٌ من الضراعة وهو سوء القيام على
المال، فيه لضاعة ووكاعة، اللضاعة في الخلق والوكاعة في الخلق،
شبيعٌ قبيعٌ اي جميل فاسد، ولقعه القصل، وشرب حتى نقع وبضع
اي روي، وقد هله وبله اي حيره، ولغ بلغ وتبع اي سريع
الى الشر، ماله زرع ولا ضرع، ويقال للخبيث ملعه هلعه وذلك
عند الذي [illegible]، طعام مبيع ليع ليس بحلو، احمق بلغ ملغ
اي بالغ ما بلغ، [illegible] ثم يمين حالف وقادف، الحالف
بالعين والقاذف بالحصى، ما عليها سبيفة ولا ليفة، السيفة ما كان
ملتزقا بالشعر [illegible]، [illegible] وسخ الاذن، والنقف
وسخ الصفر ما لهو كثيف ولا سيف [illegible] واخير، ومن الاتباع
خفيف ذفيف اي سريع، فلان يجمعنا ويرقنا اي يجمعنا ويطعمنا، هو
ضعيف نعيف اتباع، [illegible] مائق دائق اتباع، حاذق باذق اتباع،
رقيق وقيق مثله، طلق ذلق من [illegible] اي حديده، اشق
امق خبق للطويل، رجل عوق لوق اي [illegible]، ضيق عيق ليق اتباع،
وفلان يعلق بلق اي بالغ عيبه، فلان نزف برف اي طيبا [illegible]

خيرٌ لا يليق به ولا يحوك [illegible] سامٌ ساميك ثامك اي مرتفع
ماذاق عبكة ولا لبكة اي خالصا ولا مخلوطا، ويقال لا بارك الله
فيه ولا تارك ولا دارك، ويقال احمق فاك تاك اتباع، لقيته اول صابك
وبابك اي اول شيء، ل امرأة سبحلة ربحلة اي ضخمة، هو رذل
نذل خبيل قبال، ويقال لحسن القيام على ما لم الخائل آيل، ما جاء
بهلة ولا بلة اي بفرح وخير، ضئيل بئيل اتباع، ضال تال
وذهب في الضلال والتلال اتباع، ما له ثل ولا غل اي هلاك و
اصابه البعض، وماله ال ولا غل اي طفف بالا له، وانه ليسعل وغل
اي مختفيا، وذهب في الضلال والبلال، مهلا بهلا تأكيد، ماله
نشل ورجل، هو نادم سادم، وندمان سدمان، ويقال للحنفر
قصيم مصيم، جاء بالطم والرم فالطم البحر والرم الثرى، ختم
بامضان ورتم، فرتم اتباع، ويقولون نسأل الله السلامة والغنامة،
[illegible] اي بليه، ماله آم وعام من الايمة والعيمة،
انه لمنتم مانم اي يعطي ويصل، ف هو حسن بسن قسن كلاها اتباع،
الهوجان [illegible] امليس مهين وهين اي ضعيف، حزن

السمج الخلق
والسفل المضطرب الاعضاء
انتهى [illegible]

شنون اى وعز صعب [illegible] مغمة [illegible] لعنة الودك والمغنة الخنى ويقولون مجنون محنون الجن دون الجن امنة اذنة اى يامن كل احد ويصدق ما يسمع ماله حانة ولا انة اى ناقة ولا شاة شئ نافه نافه اى حقير وماله على فاة ولا له عندى جاة القاه السلطان هو من ذلك خلو عنق فعلت ما يسوه وينوه اى يثقله ويقال الثوب اذا لقه هو يحتوه ويرنوه ماله ناغبة ولا راغبة انه لقى اى يلقى شرا لا يعرف القطاة من اللطاة اى الردف من الجبهة هو ذو حصاة واصاة الحصاة العقل واصاة اتباع هو اسوان اتوان اى حزين حزين ما له من المال ما لا يسيمى ولا يثمى اى لا يبلغ غايته انا منه خلى برى عرق شمق تهواه العيون لا دريت ولا تليت اتباع وهذا اكثر من ان يستقصى

الباب السادس والعشرون

فيما اتفق لفظه واختلف معناه [illegible]

الامة الجماعة والدين والقامة والامام والام والحين الابيض نقيض الاسود واللبن والما وعرق فى جانب البعير والسيف والشحم

والشباب [illegible] والنكاح [illegible] معه ولقب عاقر الناقة الاشيح [illegible] والاعور والكذاب والنكاح لا خص له والمكان لا نبات فيه والحاذق فى سباحته الارض هذه المعروفة والرعدة والزكام واسفل قوائم الدابة في البحر نقيض البر والفرس الكثير الجرى والما الملح وعمق الرحم والريف وشق اذن الناقة البيض جمع بيضة الحديد وجمع بيضة الدجاج وشق الحجر والعلبه فى البياض وورم يكون فى يد الفارس ومصدر باضت الدجاجة وغيرها باضت البهمى سقط نصالها البلد ما بين الحاجبين ومنزل من منازل القمر وكركرة البعير والمقبرة والبلدة العامرة البصيرة فى الدين والترس وطريقة الدم والشاهد ونحة خف البعير وحيرة تنسج عريضة في الثور الدم من البقر وثوران الغبار والطحلب والسيد والجنون وبرج فى السما وانتشار الشفق وقطعة من الاقط وظهور الحصبة الجبهة معروفة وكوكب فى السما والخيل والسيد والجماعة من الناس والمذلة تقول جبهته جبهة وسراة الناس خاصة الجحل السقا الضخم وضرع الرحل صاحبه والسيد وولد الضب ويعسوب النحل وضرب من الحربا

بجحر جحر و ... ويعنى الجحرة
الحصير الجنب والبارية وحبيبة مسحة يشرب لتخله والعجى والملك
الجميم القريب والماء الحار والبارد والمحموم والعرق وخيار المال ومطر
القيظ ٥ الجمامة واحدة الجمام والنعامة والبكرة بكرة الدلو و
الناحية والمرآة وخيار المال والكركرة وساحة القصر النقية ٥
وحلقة الباب والقص من الفرس ٥ الجر نقيض العبد وفرخ الحمامة
وولد الصبية وولد الحية والرمانة الطيبة ووسط الدار وما بدا من
وجنة الوجه وذكر القماري ٥ وما هذا منك بحر اى بحسن جميل خ
الخلب السلف والفقير دنف والقلب والدمع وقايم السيف والضعيف
الجسم ٥ الحل هذا المعروف وابن المخاض والطاير لا ريش له والرجل المهزول
والطريق في الرمل وعرق في العنق ومحل دسنان بالخلاف وثقب لسان
الفصيل وثوب الباخة وشد الثوب بالخلال ٥ الحاح الادم والاختيال
والسحاب المخيل وضرب من البرود والشامة واللواء والحسن القيام على
المال واثر الجرح وحمل العظم ٥ الخلة الخصلة والفقر والرملة المنفردة
والخمر القارصة والفرجة في الحص ٥ الخلف الردي من القول والفاس

ذات راسين ونقيض قدام ... الطرل واستقا واقصر
اضلاع جنب والمربد د الدحج جوالق الملآن والنبات الذي
آزر بعضه بعضا وبحار والنصلة والذي يمشي في عجاجة والشاب الحسن
الوجه والذيب واسم فرس ٥ الدهن هذا المعروف والمطر الضعيف ولين
المفاصل والحمق وداء كالدوار ياخذ الغنم ٥ الديلم جيل من الناس
والداهية والدعد ومجتمع النمل والقردان وذكر الدراج ذ الذهب
معروف ومصدر ذهب اذا رأى الذهب فبرق بصره ومكيال باليمن ومحجة
البيض ٥ الذنوب الدلو الملآن ما وجه المتن والفرس الطويل الذنب
والنصيب ر الرهو الكركي والمرأة الواسعة والمكان المرتفع
والمنخفض والدوقة في محلة يسيل فيها ماء المطر والبير السهل والسكون
والبير الواسعة ٥ الرحى ما يطحن به وكركرة البعير وحومة الحرب
وسيد القوم وقطعة من الارض تستدير والضرس وجماعة الابل
والقبيلة تستقل بنفسها واسم موضع ز الزبر الزجر وطي البير والكتابة
والعقل يقال ماله زبر اي عقل س السبت الدهر والحلق حلق الشعر
وضرب من السير وارسال الشعر عن العقص وضرب العنق وقيام اليهود

الهرب

مرسنبه [illegible] وذباب [illegible] والاذى
والشعر وشلة [illegible] مرتبة رقيقة [illegible] وكبير [illegible] وانج ص الصقر
[illegible] من الجوارح وابن [illegible] والدبس عند اهل المدينة وكسر
الحجارة وشلة [illegible] الصلب [illegible] والذكر من البوم والعظام
البابسة والتى [illegible] من [illegible] وغيره [illegible] صلحة الابل
[illegible] ساحة [illegible] والمستوى من الارض
والعصية يقال [illegible] يقال [illegible] عشرين سوطا ومستقر
[illegible] من [illegible] وجوف [illegible] الصب المعروف من الحيوان والحقد
وسيلان الدم من [illegible] وورم فى خف البعير وصلع [illegible] الرجل الخب و
جلب ماقة [illegible] والتصوق [illegible] من ادبه ط الطبق
[illegible] عليه وعظم رقيق بين الفقار وجماعة من الناس والجراد
والحال [illegible] طباق سموات والسلحفاة ومضى [illegible] من الليل اى معظم
منه وحتى من [illegible] الظهر خلاف البطن والركاب تحمل الاثقال
وجانب [illegible] من الريش وطرق [illegible] وقران الظهر الذين يحبون من
وراء ظهره [illegible] ع العقل عقل [illegible] والدية والحجا وثوب

افم وجيب الدواء البطن [illegible] الحبز المعروف والاكد
الصغيرة وقبيلة من هوازن والانثى من الظبا والاوعال والعقاب
الانثى والطعن بالعنزة واسم امراة ٥ العين هذه الباصرة وعين الركبة
وما عن يمين قبلة العراق وعين الما وقرص الشمس والمال الحاضر واصابة
بالعين وعيب فى الميزان ومطر ايام لا يقلع وخيار الشى والجاسوس ومصدر
حفرت حتى عنت عينا ونفس كل شى والدينار والمعاينة ولقيته اول عين
اى قبل كل شى وفساد الاديم فى الدباغ واسود العين جبل ٥ العصفور
الطاير المعروف والكتاب والملك وام الراس ومسمار السفينة والعظم
الناتى فى جبين الفرس واونا ذنجم عيدان الرحل والنجيب من الابل وضرب
من النبت له صورة كصورة العصفور والجوع والذكر من الجراد ع الغرب
السفينة والخمر وداء فى الغنم يسقط منه شعر عينيها والما يقطر بين البير
والحوض من الدلو وضرب من الشجر وبياض اشفار العين واصابة سهم
غرب اذا كان لا يدرى من رماه ف الفرش البسط والمفروش من متاع
البيت والزرع اذا فرش وصغار الابل والفضا الواسع واتساع فى رجل
البعير ق القرن الخصلة من الشعر وقرن الشاة والبقر والحية والامة

والعقلة والجبل [illegible] وحاجب الراس والسن
يقال اسن اذا اسن قرب منه اى سنه ثمانون سنة وقرن الشمس حاجبها وقرون
النساء شعورهن ● القصبة واحدة القصب ومجارى الماء من العيون وكل
عظم مستدير اجوف وقصبة الانف وقصبة القرية ووسطها ومجارى
النفس فى الرئة وما يتخذ من فضة او غيرها وبيت من كتان رقاق وانابيب
من جوهر [illegible] النصب والذى يبنى على منزل الغريب وكيا يدار
حول سنام البعير وذنب الانسان وخرقة توضع على عنق الثور تحت
النير واشعر بنت تعد الناسك ● الكوكب النجم و[illegible] الكثير والمجلس والجماعة
من الناس والسمار والكتيبة وبياض العين والخيل والحصاة تخالف
لون [illegible] ● الدهن معروف [illegible] وخرز السير بين السيرين
وحبة [illegible] على [illegible] وخشبة [illegible] وشجر له شوك
وخشبة يعلق بها السقا القربة واسم قبيلة ● البحر [illegible] الصوت
والغم ومعنى القول واشتقاقه ذهاب واللغة والادب ● اللقوة
داء يصيب الوجه [illegible] والدلو الواسعة والمرأة الكثيرة الجماع
الملح [illegible] والملاح [illegible] واللبن والملاحة
رفونه

والحركة وحرسه ● [illegible] والحاجب والعرق والدرع
[illegible] ينقش عليه وممسوح والدرع والرجل الكثير اللحم والمنديل الخشن وسبائك
الفضة وجمع منسجة وهو الشجرة ● المسحل الحمار الوحشى واللسان وفأس
اللجام والمبرد والمطر الجود وفم المزادة والمنخل والجلاد والساقى
النشيط والسخاء وجانب اللحية [illegible] وجنبه والعزم الصارم والثوب من
القطن ● المولى الناصر وابن العم والحليف والسيد والمعتق والمعتق
والمحب المنايب والجار والولى والنديم ● ن النون الحرف المعروف
والدواة والحوت وجمع نونة وشفرة السيف واسم سيف معروف ● النفس
نفس الانسان وعينه والدفعة الواحدة والعين تصيب والدم والطعمة والماء
النعامة واحدة النعام والخشبة تعلق عليها البكرة والمحجة الواضحة
والبناء على جانبى البئر وعرق فى الرجل وعلم من اعلام المفازة واسم فرس
ونفس [illegible] وافعل ذلك نعم عين ونعامة عين اى كرامة لك و
اوراق [illegible] الشجر والنعم [illegible] سقط من الجرح علقا وما يكتب عليه والمال
من الابل والغنم واحداث الفتيان ● الهلال معروف وحديدة
يعرقب بها الوحش والغبار وحية من حيات العرب وطرف الرحى اذا
اسم الرجل

الملس منه و … … … [illegible] … عظيم بين الجفون
والغلام الحسن الوجه [illegible] مستنفون من النوب ﴿ الموجل المفازة
البعيدة والجزر السفينه وبقايا النعاس والنافة السريعة والدليل الحاذق
وهمو ايضا [illegible] النفيء وهو [illegible] معالم بها … البلد المعروفة
والنعمة وسمة القوس [illegible] بدنه اى اثبت بك والكرم وبلى الدهر
ملك زمانه و [illegible] قوته واعضته [illegible] عن ظهر يد اى تفضلا وانتعت
[illegible] باليدين اى [illegible] … وارث [illegible] بعد ابناعه اى قدامها ﴿
[illegible] حلات [illegible] والقسم والقوة والمنزلة الحسنة [illegible] فان عندنا
باليمين [illegible] وثوق [illegible] والشمال الحزم

الباب السابع والعشرون

[illegible]

المجرم الجرمة ﴿ المغرم الغرام ﴿ [illegible] المرغمة ارغم ﴿ المكرمة
[illegible] ﴿ المعذرة العذر ﴿ مبصرة [illegible] ﴿ مسبوت [illegible] ﴿ المسجوت
[illegible] ﴿ المحصول الحاصل ﴿ المدنوه الضعيف [illegible] ﴿ المسبة ذاهب العقل
الحائر خلاف [illegible] ﴿ [illegible] الذى [illegible] ﴿ السامر السمار

اسم [illegible] ﴿ [illegible] … الصبور [illegible]
خذلان [illegible] ﴿ الحافرة اول الامر ﴿ العاقبة والعقبى اخر الامر
العاقبة الحاجة ﴿ [illegible] الربح ﴿ الدمار والتباد والخسار والتباب
[illegible] ﴿ [illegible] ﴿ الشنار العيب ﴿ الخلاق والنصيب والحظ
[illegible] والقسمة واحد ﴿ الحراك الحركة ﴿ الخبال الفساد ﴿ [illegible]
ضد [illegible] ﴿ [illegible] التجارة ﴿ [illegible] الخبث ﴿ [illegible] الهلاك
[illegible] ﴿ امر مريج اى مختلط ﴿ ستر فسيح اى واسع ﴿ راى نجيح
اى صواب ﴿ الصريح [illegible] ﴿ العتيد الحاضر ﴿ العقيد المعاقد العميد
السيد ﴿ [illegible] ﴿ السفير المصلح بين القوم ﴿ الظهير العون
[illegible] ﴿ القبر [illegible] ﴿ النكير الانكار ﴿ الكميش السريع ﴿
[illegible] ﴿ [illegible] اى [illegible] ﴿ موت ذريع اى سريع ﴿ زمن
خميص اى ذو مجاعة ﴿ القريض الشعر واصله جرة البعير ﴿ الجميع
الحى المجتمع ﴿ راى زنيق محكم ﴿ الرقيم لوح فيه اسما اصحاب الكهف
[illegible] ﴿ البهيتة البهتان ﴿ الصريمة العزيمة ﴿ [illegible]
[illegible] ﴿ [illegible] شدة الجوع ﴿ السعر الجنون ﴿ كذب ساق اى خالص

الصبارة [illegible] ما عنيتم [illegible] نوب
ضباف الشي مدزه [illegible] اشمخر شمخرا اي شديد العقبى
[illegible] العذرى العذر [illegible] العزهاة العازف عن اللهو
النكر المنكر [illegible] السهلا [illegible] الحج اليمنة الخبان
[illegible] القنعان [illegible] سرعان الناس [illegible] العسكرة الشدة
[illegible] العمل [illegible] قيدام اي مقدمة مقدمة العملس القوى
على السفر [illegible] رجل فتر
[illegible] الانسان [illegible] والموت [illegible] شي شتر اي يابس
[illegible] من [illegible] كتبه [illegible] الصرح
الصيحة [illegible] دمه والقصة
[illegible] جماعة من [illegible] منهم العبية
[illegible] البرمة
[illegible] اي منفرق القي عليه
[illegible] اي [illegible] المهاة والمهة
[illegible] الصميم الخالص [illegible] الناس متفرقهم

لخفان [illegible] الوكن
[illegible] وشك البين سرعة الفراق الوصم العيب
تكون ذلك [illegible] مستبة ما به [illegible] اي عيب الوتر الشي الوتيرة
الوضع [illegible] الوقع [illegible] ما في سنه يتم اي ابطا اليفن اليقين
[illegible] الواعية الصوت رجل وقين ما به طرق
اي [illegible] معروفة اللوث القوة الطور التارة الطوق الطاقة
[illegible] الغول [illegible] عين العين جفنها الخود والجوش
[illegible] ما ما من [illegible] العاب العيب العارة العارية
[illegible] ويطلب معاشا الملاث السيد الكريم المضوة
[illegible] والقوب الفرخ العايب النعمة عنده
من [illegible] بينهم نابرة اي عداوة
[illegible] ما به نوبض اي حركة تعد حياله
اي [illegible] من [illegible] اي طرف العرو العجب اخذه عنوة
اي [illegible] من مضيق الخفية اسم من الاستخفاء
[illegible] منه اي [illegible] النفوة كل ما انبتت هدية

لامر وجهه [illegible] مصالح [illegible] التي طرفه اللقى
الملقى الطرح [illegible] اسقاط ما يلقى من الطعام القناة البقرة
الضرة [illegible] عنى وعليا العلا الفيت عليه
[illegible] المرضاة الرضا المقرى انا يقرى
فيه [illegible] البيت [illegible] معناه لحشا والقصا والقاصية الناحية
قصار الشي وقصاراه [illegible] الباغية للعو الطاغية الملك الطاغي
الجبار مصدر [illegible] التلا الذمة
[illegible] اى [illegible] الفرق [illegible] العظيم الفصى
[illegible] الخفى [illegible] الجلى نقيضه الشرب
روى اى [illegible] النصية خيار القوم
الشنشنة [illegible] من الذنب الطرية
الضمة [illegible] الجراة
جماعة بيوت من الناس مجتمعة [illegible] التي مثله الثبا
[illegible] غارة [illegible] متفرقة مرة [illegible] المتعدى
النفيان ما [illegible] اذا

اذا [illegible] عليه [illegible] اجا وامن كل الوجه
اى من كل وجه [illegible] الناس العذاب هو الامر والشان والعمل
حب [illegible] وحب الارض النبات الدلبة الحاجة الادمة
الوسيلة [illegible] شى البورة الحفرة ما عليك قضاة اى عيب الارث
[illegible] الذنب [illegible] العجب المن العطا الهن
الشى [illegible] الملا الجماعة الاملا وهى الاخلاق المؤبد
الامر [illegible] العظيمة الاثام جزا الاثم اثارة من علم
واثرة [illegible] بقية عذاب بيس اى شديد البيرة الذخيرة
[illegible] الحتوف التى يتبرق الحية
[illegible] كل [illegible] الحقيقة الراية
مصداق الشى ما يصدقه الغطريف والجحاجح والقمقام والجلاجل السيد
[illegible] فوق الاذن اعلاها الغفقة والعلقة والبلغة
[illegible] الوفق الموافقة بين الشيئين الشفق الردى من الشى
[illegible] ما تحمله من الفم خلال الشى وخلله وسطه
[illegible] الحكل ما لا يسمع له صوت كالنمل واشباهه

مغلعاه [illegible] **فصل في أسماء الدواهي**
والشديد [illegible] الضِّبْل [illegible] والصَّيْلَم والدَّيْم والفَلْق والجَلْ والإِدّ
والبِجَم [illegible] وجَحْوَش [illegible] والزَّفِن [illegible] والخَيْتَعُور والعَنْقَفِير
[illegible] والبَرْدَيْس والعَبَاقِيَة والعَنْقَا والفَلِيْقَة والعَنَاق
[illegible] والفاقرة وفاجِمة الظَّهْر و
[illegible] غبر [illegible] بنات [illegible] وبنت الأيام وابنة
[illegible] والمنيا والَّتي ورُبّما جاءت على صيغة التصغير والمراد منه التكبير
[illegible] والدُّهَيْم والمُهَيْم [illegible] ورُبّما يزاد فيه
[illegible] أُمّ حَبَوْكَرِي وأُمّ [illegible] وأُمّ الدُّهَيْم وأُمّ اللُّهَيْم ويقال
[illegible] منه [illegible] والرَّحْبِين [illegible] وذات ودَقِين
[illegible] وفي حار واشت الكلب
[illegible] ونَضَال [illegible] منه [illegible] دنِين وثالثة
[illegible] بالداهية [illegible] منه
[illegible] وعرق [illegible] ومن [illegible] المعتبرة
[illegible] والغاشية

والنادبة [illegible] والنابِيَة والنابِقة **فصل في الأضداد** الجَوْن
الأسود [illegible] الصَّرِيم الليل [illegible] الصبح السُّدْفة الظُّلْمة والضوء الجَلَل
الصغير والكبير [illegible] والرَّيّان الهاجد المصلّي والنائم
[illegible] القائم واللاطي بالأرض الفَرَائِق
والشكّ [illegible] الصعود والهبوط الصارخ المغيث والمستغيث الحَيّ
[illegible] والصقيل [illegible] القُرْء الطُّهْر والحيض الشَّفّ
الفضل والنقصان البَيْن الوصال والقطع الحيّ الخُلُوف الغيب و
المتخلّفون أيضا التَّلْعة ما ارتفع وما انحدر من الأرض وراء تكون خلف وتكون
قدّام فوق يكون أعلى ويكون دون **فصل** يقال رجل فَرْد وفَرَد
وفَرِد وفَرِيد وفارِد كلّه بمعنى واحد وفُرادَى جمع [illegible]
[illegible] القَوَارِح وليس [illegible] الليان اللين يقال
هو في لبان من عيش [illegible] وخفض الكِتّ والكَتّان والعِطّ ما يترك
[illegible] الشَّفْع خلاف الوتر المأربة والإِرْبة والأَرَب
[illegible] الحاجة [illegible] المُرْبة والرِّيبة والرَّيْب الشكّ
القاضية [illegible] الغرام اللازم الهوى السكينة

[illegible] موضع الشبولة [illegible]

القسم الثالث في الآثار العلوية

الباب الاول

في ذكر الهواء وما يعرض فيه

[illegible] جو و [illegible] واسكت [illegible] قوله تعالى و [illegible] هوا اى [illegible] باد [illegible] قوله تعالى وتذهب ريحكم اى دولتكم [illegible] باد [illegible] وقوله تعالى والمؤتفكات اتتهم رسلهم [illegible] قوم لوط الصبا و [illegible] باذ كه از پس پشت جهد [illegible] برابر صبا الشمال والشمال [illegible] بادكه از دست راست جهد الجنوب [illegible] آنكه [illegible] جهد برابر شمال [illegible] بود جهد [illegible] الصبا [illegible] صبا [illegible] النكباء هر باذ كى در [illegible] باد [illegible]

[illegible] لفرج [illegible] بادى كه [illegible] الحدوج والجنون و المهدج بادسخت البارح و [illegible] والمهام گرم الصرصر والحرجف و [illegible] سرد الهلاب والشفان والبليل سرد با باران الحرور باذ گرم كه شب جهد السموم كه روز جهد [illegible] سموم بارد كه سوزه جهد [illegible] والخجوج كه سخت جهد الزيد والراده والريدا والرخا باد نرم النسيم نرم وخوش القاصف شكننده الحاصب والحصب كه سنگ آرد [illegible] الجموم والهوجا والخريق كى جهد [illegible] العقيم باد [illegible] اللاقح آنكه ميغ را كرد كند ودرخت را باردار كند

فصل

اللوبجج الغبار والغبرة والعجاج والقترة والعكوب [illegible] الاعصار [illegible] دوله الرهج والقسطل [illegible] كرد جرب القتام كرد سياه السافيا كرد بسيار خاك [illegible] كرد ضعيف الخيضعة كرد جركاه الساى

الباب

في الغيم وما يتولد منه

الغيم [illegible] ميغ كه آسمان را بپوشد العين آنك از سوى قبله عراق برآيد

السحاب انک چون سپر شاسند ... ابسند انک ... اجو شند النشر
... میغ چون ... العارض سابه اقکن العمامیه تنک السما بلند
العنان ... المستجیر کران بار شند الناص والطحا ...
... دوز زمین ... نزدیک زمین الجبی انک بلند ابنا جون
کوه ... الفزع بار و باد الجهام میغ
سیاه الصبیر ... درباره دیکر ... الصیب انک
... الزبرج میغ ... النمر بلند
... المخیلة میدوار الجلب
والفه ... الرکام ... بارها میغ
... میغ بامدادین
... الوجه عادیة و باکره
... العراض والعراص
انک بارد ... الرعد ... وابرق
فصل البرق ... بارد ... وبقال برق
... العقیقه ... که دراز کشند

الخفو

الخفو انک ... سیاه اسود الرعد ... بانک رعد الثاة والقیطا
وقوس قزح ... الدجن والغیایة سایه میغ الضبابة نژم الزبرج
والسقی میغ بزرک قطره الارمیة والاستیمة سحابة دلوج کران بار باران
سحوح وسکوب وهتن ریزان سحاب برد والکرک فصل
المطر والغیث والسما باران الشیء والاسمیة الوسمی نخست باران
الولی دوم الاولیة الوابل والوبل والهضبة بزرک قطره الهضب والهضب
الافصاب و ... الدهاضیب القطقط والرذاذ خرد قطره الجود
باران ... الطل و ... نم الباجنه انک از سختی بوست از روی زمین
ببرد الدث والرک والطش باران ضعیف الرش اندک البغشة
والغبیة والذهبة انک زمین بر کند الذهاب الدهن انک زمین جرب
کند الابسل ... میانه ... وزمین الجد والطبق انک عام باشد الحیا انک
امین زنده کند العهد باران ... باران العهاد الدیمة شبا روزی
الودق انک ... الرجع انک واد رایستد الرجعان الشؤبوب
بارها بار ... القطر القطرة یکی الطوفان باران که بهر جای سیل المدرار
ریزان النجاح ستران الربیع والربعی باران بهاری الحمیم والصیف

باران تا و سنان [illegible] بارید الخریف و الخرفی
والخرفیة باران خزان المستی و المشتوی باران زمستان الندی
والثادم [illegible] فصل الثلج برف البرد والعضرس
وجب ممزوج حب [illegible] الجمد یخ الجمد والمحتف
تخفدان الثلجة برفدان الخشفة [illegible] برف خرد باکی بروی نهند الحیف
[illegible] الصقیع [illegible] والضریب [illegible] سرما الازیز
سرمای [illegible] الحر سرماکه کشت و کیاه بسوزد الجانحة
[illegible]

الباب الثالث

فی ذکر السماء والنجوم

السماء والخضراء والفلک والرقیع و [illegible] وجرباء [illegible] آسمان
الجرباء [illegible] ستاره [illegible] الحلقة [illegible] تو ان [illegible]
السماء الدنیا [illegible] الصاقورة [illegible] هفتم الحبک
[illegible] آسمان بطن السماء [illegible] ظهر السماء [illegible] آسمان
[illegible] کبد السماء [illegible] آسمان اسباب السماوات درهای

اسمان اعنان السماء [illegible] آسمان [illegible] الطباق
والطرائق [illegible] طبق وطریقة الافق والرجا والقتر
[illegible] الحبک راههای [illegible] شکن الواحد حباک
القطب [illegible] که مدار فلک بروی است المجرة وشرج السماء راه کاه کشان

فصل النجم والکوکب ستاره الدری ستاره [illegible] روشن الدراری

ج الطارق ستاره بام الخنس والکنس زحل ومشتری ومریخ و عطارد و زهره
الواحد خانس و کانس السیارات [illegible] و آفتاب و ماه الواحدة سیاره
الشهاب [illegible] واخ [illegible] الشهب والشهبان ج الثوابت
خلاف السیارات الشمس والغزالة والجاریة والمهاة والشرق آفتاب [illegible]
طلع المشرق [illegible] ذکاء و براح [illegible] ویوح والالاهة والالاهة نامهای
آفتاب [illegible] الجونة و عین الشمس [illegible] آفتاب الضح والایاة روشنی او
الشعاع [illegible] الطفاوة [illegible] قرن الشمس وحاجبها اول او که بدید
آید لعاب الشمس وخیط باطل ومخاط الشیطان [illegible] بیند
[illegible] المطلع و المشرق والشرق [illegible] آفتاب [illegible]
[illegible] المغرب و المغرب و المغیب [illegible] و فروشود صفرة الشمس

روشن آفتاب و سحری آن • الفیء ... سایه • ظل ظلیل سایه تمام • ظل
ممدود سایه همیشه • الفیء سایه بعد از زوال • الغیابة سایه روشنی آفتاب
بامداد و شب ... و سایه علم **فصل القمر** و الزبرقان ماه •
الهلال ماه نو تا سه شب از ماه هلال گویند پس قمر • البدر ماه شب
چهارده • المحق و المحاق ماه نتابد • الهالة و الدارة شادورد ماه •
الباهور علاق ماه • الشامة سیاهی میان ماه • النیران آفتاب و ماه •
فصل فی اسماء البروج الحمل • الثور • الجوزاء • السرطان
الاسد • السنبلة • المیزان • العقرب • القوس • الجدی • الدلو
الحوت **فصل فی منازل القمر** ادنوا و نجوم الاخذ
منازلهم • الشرطان و ... و یقال لهما النطح و الناطح ایضا •
البطین • الثریا • الدبران و یقال له ... • الهقعة • الهنعة
الذراع • النثرة • الطرف • الجبهة • الزبرة • الصرفة • العوا
السماک • الغفر • الزبانی • الاکلیل • القلب • الشولة • النعائم •
البلدة • سعد الذابح • سعد بلع • سعد السعود • سعد الاخبیة
فرغ الدلو المقدم • فرغ الدلو المؤخر • بطن الحوت • واین بیست و هشت

منزلست

منزلست **فصل** ... النجم ستاره است نزدیک
بجوزا • افراد النجوم ستارگان روشن جدا جدا ... • بنات نعش الکبری هفتورنگ
مهین • و ... بنو نعش • بنات نعش الصغری هفتورنگ کهین
و این هر یکی هفت ستاره است سه را بنات گویند و چهار را نعش • الفرقدان
دو برادران و آن دو ستاره روشن است از هفتورنگ کهین • الجدی ستاره
... هفتورنگ کهین که قبله بدان بدانند • السهی ستاره است خرد نزدیک
بهفتورنگ مهین که روشنی چشم بدان امتحان کنند • الفکة کاسه درویشان
الشعری العبور و الشعری الغمیصا و الغموص دو ستاره است معروف
و یقال لهما اختا سهیل • المرزمان دو ستاره است با این دو شعری • السماک الاعزل
و السماک الرامح دو ستاره دیگرست • عرش السماک چهار ستاره است خرد فروتر
... النسر الطایر و النسر الواقع • العیوق ستاره است روشن برکناره
مجره • سهیل ستاره است روشن در جانب جنوب اهل یمن بینند ...
و الوزن دو ستاره است روشن در آن جانب • الکف الخضیب و الکف الجذما
دو ستاره است معروف • البرجیس و الاحوز دو نامست مشتری را • و در زبان
... زحل را کیوان خواند و مشتری را برجیس و مریخ را بهرام و آفتاب را

خورومهر وتف ... وتلك زبير **فصل**
الجنة وحظيرة القدس بهشت • جنة الفردوس بهشت بسيار درختان
جنة عدن بهشت باينست • جنة الخلد بهشت جاويد • جنة النعيم
بهشت ناز ونعمت • دار السلام سراى سلامت از آفات • دار المقامة سراى
ايستادن • الخزنة ... واوان بهشت الواحد خازن • الدرجة پايه بالا بر
الدرجات والدرج • الرفرف بساط گرانمايه • التسنيم والسلسبيل
چشمهاى است در بهشت • طوبى درخت است در بهشت • الكوثر جوى است
• الكافور والزنجبيل دو چشمه ديگرست • و گفته اند مزاج شرابهاى
بهشتيان است • الاعراف ديوار است ميان بهشت و دوزخ الواحد عرف •
بجنو جنه ميان بهشت • عليون جايهاست بلند در بهشت وگويند
روز ... اسماء جمع است ... • الجزاء والثواب والمثوبة
پاداشت • الحسنة والحسنى ... • الوسيلة والزلفى نزديكى • التحية
پادشاهى ... • النزل ... • سدرة المنتهى
درختى است در آسمان هفتم • البيت المعمور والضراح خانه است در آسمان
چهارم **فصل** جهنم وسقر ولظى والهاوية والحطمة دوزخ •

النار آتش • الاتون ... • الجمر اخگر • الجمرة يكى • الشرار
والشرر ... الشررة يكى • الدخان واليحموم والنحاس و
العثان ... دود • الجحيم آتش بزرگ • السعير افروخته • الحريق
سوزش • اللظى زبانه زننده • الشواظ و... واللهب زبانه آتش ... دود
... زمين • الدركات طبقهاى دوزخ • الدركة يكى • الدرك الاسفل
طبقه زيرين • الغسلين والغساق آب دوزخيان ... زرداب •
وخون • القطران • الحميم آب گرم • الآنى نهايت گرمى رسيده • شجرة الزقوم
درختى است در دوزخ • المهل مس گداخته • الرجس والرجز والركس
والعذاب ... والعقوبة شكنجه • المثلات والمثلات العقوبات
الواجبة ... **فصل** ... والنكلة
القيامة والساعة رستخيز • الحاقة والقارعة والواقعة والازفة والطامة والصاخة
... • اشراط الساعة نشانهاى قيامت الواحد شرط • الموقف
... • الميزان والصراط معروفان •

الباب الرابع
في ذكر الاوقات

امیات والحقب وا [illegible] والاوان والاتان هنکام
الان ه الساعة وانفا اکنون ه الامد والملی والغایة والنهایة
والحنه پایان کار ه الدهر والقن والحقب والجرس والبیت
والسبات والمسند والمنون والزمن والزمان روزکار الاخناج
الازم الجذع وعوض بامیت روزکار ه المتن والبرهة والسبة
والسنبة والسنبه پاره روزکار ه ریب المنون حوادث زمانه الابد
ید الدهر وجد الدهر همیشه ه القرن هشتاد سال وکویند سال
القینه ه الساعة ساعت ه الساعة ساعة ساعة سوعیا منزلة
الیوم روز ه الیوم امروز ه الغد فردا امس دی اول من امس پریر
اول من اول من امس پریر پریر ه النهار روشنای روز ه الصبح والتمیط
والصباح بامداد ه الفجر بام ه البلجة سپیده دم ه الصبیحة والاضحو
والغداة والغدوة والهدوة والبکرة والذکا بامداد ه الصدیع والفتق
والفرق والفتق روشنی صبح ه الضحی چاشت ه الضحوة والضحا
چاشتکاه فراخ ه رونق الضحی روشنی چاشت ه اذا الضحی وکسره
بلتک او ه الغزالة ابتدای ما ببراه النهار بلند روز ه وجه النهار

وعوض صح

والفلق الصبح

وصفرة اول ه الهجر والهجیر والهاجرة والظاهرة کرمکاه ه الظهر
والظهیرة والقایلة نیم روز ه الرواح پس از نماز پیشین ه المسا والامسیة ١
شبانکاه ه العشی والعشیة از نماز شام تا خفتن ه العصر آخر روز
القصر پس از آن ه الاصیل نزدیک بفروشدن آفتاب ه الاصل ح
الاصال وقیل اصل واحد وجمعه آصال وجمع الاصیل اصلان ه
الطفل وقت فرو شدن آفتاب ه العرج غایبی آفتاب ه الشفق باقی
روشنی آفتاب و سرخی آن در اول شب ه السدفة امیختکی روشنی و تاریکی
شوط با طل روشنی که بروزن در افتد فصل اللیل شب
اللیلة امشب ه البارحة دوش ه البارحة الاولی پریر دوش ه العشا
الاول کاه نماز شام ه العشا الآخر والعتمة کاه نماز خفتن وزعم قوم
ان العشا من زوال الشمس الی طلوع الفجر ه فحمة العشا سختی تاریکی شب
الغسق اول تاریکی ه الغلس والغبش تاریکی آخر شب ه الظلام والظلمة
والظلما والحندس والغیهب والدجیة والدجنة والدجی تاریکی
الضوء والضیا والنور والسنا روشنای ه القطع والوهن والموهن
والجنح والجرش والجوش والیهوان والهدو والهزیع والجهمة

والدلقه والطّابقه پاره از شب ٭ جهمة از اول شب تا چهار یکی ٭
البُلج پاره ٔ حسنن ٭ البُلجة پاره ٔ واپسین ٭ البحرم السُّحْرة
سحر واپسین پیش از صبح ٭ تباشیر الصبح ابتداء صبح ٭ العتک یک
واپسین از شب ٭ بهرة اللیل میانه شب ٭ ناشئة اللیل اول ساعتهای
شب ٭ یافوخ اللیل نیم شب ٭ الخیط الابیض سپیدی روز ٭ الخیط
الاسود سیاهی شب ٭ فصل در اوصاف شب و النهار
یوم صحو و مصرح روزی بی میغ ٭ اضحیان روشن ٭ صفوان صافی
و سرد ٭ مدجن تاریک و نمیه ٭ قاتم گرفته ٭ غابم میغناک ٭ راح بادناک
رخ خوش ٭ مصیر بادنه ٭ خانز نملی ٭ حا ... دیم ... گرم ٭ بارد و قر
سرد ٭ طلق نه گرم و نه سرد ٭ ایام معتدلات و محتدمات
روزهای سخت گرم ٭ معتدلات میانه ٭ یوم اجرد و جرید روزی تمام
حمت و محمت و آبت سخت گرم ٭ یوم عصیب و عصبصب روزی
سخت ٭ عسر و عسیرد شخوار ٭ عبوس ناخوش ٭ قمطریر و قاطر
بغایت سختی ٭ لیل داج و دامس و دجوجی تاریک ٭ ظلامه غاضی
سخت تاریک ٭ اسحم داج سیاه از تاریکی ٭ مقمر ماه ناک ٭ الکافر

شب تاریک ٭ لیل اغضف ... شب ... ٭ لیلة ...
شبی بسر ٭ لیل الیل و لایل و لیلة لیلا شبی تاریک ٭ و کذلک یوم ایوم
روزی روشن و گویند روزی سخت ٭ لیل اقعس شبی که روز نداشته بود
لیلة غمی شبی که ماه نتوان دید از میغ یا از گرد ٭ اللیالی المحقات
شبهای که ماه در میغ نا بود ٭ لیل التمام دراز ترین شبها در سال
یوم ارونان و لیلة ارونانة روزی و شبی سخت و صعب ٭ النوم
والمنام والکری والنعاس والهبوع خواب ٭ النعسة الاردن خواب
گران ٭ الوسن والسنة والاغفاة خواب سبک ٭ الرقاد خواب دراز
اضغاث احلام خوابهای شوریده ٭ السبات راحت خواب ٭ الفحمة
والفحیح والغطیط بخت خفته ٭ فصل الاسبوع هفته ٭ السبت
شنبه ٭ الاحد یکشنبه ٭ الاثنین دوشنبه الاثانین ٭ الثلثا سه شنبه
الاربعا چهارشنبه ٭ الخمیس پنجشنبه الاخمسة ٭ الجمعة آدینه الجمع
و در جاهلیت عرب روز شنبه را شیار گفتندی و یکشنبه را اول و دوشنبه
را اهون و سه شنبه را جبار و چهارشنبه را دبار و پنجشنبه را مونس
و آدینه را عروبة ٭ و این نامها در دو بیت مجموع است ٭

اوتمرانـ ... بشون وجبار
او التا دبار او قيومى موبس او عروبة او شيار

الباب الخامس

فى ذكر الشهور والتسمى بالسريانية والعربية

الشهر ماه الاشهر والشهور ... غرة الشهر اول ماه واول سه روز ماه
سلخ الشهر ... وتقول كتبت غرة كذا اول روز را
ولليلتين ... ولثلث خلون ونحن تا عشر ليال خلون
... ليلة ... لعشر ليال بقين
وخمس ليال بقين وثلث بقيا وليلة بقيت وتقول جئت فى عقب
... وعقبانه اذا جئت بعد ما مضى كله وجئت فى عقبه اذا
جئت ... بقية ... ماه ... اخر شب
المحرم والناجر ... ماه المحرم ... سيزدهم ليلة
... ماه ... ايام البيض سيزدهم وچهاردهم وپانزدهم
الدعجاء ... البرار ... الفلتة ...
... المحرم صفر

شهر ربيع الاول شهر ربيع الاخر جمادى الاولى جمادى
الاخرة رجب شعبان شهر رمضان شوال ذو القعدة
ذو الحجة وجمع المحرم المحرمات وجمع صفر اصفار وجمع الربيع
اربعا واربعة وجمادى وجمادايات ورجب وارجاب وشعبان
وشعبانات وشعابين ورمضان ورمضانات وارمضاء وشوال
وشواويل وذوات القعدة وذوات الحجة ومحرم را شهر الله المحرم
گويند ورجب را شهر الله الاصم ورمضان را شهر الله المبارك وشهر
الله الاعظم ودر جاهليت محرم را مؤتمر گفتندى وصفر را ناجر
وربيع الاول را خوان ودوم را وبصان وجمادى الاولى را حنين
وقيل حنين وجمادى الاخرة را رنى ورجب را اصم ومنصل
الاسنة ومنصل الال والشهر الحرام وشعبان را عاذل ورمضان
را ناتق وشوال را وعل وذو القعدة را ورنة وذو الحجة را
برك الاشهر الحرم رجب وذو القعدة وذو الحجة والمحرم

فصل فى اسمائها بالسريانية تشرين الاول تشرين
الاخر كانون الاول كانون الاخر سباط اذار

ذى الحجه ذى القعده شوال رمضان

نيسان ٥ ايار حزيران ٥ تموز ٥ آب ٥ ايلول ٥ فايلول وتشرين الاول
وتشرين الاخر شهور الخريف ٥ كانون الاول وكانون الاخر وسباط
شهور الشتاء ٥ اذار ونيسان وايار شهور الربيع ٥ حزيران وتموز
وآب شهور الصيف ٥ وثلاثة ايام من اخر سباط واربعة من اذار هي ايام
العجوز ٥ الصِنّ يكت روز ٥ الصِنّبر دوم روز ٥ الوَبْر سيم ٥ الآمِر
حهارم ٥ المؤتمر بنجم ٥ مُطفي الجمر ششم ٥ مُكفي الظعن هفتم ٥
فصل في اسماء الشهور بالفارسية فروردين ماه ٥ اردبهشت ماه
خرداد ماه ٥ تير ماه ٥ مرداد ماه ٥ شهريور ماه ٥ مهر ماه ٥ آبان ماه ٥ آذر ماه
دي ماه ٥ بهمن ماه ٥ اسفندارمذ ماه ٥ النيروز يكت روز از فروردين ماه
المهرجان مهركان وهو اليوم السادس عشر من مهر ماه ٥ خزان معروف وهو
اليوم الثامن عشر من شهريور ماه ٥ السذق سذه وهو العاشر من بهمن ماه
الفردجان فوردكان وان پنج روز باشد از اخر آبان ماه ٥ اهنود اشتود
اسفندمذ وخشت هشتوبش ٥ وبين اسفندارمذ ماه وفروردين
وتسمى الايام المسترقة فصل في اسماء الايام بالفارسية
اورمزد ٥ بهمن ٥ اردبهشت ٥ شهريور ٥ اسفندارمذ ٥ خرداد ٥ مرداد ٥

دي باذر ٥ اذر ٥ آبان ٥ خور ماه ٥ تير ٥ كوش ٥ دي بمهر ٥ مهر ٥ سروش
رش ٥ فوردين ٥ بهرام ٥ رام ٥ باد ٥ دي بدين ٥ دين ٥ ارد ٥ اشتاد ٥ آسمان
زامياد ٥ مارسفند ٥ انيران فصل السنة والعام والحول والحجة
والحقبة سال ٥ العام الاول پار ٥ عام عامٍ اول پيرار ٥ العام امسال
العام القابل ديكر سال ٥ القابل سيم سال ٥ القابل چهارم سال
المقبل پنجم سال ٥ حول كريت وكُجرم سالي تمام ٥ سنة جماد كي هيچ
چيز نبارد ٥ عام جحد اندك باران ٥ السنة والجدب والجرز والغبرا
والشهباء وكحل والمحل والضبع تنك سال ٥ الخصب والفتق فراخ سال
الجائفة والجليفة سالي كه مال هلاك كند ٥ السنة الكبيسة ان سال
كه روزي درو افزايند وان هر چهار سالي باشد فصل في اسامي
ايام العرب واسمائها يوم عاشوراء وعشورا روز دهم از محرم ٥ الايام
المعلومات ده روز ذو الحجة ٥ ليلة الصك والليلة المباركة شب برات
ليلة القدر شب قدر ٥ يوم التروية روز هشتم از ذو الحجة ٥ يوم عرفة
روز نهم از ذو الحجة ٥ يوم النحر والاضحى دهم ذو الحجة ٥ يوم القر دوم
اضحى ٥ يوم النفر والنفور روز سيم ٥ ليلة النفر آن شب كه بازكردند از منا

الأيامُ المعدوداتُ أيامُ التشريق **فصــــل** في فصول السَّنَة
الربيعُ بهاران الاربعة ج الصيف ما وستان • القيظ گرما گرم
الاقياظ ج حمارّة القيظ ووغرته وصرته سختى گرماى تموز الخريف
برك ريزان وباران خزان وتيرماه • الشتا والمشتاة والمشتى والشتوة زمستان
ونقال الشتا جمع شتوة والاشتية جمع شتا • صبارّة الشتا وصبارته
وجَعْبَرته سختى سرماى زمستان • الزمهرير سرماى سخت • الصِّنَّبْرة سرماى
ناسازگار • القُرّ والقِرّة سرما • غَمْرة الحر وأُوَارُه سختى گرما • الوَمَدُ
سختى گرماى شب • الوَمَدة غايت گرما وآن باتردى روز بود • قُبُل الشتا والصيف
اوّلهما **فصــــل** العرب تسمّي ليالي الشهر كل ثلث منها باسم فيقولون ثلث
غُرَر • وثلث نُفَل • وثلث تُسَع • وثلث عُشَر • وثلث بِيض • وثلث دُرَع
وثلث ظُلَم • وثلث حَنادِس • وثلث دَآدِي • وثلث مُحاق

القســـم الرابع في الآثار السفلية وتوابعها

البـــاب الأول

من القسم الرابع في ذكر الارض وصفاتها

الدنيا والاولى والعاجلة اين جهان • الآخرة والآجلة آن جهان •
العالَم اين جهان وآن جهان وجمع العالَم عوالم والعالَمون ج والعالَم
ايضا هر يكى [illegible] • الاقليم كشور الاقاليم ج والارض سبعة اقاليم مقسومة
على عدد الكواكب السبعة فالاول منها ينسب الى زحل وهو بلاد الهند • والثاني
الى المشترى وهو بلاد الصين • والثالث الى المرّيخ وهو بلاد الترك • والرابع
الى الشمس وهو بلاد خراسان • والخامس الى الزهرة وهو بلاد ماوراء النهر • والسادس
الى عطارد وهو بلاد الروم • والسابع الى القمر وهو بلاد الثلج • الارض
زمين الارضون والاروض والاراضي ج الاراضي جمع على غير قياس • البسيط
والبسيطة والغبرا والجبالة والثرا ايضا زمين • الجبوب روى زمين ولا
تجمع • الصعيد والساهرة ايضا روى زمين • العَزاز والقراح زمين كه كشت
را شايد • الميثا والبثنة والرغاب والرقاق زمين نرم • الحَزْم والحَزْن والوعر
والنجاح [illegible] • القردد والقرود بادرشتى بلند • الجَلَد والعزاز زمين سخت •
الحبارات • الجُرُز زمين كه بروبارا نيامده باشد • الرفوض والموات
زمين كه ملك نبود • الفرواج والبساط والبلاج والبراح والفضا والبراز
والبرز زمين فراخ وهمواره • الصفصف والصحصح والصحصحان والصرح
همواره • السبخة شورستان • الخبت والجلد والقاع هامون والاقواع و

والجُرُز

القيعان والقيعة ج القف قف والسهب هامون ودور • الصحراء والعراء
زمين بى پوشش • الرمضاء زمين گرم وتافته • النجد والنشاز والنشز زمين
بلند • الغور والوهد والهوة ... زمين پست و كو • الاخدود شكاف در زمين
الغائط والهضم نشيب فراخ • مناكب الارض كنارهاى زمين • طلاع الارض
و ملؤها و فرانهايى روى زمين كه آفتاب بر وتابد • الدثّ والجبانة دشت
ارض ... زمينى برومند • بيضا نا كشته • مسجوة ميل كرده **فصل**
الصعود والصعد والامت والحدب والنجوة والربع والربوة والرابية بالا
الهبوط والصبوب نشيب • الجبوب والحدب نشيب • البرقة والابرق والبرقاء
زمين باريك و سنگ • الامعز والمعزاء سخت و بسيار سنگ ريزه • الظراب والعز
... خرد • النف والقف ... بلند درشت • اليفاع بلند و فراخ • التل
... نه بود • القارة و الاكمة اندكى بلند بود • الاكم
والاكام ج الاكمة ج الحرة و اللابة واللوبة سنگ ... • الكلدة
... زمين درشت • الكذان زمين بسيار ستور بكوفته • المتن زمين سخت وبلند
النقع زمين خوش خاك • الكذبة زمين نرم • الكنود كه از و بنات نرويد
الجرد والمرت والمرورات هامونى كه در و هيچ نه باشد • الصلب

... زمين درشت كه در از بكشد • الصلب ج **فصل** البر والبرية
والبريت والمفازة والمهلكة والديمومة والموماة والبدو والدوية والدوية
والتنوفة والتنوفية بياوان • الفلاة والمهمة والملا والسبسب والتيه
بياوان دور • التيه اندك رونده در و متحير شود • البيداء اندك رونده در و هلاك شود
المجهل والهوجل والغفل كه در و هيچ نشان نبود • القفر والبلقع والقي
والقواء والسبروت خالى • القيقاء والبهماء والصرماء اندك در و آب نبود • القطي
اندك در راه نبرند • الخرق بياوان فراخ و هامون • الاملس والامليس ج البدو
والبادية والبد بادية • الصوة والعلم والمعلم والارم والمنار نشانه كه در بياوان
بود • الامرة نشان خرد • امرح الرجم سنگها بر هم نهاده • السراب كو... و آن
در نيمه روز بينند • الآل آن سراب كه بامداد و شبانگاه بينند • الفرسخ فرسنگ
الميل سيك فرسنگ • البريد دوازده ميل • الهادى والدليل راه بره • الخريت راه
برشناد • الفرانق راه بر لشكر • المسافة دورى راه **فصل** التراب
والترب والتوراب والتيرب والبرى خاك • العفر والصعيد خاك بر روى زمين
الثرى خاك نمناك • الدقعاء خاك نرم • العفا خاك كه اثر بوسد • المور خاك
كه باد فا بَرد • الرغام خاك ريك آميز • السماد خاك سرگين آميز • البوغاء خاك

بيان البيت للجوهري

بَرمی نرم ۵ الاثْلَبُ والكَثْكَثُ خاك وسنك ریزه ۵ النَبيثَةُ والنَبيلَةُ والنَجيثَةُ
خاك که از ... بر آرند ۵ الهَابِئُ والسَفا والرَمْسُ خاك كور ۵ السَباطَةُ والكُناسَةُ
والكِبَى خاك رُفته ۵ **فصل** الرَمْلُ ريك ۵ الكَثِيبُ والنَقا كوه ريك ۵
العَقَنْقَلُ ريك بزرك ۵ الجُمْهُورُ ريك بلند ۵ البَيْهُورُ هامون ۵ الحَبْلُ اِنك
برابر هم جون رسنی باشد ۵ الحِقْفُ انك كژ بود ۵ الغَجْمَةُ آخر ريك ۵ السِقْطُ
آنجا كه وا برسد ۵ الدِعْصُ تودهٔ ريك ۵ الضَفِرَةُ والعَقَنْقَلُ برهم كرفته ۵ العَدابُ
واللَبَبُ والسابِيَةُ تنك ۵ الحَبْلَةُ نرم ۵ الهَيام كه در دست بنه ايستد ۵
الدَهاسُ كه پای بدو فرو شود ۵ الضَرِيمَةُ ريك جدا كسسته ۵ اللَوَى برهم جسته
الجَرَعَةُ والجَرْعا والأجْرَعُ ريك راست ۵ الدارَةُ والقَوْزُ ريك كرد ۵ الشَقِيقَةُ
كشادگی ميان دو ريك ۵ العانِكُ كه شتر در وی نتواند رفتن ۵ الوَعْثا والوَعْسا
والمَيْعاسُ كه رونده را دشخوار بود رفتن اندر وی ۵ العاقِرُ ريك بزرك كه
از وی چيزی نرويد ۵ الكُوفَةُ ريك سرخ ۵ الكَوْفانُ ...

الباب الثاني

في الجبال

الجَبَلُ والطَوْدُ والطُورُ كوه ... والسَنَدُ كوه ۵ القُنُّ كوه خرد ۵ الأخْشَبُ
والكَلْفُ كوه بزرك ۵ القُنَّةُ والقُلَّةُ والشَعَفَةُ والشِمْراخُ والشُنْعافُ سر كوه
المَصادُ والنِيقُ بلندی سر كوه ۵ الشاهِقُ والحالِقُ والصَدَفُ كوه بلند
الشامِخُ بلندی بلند ۵ الراسِخُ والراسِي پایدار ۵ الذِرْوَةُ والعُرْعُرَةُ بالای سر
كوه ۵ الحَضِيضُ والجُرْدُ والنَجَفُ بن كوه ۵ السَفْحُ والصَفْحُ والعُرْضُ والخَيْفُ
والقُبُلُ بر كوه ۵ القَذَعَةُ سنك بر كوه ۵ القِنْدُ پارهٔ از كوه جدا زا ۵ الهَضْبَةُ
بشته ۵ القَلْعَةُ پيام ۵ الحِصْنُ دز ۵ العَقَبَةُ والثَنِيَّةُ سر ۵ الشِعْبُ دره ۵
الشِقْبُ واللِصْبُ والنِيلُ والصُدْعُ شكاف در كوه ۵ الغارُ والمَغارُ والمَغارَةُ
والكَهْفُ سوراخ در كوه ۵ الجَبْلُ هامون جز ميان كوه ۵ المَهْوَى والمَهْواةُ والقاوُ
ميان دو كوه ۵ الفَجُّ والفَجْوَةُ والنَفْنَفُ فراخ اندر ميان كوه ۵ الخَرْمُ والمَخْرِمُ
والجَنَدُ واللِهْبُ والرِعْنُ بيني كه از كوه فرا بود ۵ الأزَبُ تنگنا كه اندر كوه
بود ۵ اللِهْبُ كشادگی ميان دو كوه ۵ خياشِيمُ الجبالِ ورِعانُها بينيهای كوه ۵ جُرْفُ
الجَبَلِ بن پای بر كوه ۵ الجُودِيُّ جبل بالمَوْصِل استوى عليه فلك نوح عليه السلام
قاف جبل محيط بالدنيا **فصل في الأحجار** الحَجَرُ سنك الأحْجارُ
والحِجارَةُ جمع ۵ غير قياس ۵ الحَرَلُ والجَرْوَلُ الحِجارَةُ ۵ الجَنْدَلُ مثله
الواحدة جَنْدَلَة ۵ الصَخْرَةُ والجَلْمَدُ والجُلْمُودُ والرَضْمَةُ سنك بزرك ۵ الرَجْمَةُ

مهن از رضمه والجمع رجام ورضام • الرجل سنک کل • البرمع سنک سیاه
اللخاف سنکهای تنک الواحدة لخفة • الصفیح والصفائح سنک پهن • اللقة
سنک نسوه • الصلد سخت • البصرة والبصر سنک ست که واسپیدی زند •
• المرداس سنک که اندر چاه افکنند تا بدانند که اب هست یا نه • الملاس والمرضاخ
سنک که بدان سته خرما کوبند • المحجرة سنک گرم که اندر آب افکنند تا اب
گرم شود • الرصف سنک تاه وانهاده • النضة والبلاط سنک که اندر میان سرای
وکنند • مرمر • القلاعة سنک • السلمة سنک • الحصی
سنک • الرضراض والحصباء سنک ریزه خرد • المربعة سنک که بیفرازند
بخیدان سنک که زیم سو • الصبدا سنک • الصفا والصفوا
والصفوا سنک • المفلقة سنک که بدان آب قسمت کنند در سفر •
النبالة سنک • الرضفة سنک تافته • الکذان سنکی که ابسو جوز
بود • النشف والنشفة سنک الواحدة نشفة • السنان والمسن
سنک فسان • الفهر سنک شک • النصبة سنک که بپای کنند برکنار حوض
الثان اضحاک سنک • القلاعة سنک فراخ • الجلاذ سنک
که ازو زرهون زنند • المقطبل سنک که • الیاموز سنک

الحجر ولا سنک

شبهه

• الخماهن سنک سیاه که از و نگین کنند • الیشب • البسح شوه •
الحلو سنکی که داروی چشم بر و سایند • الطرز سنک تر • الطرائح الراعوفة
سنکی که در بن چاه بگذارند تا چاه پاک کن بران نشیند • المرداة سنک منجنیق
وسنکی که بدان سنک شکنند و سنکی که بدان نشان کنند •
فصل المطین کل • طین جز گل • الاردن دوسنده • اللاطة
گل تر • الجرمد والحمأة والترنوق لوش • وکذلک الحماء • الردغة
گل والردغ • الوحل • الوزطة سنور در وی افتد و می
خیزد • الحال گل سیاه و تر • المغرة والمشق والمکر گل سرخ • الصلصال
گل خشک • النجاجی گل خوردنی • الطین المقلو گل بریان • المدر گل خشک
مدور کلوخ • المطین گل کار • فصل السبل والصراط
والطریق و والمشعب والمرکل والموز راه • النجد راه بر بالا
النهج والمنهج والمنهاج والمرصد والمرصاد راه فراخ • الزقب راه تنگ •
راه راه اندر کوه الواحدة جدة • الشارع شاه راه • الجادة
و والمحجة والفج راه روشن • اللحب واللاحب هویدا • النقب والمنقب
راه در کوه • الخل راه در ریک • المخرفة راه درمیان درختان • السمت راه راست

طین حر گل

العوذ راه دیرینه المفرف اجانه ابدا وشود فوهة الطریق سرراه دفوه حمة عیهب المنصف نمراه

الباب الثالث

فی ذکر المیاه وما اتصل بها

اسماء المیاه و دنوه ج الجاری و سیح اب روان الراکد ایستاده معین ابی که می بینیم جوی می رود الفیح و الغیل اب بر روی زمین عیب انکه درمیان درختان رود النجل و التراب ره العد اب چشمه الوشل و التمد اب اندک العدق اب بسیار الضحل و الضهل و الضحضاح اب اندک جوی جزان الغمر چندانکه هر چیز را الرضو الرضاض اندک اندک الرجرجة و مصنعة اب در حوض الروضة ان قدر که من حوض ترهمی درد الغرب انکه بر زمین حوض و چاه الثفافة باقی اب مشربه الصبابة و السجمان والرفض والجرعة باقی اب در مناک وجزان الفراج اب خاص المیزاب و ... العذب و الفرات اب خوش النقاخ سرد و و کنای الشبم و الخصر البارد و البرود و البراد سرد الزلال و سلسل و سلسال و السلسبیل اب آسان نکلو فرو رود الملح والاجاج

شور الزعاق و القعاع تلخ ... ارزق و الکدر تیره الطرق والمطروق ستور در رفته الشریب و الشروب که بتوان خورد الرجه ناخوش بود المسوس میان خوش و شور الاجن والاسن طعم کردیده الغدبة و القذاة خاشه بر سر آب الحباب و النفاخة و الفقاعة والفاقعة والیعلول و الجاة کوبله الطحلب و العرمض و العلفق و نور الما بزغ سمه النغبة والجرعة و الغمجة یک شربت آب ما سکب و مسکوب اب روان سوسنه ماغور و غایر سهان در زیر زمین سخین و مسخن کرم

فصل

العین و الینبوع چشمه القناة کاریز القنی و القنوات ج الفقیر الخاکه آب بیرون اید از کاریز الکظامة چاه کاریز الکظایم ج السوهقة سوکاریز بحلو کنار النهر و السعید جوی الطبه و الساقیة و الخفه جوی خرد النجی و النهج و الجدول و الربیع و السری کهراران و جمع الربیع اربعاء الخلیج جوی که ... جوی بزرک و الکنند الفرض جوی کشت زار الفریان ج العبر والضفة کناره جوی الفلجة والمقسمة بخششکاه آب جوی باشد دراز رخنه کرده عین حمیة اوش ناک و حامیة کرم الحمة چشمه که اش سخت کرم باشد دعثة بزغ فوهة النهر سر بزغ السکر بزغ بسته البثق کشاده

فصل در فروبرده جوی ... الفرضة گذرگاه که ...
الوادی رود ... السلیل والسجبل رود فراخ الابطح والبطحاء
والبطیحة رود فراخ که اندرو سنگ ریزه بود البطاح جمع الابطح علی غیره
قیاس الرفتان دو سوی رود الجزع گردش رود المعبر والمخاضة
گذرگاه رود الشرج راه گذر آب در سنگ لاخ الشراج جمع التلعة راه گذر
آب بر بالا المذنب والمیثاء ... شیب الجرف آب برین
جرفه ... المسیل راه گذر آب هرجا که باشد الجسر والقنطرة
پل اللبد و ... والشاطی و ... والعدوة
کناره رود المدب جای که آب می رود در رود سیل ... سیل اتی
واتاوی ... وراعب که وادی پر کند وزاعب
که موج می زند وجرف وجحاف که هرچ پیش آید ببرد النقع والطرح
والماجل ... الزبد و ... کف آب و جران
الحمیل والغثاء خاشه بر سر آب الجفاء ... السجون
راه های رود لواحد شجن ... فصل البحر والیم
والرجاف والدأماء ... وخضارة و ... دریا القاموس
میان دریا اللجة جای که آب بیشتر بود الحباب والعباب بیشتر آب
بحر لجی دریا فراخ و دور فرو العیقة والساحل والسیف کناره
دریا الموج والتیار والاذی والدفاع موج دریا الغارب زور موج
البحار ... الدردور والغمرة گرداب الفلک والسفینة
والسفین کشتی الجاریة کشتی که می رود البوصی کشتی خرد القارب
کشتی که ملاح برای حوش دارد الخلیة کشتی بزرگ القرقور کشتی دراز
الزنبری والزبزب والطیارة والزورق والسمیری والحراقة والبراکیة
ضروب من السفن المعبدة کشتی قیر کرده اللوح تخته کشتی الدسار
رشته ... که تخته کشتی بدان استوار کنند الجؤجؤ سینه کشتی الکوثل
والسکان والخیزرانة دنبال کشتی الدقل تیر کشتی الشراع والقلع
بادوان کشتی القلس رسن کشتی الکرس بادوان المجداف
والمجذاف ... کشتی الکلاء والمکلاء والمرفأ جای که کشتی و ...
کشند الانجر والمرساة لنگر کشتی الجواری المنشآت کشتیها بادوان
برکشیده الملاح والیتان والصاری والنوتی کشتی وان الربان ناظر
یعنی مهتر ملاحان العرک الملاحون واحدهم عرکی الدقرارة و[illegible]

مشدد ... مهم

سلوار کشتی وان • الجزیرة زمین خشک در میان دریا • الشرم والخلیج پارهٔ
از دریا • الجزر کاستگی آب دریا • المدّ فزونی آب دریا

فصل

الحوض م الحیاض و الاحواض ج حوض تنفیذ • المرکو حوض بزرگ
الجرموز حوض خرد • المغنو ویران • النضح والنضیح والجابیة حوض فراخ
المقراة حوض بسیار ... الآزاء جا که آب در وی شود از حوض • العقر
جا که شتر بیستند که آب خورد • المنبج مقدار میان چاه و حوض • الاعضاد کنارهای
حوض • العذیرة ... و ... والنهی والتنهیة کو آب درش
الوجذ والوقط کو آب در کوه • ... والمدهن همه ازان • الحائر
والحاجر والمعلقة کو ... الوقیعة کو در سنگ که آب درش
بستد • المنصل ... که آب بکذ بیستد • الخشرج چاه خرد در میان
سنگ ... • المصنعة حوض بزرگ یا چاه که برای آب کشیده کنند • الزلف
... پر آب بود • المثعب والصنبور ناودان که آب ازو در حوض شود •
اللجة پارکن الحاج

فصل

البئر و قلیب و ... والجب
والرکیة چاه • الکرّ والحسی چاه خرد نزدیک آب • الجموم والعیلم
والقلیذم والماهة چاه بسیار آب • المکول و ... والضهول اندک آب

الجفر چاه فراخ و ناراسته • التکّ چاه تنک • الطوی چاه براسته • الجد
چاه در میان کیاه • الخسیف چاه در سنگ کنده • الظنون آنک نه دانند که
آب دارد یا نه • الضریس والمضروس سنگ برزیده • المنقعة تمام باب نابرده
الکبد آنک آب ازو برنج کشند • الجرور که آب ازو بستور کشند • النزوع
که آب ازو بدست کشند • المتوح که آب ازو بدو دست کشند برکره •
النزیح والنزوج که آبش بکشیده باشند • القطوع که چون باران نبارد آبش
کم شود • البئر والدفان انباشته الاسدام والدفن ج البئر والبدی
والفیح که نو کنده باشند • المثول کهنه که آب وابرون آورده باشند

فصل

الشجوة سرچاه • المنقر آنک سر تنک دارد • الهدم ویرانی
سرچاه • الجا و حرم البیر کرداکرد سرچاه • الجراب از سرچاه تا آب • الجال
والجول کرداکرد اندرون چاه • المثابة آنجا که آب کش بیستد • البالوعة
والبالوعة چاه میان سرای • الشفیه لب سرچاه • القربح والنبط ...
آب که بدید آید • الجبی والجباوة والجمة آب کرد آمده • المکلة باقی آب در چاه
الدحل و اللجف ... که سرش تنک بود و بن فراخ • الدحلان والدحال واللجوج
ج • النشوط والنشاط که بیک کشیدن آب با سر رسد • القلوح و ...

کی بدست ارواب توان خورد • جهبز باک کرده • ناکز که ابش برسیده •
عصوص سهتک ودوزنده • **فصل البکرة م البکرج**
المحالة بکره بزرک • العلق بکره باحمله انهه • الدموک آن بکره که زود کردد •
الخطاف این مووان سوی چون از اهن بوده • القعو انک از چوب بوده
محور اهن که درمیان بکره بود • الدلنح کندر کاه محور درمیان بکره • الزرنوقان
اندو دیوار برسه که چرخ برو بود • المعاصان انک ازچوب بود • البجلة
چرخ • النعامة چوب میان چرخ • الرشاء رسن • الرسن رسن چاه • الدرک پاره رسن
که اندر رسن بندند تا ان بوسیده رسن • العناج انک بزیر دلو در
ارند و با چوب برد وبندند • الکرب انک بر چوب بزد • بندند و توکنند
ومسعود • الدلو والده والبیض دلو • والدلو والدکت والدلج الغرب
دلو بزرگ • الولغة دلو خرده • السجل مهبه از عرق • الذنوب دلو پراب
السلم دلو یک گوشه • العنقود چوب برد دلو • العراقی اذان الدلو گوشه
دلو • الودم دوالهای گوشه دلو • الفرغ انجا که اب بیرون اید از برد دلو
الکبن کناره دلو که او توردند ۞

الباب الرابع

سیف النبات وما ینصاف الیه

النبت والنبات هرچ روید • السهمبات که شته نه دارو خورند و لکارها •
الشجر صده • البذر تخم • الذرع کشت • العثری والعذی کشت براب
باران • المسقوی کشت براب رود و کاریز • البخس زمینی که بردهقنت
ابدادن • المکروبة شخ بکرده • المحورة بیارده • الاصلاب
زمینهای خرابک • الدمال والسرجین والربل سرکین که اندر زمین زنند
زرع مازوق و مبروق انک بزده • و مجرود ملخ خورده • و موووف افت
رسیده • وحصیف وحصد در روده • و مبرود بکرک بزده • الفلوجة
زمین براسته • الدبرة والمشارة خوید • الکلا والجباسة مرزحوید •
القراح نخته زمین • الجذر بوم زمین • المجهال زمینی که سالی بکارند و سالی
نه • الحرث کشت کاریدن • الجربة والمزدعة کشت زار • الحدیر والحایط
دیوارست • الباغ والبستان م الضیعة والعقدة ضیعت • العقار زمین
و ضیاع و درخت • ضیعة حرة وی خراج • مخففة سبک خراج • مثقلة گران
خراج • الغلة م الرفایع وقت برداشتن غله **فصل الحقل**
الشطا بزه • الشعب دو برک شده • الفرش سه برک تا چهار برک • الفرخ
شاخ بیارده • الشریاف دراز برک شده • الکامة شاخ تر و نازک • القصبة

نايژه • الكعبرة ... نايژه • ... ... • القنبعة قباى خوشه •
التفاداميه • ... سبارى • المجاجة سبارى زار • الحصيدة والجذامة
... سبا... درزمين مانده • ضغث دسته • الحضن والحزمة اغوش •
... انبيس • القصالة والقصامة والقصارة والقصرى كفه • العصف
بركشت • العصافة بركشت ... • القط والقت ... خوشه كه برچيند
الكدس و ... • العرمة ... وانبوه كرده • الهنة
خرمن ... • المصبحة ... • المجوقة ومصوة جاروب
خرمن • المداس و ... و ... خرمن • الروشم مهر خرمن • العجالة
مش خورد • الزوان ... ميان ... • ... و ... ديوكند •
التبن والعرفة ... • جاجاصة ... كاه كاورس • ... وزن
الحصاة و ... خرمن • الحثارة و ... خرده كاه
المرثيل و ... تخم ... افقد • القصل والقصة ...
درنان ... • المعتقر ... • ... مرزوه • الجذار
والضغضرى والخيل والعبين ... درميان كشت ... مرغ
... فصل في الحبوب حب دانه • الحبة ...

الحبة تخمها دشتى • الحنطة والسمراء والفوم والبر والقمح كندم •
الحنبلة والمباركة كندم ... • ... الشعير جو • الشعيرة يكجو • السلت
برهنه جو • الذرة ارزن • الفت ارزن هندوى • الدخن والجاورس كاورس •
الارز والرز والرنز برنج • الفول والباقلا والباقلى والجرجر باقلى • الحمص
نخود • الفليان نخود سبيد • العدس والبلس دانژه • اللوبيا والدجر
لوبيا • الدجع دتمر • الحلبة كارشنه • المج ماش • الخلبان والخلر ملك •
البطم والحبة الخضراء بانقش • القرطم كازيره تخم • الاحريض والمريق
و ... والعصفر كازيره • الفلفل پلپل • الكبر واللصف
و ... كوره • البزر تخمانه • الكموت والسوت زيره • الشونيز بوغج
... بادیان • الانخواه نغن خوابين • الكرويا والكرويام بزر
القطونا سيبوش • السمسم كنجد • الكتم حب الفهر ... • حب
الرشاد سبندان • الحرف سبندان كندا • الثفا والخردل سبندان خرد
وخوش • بزر الحبة والخنج خنج • الشهدانج كنودان • القطنية نامى
... حبوب ... عدس وماش ومانند آن القطانى ح فصل
الحلقة ... • القثاء خيار • القند خيار بادرنك • الجروزه خيار ...

والدَّجَاجِ الضَّغَابِيسُ خيار خرد • القِثَّاءُ خيار • المَحَلِّجُ سنجه •
البِطِّيخُ والطِّبِّيخُ خربزه • البِجُّ خربزه • فُوارَةُ البِطِّيخِ شكله
خربزه • الشَّطْبَةُ سلوى خربزه • القِشْرُ وسنجرنه وجزان • اللُّبُّ والحُبْصُل
والجَدْفُ ومغد وكَلْكَلَب • البُوْرَانِيُّ بوراني منسوب الى بُوران
وهي امراة • البَصَلُ والحَابِيارِ • العُنْصُلُ پيازِ دشتي • الثُّوْمُ سير • الفُجْلُ
ترب • الجَزَرُ كزر • الشَّلْجَمُ واللِّفْتُ شلغم • القُنَّبِيطُ والكُرُنْبُ كلم
السَّلْقُ چغندر • القَرْعُ والدُّبَّاءُ كدو • اليَقْطِينُ درخت كدو • القَضْبُ
والعُصْفُرُ وبرم والكُرْسُفُ پنبه • القُرْزُعُ وحبّ القُطْنِ پنبه دانه
پيله • والعُصَافَةُ وجوزه قطن كوزه پنبه **فصل** البَقْلُ تره
المُتَقَلَّةُ تره زار • الثُّومُ والثُّومُ والباقة دسته تره • الكُرَّاثُ گندنا •
الكُزْبُرَةُ والتِّقْدَةُ كشنيز • الكَرَفْسُ كرفس • الجِرْجِيرُ والدِّيهقان
تندو • الطَّرْخُونُ رنبيزا • المَغْنِيعُ والنَّعْنَاعُ والحَبَقُ پودنه • الحَوْكُ
والبَاذَرُوجُ بارنگبوى • السَّذَابُ والفَيْجَنُ سداب • الخَسُّ كاهو • الهِنْدَبَا
تلخ كاهو • الهِنْدَبَاءُ والهِنْدَبَا كاسنى • الفَلْيَصُ تره • السِّبَانَاخُ سپاناخ
الشِّبِثُّ شوى • السَّعْتَرُ آوِيشَنْ • البَقْلَةُ الحَمْقَاءُ والفَرْفَحُ والرِّجْلَةُ پرپهن

القُلْمُوحُ والقَفْسُ والرَّاسَنُ راسن • الحُمَّاضُ ترشه • الدُّحْجَانُ انكيان •
الحَرْوَتُ بيخ انكيان • أَحْرَارُ البُقُولِ ترهاى كه بتوان خورد وى انگ بيزند
ذُكُورُ البُقُولِ ضِدُّهَا • الدُّمُونُ بيخ تره • الفَحْمُ واللَّوِيُّ تره خشك **فصل**
في الرَّياحِينِ الرَّيْحَانُ سبرم • الضَّيْمَرَانُ والضَّوْمَرَانُ شاهسفرم • العَبَوْثَرَانُ
الكَافُورُ سيرم • النَّرْجِسُ والعَبْهَرُ نركس • والعَبْهَرُ ايضا بوستان
فروز • العَنْقَزُ والمَرْزَنْجُوشُ مرزنكوش • الحَوْذَانُ والنِّيلُوفَرُ نيلوفر
دحجوان كوبل داناجيج • الفَرَاصُ بابونه وهو نوار دقجوان • اليَاسَمِينُ
ياسمين والياسموثُ والياسَمُ ياسمن • الآسُ والرَّنْدُ والعَمَارُ مورد •
البَنَفْسَجُ والفِرْفِيرُ بنفشه • النِّسْرِينُ نسترن • الخَيْرُومُ والسُّوسَنُ والجَرْجَسُ
ورد ذونوم • العَرَارُ والبَهَارُ كاوچشم • اليَمَنَةُ چخنه • الجُلَّنَارُ گلنار •
الخِطْمِيُّ خيرو • الهَرْمَةُ والجِيْهَلَةُ جيكنه • الثُّمَامَةُ واللُّفَّاحُ دستنبويه
السِّيسَنْبَرُ والنَّمَامُ سيسنبر • الشُّقَّرُ وشَقَائِقُ النُّعْمَانِ لاله • الوَرْدُ
كل • البُرْعُومَةُ غلاف كل • الوَرْدُ المُضَاعَفُ كل صد برك • العَبَاثُ
كل كوهى • الوَتِيرُ كل سپيد • الجَوْجَمُ كل سرخ • الوِعَاظُ كل زرد • القَيْضُلُوكُ
...شت • الصَّبَاقُ والجَنْوَةُ والمَنْزُ والطُّبَّانُ والجُثْجَاثُ والنَّفَلُ والخُزَامَى

رياحين بدوية ● الفغو والفاغية شكوفه حنا ● الشنبرة نيخ انكبيت ●
النرنج والانرنج ترنج ● جله ترنجة واترجة ● النارنج م الارجوان
● النجار بلدكستا فصل في نبات البر المرعى والاب
والمسرح والمسرب ومرتع والمرج چراگاه ● الروضة مرغزار ● الروض
والرياض ج روضة ● انف كه كس نه چريده باشد ● الخلا الرطب والعشب
والكلأ گياه تر ● الحشيش گياه خشك ● الدبن والبقيع والرتم والبارض اول
نبات كه بيدا آيد ● الجميم ... باشد ● السنوة از جميم قوى تر ●
الصمعا از سمو قوى تر ● القنا والقبل والدبن والحطام والهشيم گياه
ريع خشك ● القت سپست خشك ● الفصفصة سپست ● القضب والرطبة
سپست تر ● القضاب والمقضبة سپست زار ● الخلي گياه وسست ... امصحة
الجزير گزر ● ... ● ... برغست ● ... ● البرغى
... ● الكف ... ● الحمض شوره ● ... اف ...
... واحدة ... ● العنقر ... ● ... والشرى
... حنظل ● الهبيد تخم حنظل ● الحصا ...
بيد ... باشد ● ... ● ... علفه

الجنزاب جزر البر
والقسط جزر البحر

الابل ● الخنزاب گزر دشتي ● الخروب والخرنوب نبت يتداوى به ● الشيح
درمنه ● التنبل فريز ● الاذخر ... بويا ● الحرمل سپند ● الدفلى خرزهره
المرار شنوه ● السبط والنصي سپيد كيامه ● الحلي كيامه خشك ● الحلفا
دوخ ● الحلفه يك شاخ دوخ ● البردي دوخ تر ● الحفايج دوخ ● الكشوث
والكشوثا والعليقي سرند ● القلام كاكل ● الشكاعى خرخسه ● الرغل والرمث
مرم ● الذرق والحندقوق ... ● الفنا وعنب الثعلب سگ انگور ●
الخشخاش كوكنار ● السعدان نبات بدوى واحدتها سعدانة ● الكماة والفقعة
والفطر نباتست ... ● الكما والفقع ... ● المغرود
والعرد نوعي از ان العرده ● الرابكها ● الرياس ريواج ● الحرشف كنكر
الطرثوث ... ● القيصوم بويماذران ● الخبازى م العرف والقلف
والثث والسلم والقرظ والعدن والقرنوة والارطى گياههاى است كه
بدان پوست را هند ● يقال اديم مسلوم ومعرتن ومقرنى وما روط ومرطى
الصليان والحرث والجرجار والجمرة والعراد نباتهاى است كه ذكر ان در شعر
بسيار ايد ● المرخ والعفار دو درخت كه عرب ازان آتش برون آرند ● الينبوت
گياه ... وسياه ● الابلاب ميوبيزه ● الكتم والخطر نباتيست كه بدان

ريش خضاب

خضاب کنند **فصل في الشوك** الشوك خار الشوكة یکی البیاح
خاركه ... القتاد و السیال و الجاج و السفا و العرفج و العوسج
... و البهمى و السكر ضروب من شوك العضاه درختان خاراور الواحدة
عضة ... بزرمه درختان ... الشبر و العض و الشرس و العنز و الهراس
نوع من شوك الشبرق بشرخ الضريع بشرع خشك ... خار سه ...
جادب
الثغ ... خار ... و ... الصلح شجر عظام من عضاه الواحدة
صلحة العلندى ... مصعة ... شجر من حمض الواحد اراكة
البرير ... الكباث ... خشه بود ... حمض نوعی ... که ... نخورند الخط
... الحمض ...

الباب الخامس

في ... المثمر وغير المثمر

الشجر درخت الشجار شجرة یکی درخت الشجراء والحرجة درختستان
... درخت ... درخت ... مغار ... دارخان
... درخت ... الوحدة ... والعيطل ... الغيد ...
و ... درخت ... درخت ... الساق

نوزه درخت الليح و النجب و اللهوف ... درخت العجز و الجذم و الارو
و الجرثومة ... درخت الغصن و القضيب و الشعبة و الفنن شاخ درخت
العسلوج شاخ تروتازه الخوط شاخ یکساله الفرع و العذبة سرشاخ
الثكرباح ازکرد ... درخت برويد الورق برگ السفير برگ فروافتاده
اللحين و الخبط برگ فروکوفته العبل برگ ... المهاب برگ باریک چون
برگ سرو و گز السنف و دعليط برگ سرخ الزهر و النور و النوار شکوفه
الكم غلاف شکوفه الاكمام ... البرعوم و البرعم شکوفه پیش ازان که واشکفد
الحمل و الخرفة و الجنى و الاكل و القطف بار درخت الثمر و الفاكهة میوه درخت
... رمینی بسیار درخت الشجرة ... درختی بسیار شاخ و هی على ...

فصل النخل و النخيل و العفار و العذق و اللينة درخت خرما
الفسيل و الودي و الجثيث دارخال خرما السكة رسته خرمابان الحش
و الحديقة خرماستان الصور و الحايش خرما بنان بسیار النجال کشن خرما الشلا
خار خرما الخوص برگ خرما الكرنافة بن برگ خرما العذق و القنو و القنا
و الكباسة و الشمراخ خوشه خرما العرجون و الاهان چوب خوشه الشمراخ و
الشمروخ و المطو و العثكال و العثكول و الاثكال و الاتكول شاخ خرما

الكروب

الكُرَبُ زیر شاخ خرما، چیب (و) کرب پیش تا بزرگ رسند، السَّعَف
شاخ بزرگ برگ نه بود از شاخ، الجَرِید شاخ که برگ فرو کرده باشند، السَّطْبَة
شاخ سبز و تر، الجَذَب و ... و الجُمّار و القُلْب دل درخت خرما، الجِذْع
تنه خرما، البَعْل آنکه نه (آب) خورد که از زمین کود کنند و آب دادن
الا تا بار خرمابن **فصل** الکافور و القَفُور و الکُفُرّی و الضَّحْك
شکوفه خرما، الطَّلْع و الضَّحْك و الاغریض و الغَضِیض و الضَّبّ شکوفه که
از کوسه باشد، الجُفّ ... شکوفه درو بود، البَلَح و الخَلال و السَّیاب
و الجِدال غوره خرما، ... خرده که بزرگ شده باشد، الزَّهْو آنکه رنگ
گرفته باشد، انقاب سرخ شده، المُجَزِّع نیم پخته، الحُلْقان و المُحَلْقِن
که دو برخ پخته باشد، المُخَتَّم که حصیاد روی پدید آمده باشد، الشِّیصاء
و الشِّیص و الشِّیشاء و الشِّیش خرما که سخت ... ناید، الثَّعْد و الثَّعْدَة نرم
الرُّطَب و ... خرما ... همین رطب، المُقَلَّد خرمای رخت، الحَشَف
و الحَشَفَة خرمای بد، البَرْدِی خرمای ... البَرْنی خرمای سپاه، القَرِیض
نوعی از خرما، السُّنَة نوعی از خرمای مدینه، الصَّیحانی ضرب من التمر
... المُذَنِّب آنکه پختگی از سوی دنباله درآرده، المُنَصَّف خرمای سیاه

و شیرین، الغَبّ آنکه در دهن از هم بشود، السِّهْرِیز و الشِّهْرِیز و الجُمْران
و القَصِیعا و الجُنَیْب و الهِزْبَان و السّابری و البَرْنی و الآزاذ و العَجْوَة
ضروب من التمر، الشَّمال و الشِّمْل بجای خرما، النَّوی و الجَرام و العَجَم استه
خرما، النَّقِیر گو بر پشت استه خرما، القِطْمِیر پوست استه خرما، الشَّق
جوی استه خرما، الفَتِیل آنچه در میان جوی استه بود، المَنْبِط و الثُّفْرُوق
بر سر خرما **فصل** الجَرِین و المِرْبَد و الجَوْخان آنجا که خرما و ام نهند
العَیدانة و الفَرُواح و الباسقة خرمابن دراز، السَّحُوق دراز دراز، القاعِد
و ... کوتاه که دست بروی رسد، القَواعِد و العَضْلان الدَّقَلَة و الجَبّار
آنکه دست بروی نرسد، الجَعْل کوتاه کوتاه، الرُّجْبِیّة ...، العَشّة
باریک ساق، السَّنُوت ... بار آورد، المُوقِر گران بار، المِسْلاخ و الحَضْبَرَة آنکه کوکش
فرو ریزد، الخَوّارة بسیار بار، الخَوْدَح البَکُوز و البَکِیرَة و المِبْکار زود رسیده
المِیجار سر رده، النّادِبَة از آب دور، الکارِعَة آب نزدیک، الصَّفیّ آنک
از آب نه شکیبد، الجَلْد آنک بشکیبد، الجِلاذح الشَّرَبَة و القَفَة گوکه
در بن درخت خرما بود آب را، العَرِیّة خرمابن عاریتی، الصُّنْبُور خرمابن
جدا از ...، المُهْنِجَنَة خرمابن جوان، الأَشا خرمابان خرد، الوَاحِدَة أَشَاة

دو درسیده

الصنوبر نك زپند يكي رشته باشد الصنوبر ح بوزيق سياه
بر ٥ الجرد او مرد او ي بر ٥ بمش و مرق و قشاد آني كه
حرما بر ريسد ٥ الجرامة ج بيفند رخرد در وقت بريدن ٥ الجرام و
الجداد و الصرام و القطاع وقت بريدن خرما ٥ العفار وقت كشن دادن ٥
كشار و قند خانه نهادن **فصل** الرزجون و الكرم
رز ٥ الكرم رزان ٥ الناصر و الناصور د متوان ٥ الحفنة بيخ رز ٥
الحبلة شاخ رز ٥ الماسبق تاك او ٥ سيرج و سرجوع نوبه او ٥ العلق
وحب ثمر و الدماع ك رشته بود جهد ٥ الحفانة ح جلمة
رز ٥ الدماع ... رر تر وجابجابي رز بيد ٥ علس ترشاخ ٥ العرش
و معرش جفته ٥ جرمة و ستاد جمن ٥ بدئمة بارده و ٥ المزرجه
و المحجه برغه ٥ نفصال ... ٥ تركيب مرزه ٥ نفع ايح بريد
ار شكوفه رز ٥ حمحمة ور شكوفه رز ٥ جشم و الحمحوره ٥ العنب
و العنبا انگور ٥ الحصرة فرشك ٥ الحصلة نوخته ٥ العنقود خوشه ٥ التحبير
و الحبة نكن ٥ الحشوش و بح ٥ العشبة خوشه خرد ٥ خباته
نجاي انگور ٥ الموتن نكر سياه ٥ الملاحي سپيد **فصل في سائر الفواكه**

الباكورة نوباوه ٥ التفاح سيب ٥ الكمثري امرود ٥ الكدامة كونه امرود
وجزان ٥ السفرجل بهي ٥ المشمش زردالو ٥ الشلوز شيرين استه ٥ الخوخ
شفتالو ٥ الفرسك و الزليق شفترنك ٥ الاجاص الو ٥ الادرك نلك ٥
الجوز كوز ٥ حوز خشن گوزي از غ گرفته ٥ لبيت و مرضوق ... فرنك
وشن دست ... ٥ مكتنز اكنده ٥ حالبة بوده ٥ المجانة كوز سنان ٥
جلوز جلغوزه ٥ الفندق م اللوز بادام ٥ الملازة بادام سنان ٥ الفستق
بسته ٥ الغبيرا سنجد ٥ العناب سنجيلان ٥ الرمان نار ٥ التوت م
فرسياد خرتو ٥ الزعرور ازدف ٥ الموز م المراح و النارجيل كوز هندو ٥
فصل الدبي ... ٥ المدلبة جارستان ٥ العينام و الجهب
سبيدار ٥ ... سرو ٥ السرو م العيصه و درخت بانقش ٥ الصفصاف
و الخلاف بيد ٥ ... درخت ارزن ... درختي است سخت ٥ الارزة بالنيل
نوتن الصنوبر باراو ٥ الغضا ناج ٥ الغضيا ناغ ستان ٥ النبع بشجر الجزوع
بيد خير ٥ شنبرك و دموش و اليانم ابنوس ٥ الساج م القصب و
القصبا و دياني ٥ القصبة نيك ٥ و القصبا ابضا نيستان ٥ العنقريج
نت ٥ الصفنه ني قلم ٥ البلبط بوست ٥ الطرفا كز ٥ الطرفة يكي ٥ الاتل

حيوذه

الشوحز الابان والشوع درخت بان الدوم درخت مقل ... والكنهبل والشلم والسدر ... والغاف والغار من الشجر ... دستنبو درخت بوسيله الوحرة اشتفة الصاب والسلع شجر مر ... الفنان درخت ... زاد درخت ... درخت ارس

الباب السادس

في الابنية والامكنة

البناء والبنيان بناء الجدار وجدار وجدار ديوار الجدران والجنجاح عرض الحائط روى ديوار الاس والاساس والقاعدة بنياد الاياد والرجبة بشتيبوان العماد ... ومنه قوله تعالى ارم ذات العماد الجد والدرفة والتجمد العقر بنياد سراى الخطة الجاكه خط بكشند تا كسى ديكر فرو نيايد ... الغامر ... الخراب ويرانه الاخربة يقال مكان خرب وخراب المباة والباة والمبوا والمثوى والمنزل ... والمحلة والمحلة الجاكه ... المكان والمعان

والمركز جاى ... المعمد ... باب وكياه المعهد والمعهدان منزل كه هر جا كه شوند باز انجا اينند المدنه والمرتبع جاى كه بهار انجا كذارند المصيف والمصطاف جاى تابستان المضحاة والمشرقة والمشرقة والشرفة براقتاب المقباة والمقبوة سايكاهى المقناة والمقنوة نشيم كه افتاب بروى نيوفتد الصيصية والوزر والدجم والاطم والمعقل والملجأ بناه كاه السور بارو الاشوار والسيراح الفصيل ديوار دريش قلعه الخندق ... البلد والبلدة والكورة شهر المدينة والمصر والفسطاط شهر جامع وبزرك القصبة والبيضة ميان شهر الجانب والجنبة والجنب والصقع والشطر والنحو والناحية سوى داخل البلد وباطنه اندرون شهر خارج البلد وظاهره بيرون شهر الربض كرداكرد شهر الحافة كناره شهر بلدة شاخرة كه هر كه حوا ... كند الجروم كرم سير الصرود سرد سير المحجة ... السكة كوى الزقاق كوجه تنك بن بسته باكشاده السوق بازار السوقة مردم بازارى الرزدق رسته المربعة جهار سو سوق كاسدة ونافقة ونائمة بازار ... روان الحانوت دكان الخان كاروان سرا

احتوته کاروان سرای حرد فصل القرية و ... القرى ح
الدسكرة كلاته ... و زعيمها مهتر ده ... والرزداق
روستا ... الريف و ... ده ... قرية ...
سيار مرده ... حصار ... منازل الشام دهها
شام ... الوحد ... و مخارف ... المزالف
... ازیک سو کشت و بر رود و از دیگر سو ... سيدان سرای
حمام و ... کرماوه ... کلخن ... جامه بر
کشند ... فرو ریزند ... المبرز ... دودکش
... و ... سطل ... حب و ... حوض
... و ... الفلق والمقطرة
... و ... المارستان
... فصل ... دار
... و ... حجره ... الطارمة ...
... الصحن ... ساحة و باحة و ... والعرصة ...
و ... و ... حجره ... سرای ... الفناء

والعزبة ... سرای ... جال بیوکنند علو الدار و سفلها
زو روزبر سرای الدهليز بالان اندرون السقيفة بادن بیرون الدمنة
ج سیاه بود نشان سرای الجناب والذرى کرداکرد سرای الايوان
والستة درکاه الصفة ... الساباط ... العضر والجندل والفدن
والبرج والجوسق کوشک المنظر م الطرح کوشک بلند الشرفة
کنکره فصل البيت خانه السهوة خانه ... برمین فرو البيت
الشتوى خانه زمستان الخص خانه ... الكوخ خانه ... روزن
کانون والكانونة ... بازوبين البورة والارة ... آتش
درون ح ... تنور که برمین فرو کنند الوطيس تنوره الصلا
والصلاء ... که بدان ... الفحم انکشت الرماد والرمدد
خاکستر الحممة ... سوخته الداخنة دودآهنگ بيت ممرد ومملس
خانه ... مجرد ... مزوق ... مزلق ... کرده
مفرش ... موزج ... ماموتية سرای دو پوشش الحبلة
کنبد السطح والاجاز بام السترة م سطح محوط بامی دیوار درکشیده
المرقى بام ... الميزاب والمرزاب والمثعب ناودان العرفة

المرازب والميزاب ... ولجمع ... المازيب الجوهری

المشربة بالفتح الغرفة وكذلك المشربة بضم الراء

الجوهري

والعَيْبة وزواده ٥ المشربة باسپوس ٥ المسرب سنب ٥ النفق ايكه منفذ
دارد ٥ السرداب سردآوه ٥ المخبأ نهان دان ٥ المخدع والخزانة والمقلد
والنبيجون كنجينه ٥ الرف والطاق م الكوة والمشكاة الروزن ٥ الظلة
والصفة سايوان ٥ [illegible] ٥ الجوطة برخو ٥ المضيع جاى ديك
[illegible] ٥ الرواق م [illegible] الازج [illegible] ج صدر البيت
بيشخانه ٥ قعر البيت بنخانه ٥ كسر البيت پس خانه ٥ زاوية البيت
كوشه خانه ٥ سقف البيت وسماؤه [illegible] وعرشه اسمانه خانه ٥ العمي
والعمد [illegible] ج الصفة والسهو صفة البحيرة
صفة [illegible] ٥ السارية [illegible] ستون ٥ الجائز [illegible] الاجوزة
والجوزان ج العارضة [illegible] ٥ [illegible] الواحدة [illegible] ٥ الجلشان
كلشن ٥ الدكة والدكان دكان [illegible] ٥ الكندوج م
[illegible] وجوجزان الواحد [illegible] ٥
المبيض والمستراح والكنيف [illegible] والمذهب والمتوضأ والحش
وبيت الخلاء [illegible] طهارت
جات فصل الباب [illegible] در [illegible] درپزرك

ودربسته [illegible] كوچك ٥ الخوخة [illegible] ٥ المصراع
ات در ٥ الصفيحة [illegible] ٥ صير الباب شكاف در ٥ الضبة والكتيبه
بش در ٥ السلسلة زنجير ٥ الزرفين والرزة زفرين ٥ الحلقة م الحلق
جمع على غير قياس ٥ المطنة [illegible] حلقه بر وآبين ٥ اللولب [illegible] المعلا
دروند ٥ العارضة چوب زور در ٥ القائم استانه زوين ٥ العتبة والاسكفة
استانه زبرين ٥ النجران جاى باشنه در ٥ الوصيد پيش استانه در ٥ الشجار والرتاز
والمترس چوب كه پس در او كنند ٥ العضادة [illegible] ٥ الغلق كليدان ٥ غلق [illegible]
كليدانى كه ديرگشاده سود ٥ المزلاج كه بدست كشايند ٥ المقلاد والاقليد
والمفتح والمفتاح كليد ٥ المقلد كوژ كليد ٥ المسلاط [illegible] ٥ البلوط [illegible]
كليدان ٥ المغرز [illegible] ٥ المبلاق كليدان [illegible] ٥ القفل م الفراشة بره قفل
[illegible] بيك [illegible] در ٥ الزافرة [illegible] ٥ المقمع والملجام تخته [illegible]
المردم والمردى تخته [illegible] ٥ المنكبان [illegible] در ٥ الدرابزين
والتقاريج دار بزين ٥ المعراج والسلم نردوان ٥ المرقاة والقصفة
والدرجة پايه فصل الخيمة سايوانى كه بسازند از شاخ درخت ٥
الخيام والخيم ج العريش [illegible] چوب وكياه ٥ الخباء [illegible] ٥ الطراف

الرحلة واحلها [illegible]

فشو سركه زود كشاده سود

المغلاق كليدانى كه نكلند [illegible]

انکه [illegible] دم بوده [illegible] بوده الفارة جیمه [illegible] القیطاط
و [illegible] الفتقة [illegible] الستارة [illegible] الشقة [illegible]
[illegible] الحجة [illegible] کرد [illegible] العرفة والنجیرة
بوریه [illegible] الاصار
[illegible] عمود جوب
خیمه [illegible] جوب [illegible] خیمه [illegible] حرب [illegible]
البوق [illegible] که [illegible] کرد خیمه اب
[illegible] الاناء [illegible] فصل الحفل والمجمع والمحفل
[illegible] الحابور
مجلس شادی المناجة [illegible] الم [illegible]
[illegible] المدرس [illegible] المشوار انجا
که ستور [illegible] کنند [illegible] دیوان
المصطبة [illegible] عربا [illegible] [illegible] جهاد [illegible] خرابفند
الوکر [illegible] مرغ بردرخت [illegible] دیوار
الوکنة [illegible] اشیان [illegible] العش [illegible]

المحص [illegible] اشیان اسفرود الادحی اشیان شترمرغ
الکور جای منج الخلیة جای منج انگبین الکناس والخلم جای اهو
[illegible] الاصطبل جای ستور الاصابل ج المربط انجاکه ستور ببندند
المنزلة جای مرکب المخضنة [illegible] المطمورة خانه باشد ماکو [illegible]
که بکنند و نان وا [illegible] نهان کنند العرزال جای که نکاهوان سازد
خود را بر درخت المسقاة جای که مرغ اب خورد ازو فصل
المقبرة کورستان القبر والجدث والجدف کور الضریح کور [illegible]
اللحد قبر مسنم [illegible] باشد [illegible] با زمین هموار الکفن والتابوت
النعش [illegible] والجنازة جنازه جون مرده بروی باشد و جون نباشد
سریر [illegible] الرقدة [illegible] ما بین النفختین البرزخ ما بین الدنیا والاخرة
من وقت الموت الی البعث فمن مات فقد دخل البرزخ فصل
[illegible] الروح والراحة اسایش السرور والمسرة والسرا
شادی [illegible] والانسة خرمی النعیم والنعمة ناز النعمة
والنعمی والنعما ضد البؤس والبوسی والباسا الخاتمة والختام
سرانجام السر والسریرة نهان العلانیة اشکارا النعمة

الوجار جای کرگ و کفتار
المربض [illegible]
خشبه

ودر سفر نامها اینرا بنویسد محمت

بحیثی وسلامی بیمی بنویسم بس چه شوق جلوبم که نیست پایانش

[illegible] البلوى والبلاء [illegible] الفقر [illegible]

[illegible] الحسنة [illegible]

السيئة [illegible]

[illegible] ايمى [illegible] السلام

[illegible] والنسوة

[illegible] العصا والعصية

[illegible] النقاوة والنخبة

[illegible] دولت

[illegible] جور والغشم و

[illegible] الشفاعة

[illegible] دوست [illegible] والمشد بدل

[illegible] الصرف [illegible]

[illegible] من قول [illegible] البعث

المشقة [illegible] عدل شى ما يعادله

وقوله تعالى [illegible] الصفو [illegible] ضعفا

المثل ضِعف الشيء مثله وضِعفاه مثلاه وقوله تعالى ضِعف الحيوة وضِعف الممات اى ضِعف عذاب الحيوة والممات الزوج الصنف والواحد والاثنان ايضا السحت الحرام الربا الزيادة الشقاق الخلاف الجرد القصد وبقايا المنع الموبق الحاجز بين الشيئين الموئل الملجأ والمنجا الموثق الميثاق الحبل العهد والامان

الجهد

تقرر الفراغ بعون الله وتوفيقه من هذا الكتاب وتلفيقه في الرابع عشر من شهر رمضان سنة سبع وتسعين واربعماية

وهذا فصل

اخلّ به الكتاب واوضح فيه العذر عما تخلل الابواب من جموع سبق الوعد باهمالها ورفضها ثم اتفق ان القلم سامح باثبات بعضها وهي وان عدت زوايد فان فيها فوايد منها ان المبتدى يستانس بها اولا ثم يفطم عنها آخرا ومنها ان الكلمة ربما تكون بعض جموعها اغرب من بعض فانا اوردنا الاغرب واعرضنا عن الاشهر اذ القياس يدل عليه والاشتهار يتطرق بين يديه ومنها ان الاسم ربما يكون له جمع الجمع كالاسامي في جمع الاسماء وهي جمع الاسم وربما زاد على الاثنين فانا لم اقيد اذ لم يلحق الباقي وما لم اثبت الثاني لم يحصل الثالث فهذا هو العذر

چون خدا خواهد که پرده کس درد · میلش اندر طعنهٔ پاکان برد
چون خدا خواهد که پوشد عیب کس · کم زند بر عیب معیوبان نفس
مال و منصب ناکسی کارد بدست · طالب رسوایی خود او شدست
یا کند بخل و عطاها کم دهد · یا سخی آرد بنا موضع نهد

ابرادها بعد اشتراط على اعطا ... وقد فنصرت من برام الند احمد على الجيم ومن لقصد المعترف على ... ومن جمع يجمع على حين منتصلين وان زاد ادن على ذلك رغبة متى ... طلب ... وسلوكا لطريقة الاعجاز مع علمي ان المؤلف ان اوجز مستقصر وان اطنب مستثقل ولكل فيما جمعه صريقة تسلكها ورضى الناس غاية قل من يدركها وقد جمعت كتابي هذا نقصا ما يدعوا اليه مس الحاجة وصنت ترجمته ما استنطقت وعن رتبة البلاغة والسماحة وبسطت الكلام فيه على صغر حجمه ورجوت ان تقتدي المتعلم بصنوفه لمن اراد هذا ... فليحلق بفؤادهم لقة اليه ومن اراد اوجز منه فليسرف نحوا في الكسل عليه ومن ... صفحة الاعراض معنا ... والله المستعان وعليه التكلان

تمة الكتاب ...

تمّ الكتاب والحمد لله رب العالمين على جميع احسانه وانعامه وصلواته على محمد وعلى آله سادات العرب واعلامه وغفر لكاتبه جميع ذنوبه واثامه كتبه عبد الجامع ... محمد بن عبد ... واتفق الفراغ من كتابته في ... من شهر ... سنة ... من نسخة قرئ على المصنف ... رحمة الله

بعده وصية اوصاها سلطان العلما والعارفين ... عنايته اوصيك بتقوى الله في السر والعلانية وبقلة الطعام وقلة المنام وقلة الكلام وهجر المعاصي والاثام وترك الشهوات على الدوام واحتمال الجفا من جميع الانام والمواظبة على الصيام ودوام القيام وترك مجالس السفهاء والعوام ومصاحبة الصالحين الكرام

رباعی

چون شهر خرابست بارو هیچ است · چون چشم نماند زلف و ابرو هیچ است
گویند دوای درد دارو باشد · چون وقت اجل رسید دارو هیچ است

از کتاب ... ابن خواجه علی ...

اين كتاب [illegible] [illegible] على [illegible] معلوم [illegible]

[illegible] الحافظ [illegible] واهل

اللهم [illegible] الخير [illegible]

[illegible] ولكن [illegible] استعمال [illegible] الناس

من طلب العلم تكفل الله برزقه [illegible] كلمتان كلمة واحدة

[illegible] اللهم يا مالك الملك [illegible] الملك من تشاء [illegible]

[illegible] التحيات لله اى العبادات [illegible] لله والصلوات اى العبادات

البدنية [illegible] اى العبادات المالية [illegible]

هذا الكتاب السامي في الأسامي

وهو فارسي وعربي لمؤلفه أحمد الميداني

رحمه الله تعالى عليه ونسخ سنة ٦٣١

ستمائة واحدى وثلاثون

هجرية والله اعلم

رمضان ١٣٢٩

